ВІСТІ
КОМБАТАНТА

5-6

ТОРОНТО — НЬЮ-ЙОРК 1982

ВІСТІ
КОМБАТАНТА
Рік 1982 Торонто — Нью-Йорк ч. 4 (120)

ЗМІСТ

ВІСТІ КОМБАТАНТА

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЖУРНАЛ

РЕДАКТОРИ: І. Кедрин-Рудницький і д-р М. Малецький

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків І УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання кол. вояків УПА, Броди-Лев, Інн., Українська Стрілецька Громада в Канаді.

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:

United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of 1 Ukrainian Division UNA in association with: Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc., Brody-Lev, Inc, Ukrainian War Veterans' Association in Canada.

Address:

VETERANS' NEWS — P. O. Box 279, Stn. "D", Toronto, Ont., Canada M6P 3J9

Editorial office in USA:

Mr. I. Kedryn-Rudnytsky, 100-E Mongomery St., Jersey City, N. J. 07302 U. S. A.

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам Редакції.
Редакція
застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1983 РІК:

В Канаді річна передплата 15.00 долярів.

Поодиноке число 3.25 дол.

В США і інших країнах рівновартість амер. доляра.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ

Арґентіна:

Fraternidad de Los Ex-Comb
de la 1a DU ENU, c. Maza 144,
Buenos Aires, Argentina

Австрія:

Dr. S. Naklowycz
Dresdner Str. 124/III/19
1200 Wien XX., Austria

Printed by KIEV PRINTERS LTD — 2466 Dundas St. West, Toronto, Ont., Canada M6P 1W9

Коментар

М. Малецький

COMMON SENSE

Читач може запримітити, що наш журнал повертається наворотами до таких самих або подібних тем, зокрема до громадської і політичної тематики. Життя не стоїть на місці, воно в безперервному русі, але воно безупинно й завжди наново актуалізує у нових формах ще нерозв'язані проблеми людського взаємного співжиття. При цьому слід усвідомити, що майже кожне питання цього співжиття можна задовільно полагодити, користуючися доброю волею та здоровим розумом (common sense). Common sense, це вислід гармонійного балянсу між розумом і почуваннями.

Нераз можна спостерігати цікаве щоденне явище: заінтересовані бачать суть діла, розуміють причини непорозумінь і конфліктів, але, покружлявши довкруги розв'язок, які підказує здоровий розум, вибирають часто ці, що виходять з емоцій — до того не завжди найкращі.

30-ий президент США, Кальвін Каліджж (Colvin Cooliage — 1923-29) не відзначався ні говірливістю, ні красномовністю. Може тому не вважають його одним з кращих президентів. Деякі американці одначе думають, що історія повелася по-мачушиному з тим мовчазним, але мудрим президентом. Він любив, послуговуючись здоровим розумом, формулювати і повторюювати думки очевидні й самозрозумілі. "Люди критикують мене тому, що повторяю очевидне. Може напишу статтю про значення очевидного. Якщо б усі громадяни в США виконали цих небагато звичайних речей, що вони повинні виконати, більшість наших великих проблем не існувала б", — казав він. (Цитата за "U.S. News & World Report", 6 липня 1981). Погоджуючись із сказаним, виходило б, що треба постійно повертатися до речей самозрозумілих і говорити та писати про них, ризикуючи навіть бути нецікавим.

Перед нами безліч речей очевидних і самозрозумілих — у приватному житті та співжитті між поодинокими людьми і народами. Думаючи про проблеми українського поселення у широкому світі та його завдання, не можна позбутися враження, що самозрозумілі розв'язки, випрацьовані здоровим розумом, не користуються серед нас пошаною і практичним приміненням.

Завдання нашого поселення можна висказати коротким реченням: зберегти поза межами України свою національну субстанцію та помагати нашому народові на рідних землях здобути і забезпечити свою державність. Ці твердження не дискусійні, але без реальної дії вони абстрактні. І власне коли заходить мова про дію, тобто про методи й шляхи здійснювати мету, народжуються відмінні опінії і погляди. Вони потрібні, якщо конструктивні; вони конечні, якщо не ексклюзивні, бо вможливлюють успішно використати кожну одиницю нашої духової і матеріяльної енерґії. Треба окреслити самозрозумілою потребу сконцентрувати наші можливості і сили в напрямі, згідним з наміченими завданнями. На жаль, дійсність інша. Політична верхівка розгубилася у нижчого порядку спорах за владу й супремацію у комітетах, що, властиво, без підтримки цілої громади, в поселенчих умовах нічого не означають.

Зрештою, події в американській українській громаді не підтвердили безпідставних сподівань декого, що, не маючи опозиції, можна краще проводити в дію заплановане. Атомізація громадського життя поширюється, а це свідчить про цілковиту затрату перспективи нашого політичного і громадського проводів. В цьому є самозрозуміло, що в сьогоднішнім часі й у наших обставинах нікому не під силу змонополізувати політичну думку і дію нашої громади.

Недавно опубліковане Звернення ієрархів Української католицької церкви в США ("Свобода" ч. 181) закликає до єдности дії і стверджує, що "всі українці доброї волі мають одне задушевне бажання: визволення нашої поневоленої батьківщини, а до цього необхідна конечно є одна центральна об'єднана установа". Далі заявляє: "якщо цей наш заклик не матиме успіху, якщо в нашому громадському житті не буде порозуміння і співпраці, тоді Церква із своїми світськими організаціями відтягне своїх представників з розсварених громадських установ".

Думаючи про міжнародні взаємини, завдання нашої діяспори можна очеркнути такими словами: приєднати серед наро-

дів нашого поселення приятелів української справи, старатися покращати взаємовідносини з нашими сусідами та знайти спільну мову з меншинами цих народів, які заселюють українські землі. І ці завдання можна виконати і вони також очевидні, хоч серед поселення ще не втішаються належною увагою. Властиво спроб у тому напрямі не бракує, думки і дискусії про ці важливі справи вже від років освоїлися з нами, але конкретні осяги зовсім незадовільні.

Ми вже писали про конечність добросусідської співпраці з поляками. Оба наші народи сусідують з державою, яка в минулому й тепер не ховає своїх намірів і охоти нас засимілювати і знищити. Гармонійна співпраця обох наших держав — покищо народів — може гамувати, а з часом і відібрати загарбницькі апетити будь-яких наших сусідів. При цьому треба собі усвідомити також очевидне: сьогоднішня доба не сприяє асиміляційним процесам — ні добровільним, ні примусовим, — а спроби фізичного знищення народів не вдалися в минулому. Виглядає, що сучасна нищівна боротьба (спрощуючи проблему) між двома семітськими народами (ізраїльтянами й палестинцями), крім масової трагедії і нужди, не доведе до всіми бажаного мирного співіснування. Хочемо вірити, що і росіяни зрозуміють і бачитимуть у добросусідському співжитті більше користей, ніж вони їх мають сьогодні.

Повертаючися до питання меншин, які живуть на наших землях, знову можна підкреслити самозрозуміле: сьогодні немає і правдоподібно ніколи не було однонаціональних держав і немає підстав думати, що такі будуть у майбутньому. Граничні полоси довгі роки заселяло національно мішане населення, а заробіткові міґрації та примусові переселення створили проблему меншин на територіях усіх держав. Ми прихильно ставимося до меншин, що живуть на наших землях. Таке ставлення, закорінене в доброзичливості минулого (за української держави міністерство меншин очолювали їхні представники) у принципі не зміниться і в майбутньому — повні громадянські і політичні права в заміну за прихильність і лояльність. І це відноситься до всіх меншин.

Може найскладніша наша проблема щодо меншин — це проблема співжиття з еврейською меншиною. По 2-ій світовій війні, а в останніх десятьох роках зокрема, появилося декілька розумних голосів на цю тему, підкреслюючи конечність стара-

тися знайти спільну у спільних справах мову. Це також недобачувана самозрозумілість. Теперішні наші взаємовідносини обтяжені минулим, більше мітами як реальними фактами, а доходити, хто в чому винен, чия більша відповідальність, роз'ятрювати вже присохлі рани — не ворожить доброго. Приходиться без претенсій ствердити вину за обома народами за їх нестерпиме співжиття. Справу минулого слід лишити об'єктивнішим від сучасних майбутнім історикам. З приємністю відмічаємо ініціятиву обох народів дискутувати, шукати шляхів порозуміння та спробу покликати до життя українсько-еврейське товариство.

Вже тут, в поселенні, треба зарахувати до самозрозумілих і очевидних користі з відпруження і покращання співпраці з сусідами й меншинами. Насамперед — це заощадження енергії, яка зуживається на взаємне поборювання. Стараючися співпрацювати з сусідами й меншинами, підготовляємо сприятливу атмосферу для пізнішого порозуміння наших народів на рідних землях. Спільні виступи тут в обороні наших країн наберуть більшого значення. Живемо в державах, у яких публічна опінія тішиться пошаною і стає джерелом дії, згідно з її бажаннями.

Цей коментар заторкнув декілька питань. Про кожне з них треба було б написати окрему статтю, але тут хотілося пригадати й вказати на речі самозрозумілі й очевидні, речі, усвідомлення яких заощадило б нам багато теперішніх труднощів. Треба відкрити очі, озброїтися у добру волю та скористати з чудового дару природи — здорового розуму.

30-ий президент США так думав: "Я вважав, що здоровий розум є реальною розв'язкою проблем народу в усіх часах — здоровий розум і пильна праця".

Чому нам цього не спробувати і самим переконатися?

Сучасне

Іван Кедрин

ПАРАДОКСИ В УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ

Сказав якийсь філософ, що людське життя складається з парадоксів. Якщо це правда, то й життя кожної збірноти, яка охоплює одиниці, повне парадоксів, як нормальне і логічне явище. Проте, придивляючись, наче "глядач збоку", українській вільній громаді в діяспорі, треба інколи дивуватися, які в неї суперечні явища і події, які взаємосуперечні прикмети і хиби.

За твердженням професора Всеволода Ісаєва з Торонтського університету ("Українські поселення", Довідник, Ню-Йорк, 1980), у 1970-му році було в цілому світі приблизно 43.5 мільйонів українців, з того у вільному світі к. 2,300.000 українських людей. Історія поселення українців в різних країнах різних континентів дуже різна. Проте історія поселення українців в ЗСА, в Канаді й Австралії вже досить двайливо просліджена і має вже чималу літературу, складену авторитетними дослідниками. Нас тут, очевидно, найбільше цікавлять українські громади в Америці й Канаді, бо серед них живемо, тішимося їхніми успіхами і болієио їхніми невдачами, будучи учасниками успіхів чи невдач.

Однаково в Америці, як Канаді, як відомо, перші заробітчанські українські поселенці переживали дуже гіркі часи. Вони здебільша працювали фізично, в дуже непригодних умовинах, були використовувані й заслуговують на подив, як то вони виявили тугість, впертість, роботящість та водночас думали не тільки про хліб насущний для себе, але й про духові вартості і про далеку батьківщину — Україну. Будували церкви, Народні доми, бідуючи — заощаджували гріш не тільки для себе, але й щоб посилати до "старого краю" на прерізні добрі цілі. Гурт нових українських іміґрантів з високою

освітою, який прибув після прогри української визвольної війни-революції, — скріпив наші громади в ЗСА і Канаді. Масовий наплив українських людей після Другої світової війни став тим "допливом живої крови", який уможливив могутній розвиток в усіх ділянках, — розбудову існуючих вже станиць і створення цілої мережі нових.

Принесли з собою ці нові наші іміґранти благословення і проклін. Високоосвічені фахівці різних ділянок вможливили заснування цілої мережі установ і організацій. Повторилося явище найбільш прикметне для таборової еміґрації у країнах Західньої Европи, особливо в Німеччині й Австрії, коли голі-босі втікачі з рідної землі, які у своїй великій більшості втратили ввесь життєвий дорібок — раптом досвідчили на собі, що співчутливість до людської недолі, якою займається міжнародна харитативна акція, це не фікція, а реальне діло. Кругло два мільйони мужчин, жінок і дітей, які втекли, щоб не жити під ненависним чужинецьким режимом, несподівано для себе дістали дах над головою і харч, що уможливило тим масам нуждарів зберегти себе фізично. Але ж ті маси нуждарів проявили знову подивуґідний організаторський хист. Використали дану їм автономію в таборах для організування церков, шкіл, хорів, театру, оркестр, заснували станово-професійні товариства і творили буквально з нічого поважні культурні вартості.

Це — по стороні активів. Але водночас записали по стороні пасивів якусь дивну внутрішню ворожнечу, почали творити партії, які таки негайно своїм політиканством і своєю взаємною непримирливістю і нетолеранцією створили нестерпну атмосферу. І так плило життя українських еміґрантів у таборовому періоді в Західній Европі двояким річищем: конструктивізмом культури і неґативізмом розполітикування.

І це цікавий феномен, як той загальний образ українських ізгоїв із рідної землі, перенісся разом з ними до країн їхнього поселення, де вони опинилися в чужомовному оточенні. Як і перші заробітчанські еміґранти, так і оті "політичні" еміґранти (слово "політичний" треба брати в "лапки", бо без "лапок" воно стосується до розмірно невеликого числа втікачів) — велика більшість новоприбулих після Другої світової війни переживала тут також дуже важкий початковий час.

Для одних він тривав коротше, для других — довше. Сьогодні величезна більшість українських людей в Америці й Канаді зараховується до людей середньозаможних. Є багаті одиниці, є й дуже бідні. Канадським українцям ведеться краще й українці в Америці дивляться на цих своїх північних сусідів-земляків із завистю. Відношення числа українців до цілости населення Канади настільки поважне, що канадські українці є підметовим чинником, мають своїх представників в міському, провінційному й державному апараті, користуються повагою і грошовою допомогою від прерізних міських, провінційних чи державних джерел, що вможливлює творити поважні культурні цінності чи переводити наукові конференції, які вимагають великого вкладу грошей (клясичний приклад: цілотижнева польсько-українська конференція в Гамілтоні у МекМастерс-університеті, зорганізована професором Потічним у 1977р., або — по харитативній стороні — існування в Торонто дому для старших осіб ім. Івана Франка; такої гарної установи не мають українці в цілій Америці).

У ділянці культури треба ствердити величезні осяги, що їх здобули українські вільні люди, поселенці в Західній Европі, Америці й Канаді. Цілі полиці заповнились першорядними науковими й белетристичними творами. Наукові установи — НТШ, УВАН, Інститут українознавчих наук при Гарвардському університеті мають вже книжкові скарби. Само заснування тих осередків — це історичний осяг, — в наступному році Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці відзначатиме 110-ий ювілей існування тієї наукової установи. Видавана НТШ "Енциклопедія українознавства" з її трьома статтейними томами і вже дев'ятьма гасловими, плюс два англомовні томи, — з осередком в Сарселі під Парижем, під редакцією проф. В. Кубійовича — це історичний науковий осяг. Так само треба подивляти зберігання Українського Вільного Університету у Мюнхені з його невтомним ректором д-ром Володимиром Яновим і заснування Блаженнішим кир Йосифом у Римі Українського Католицького університету. Дякуючи енергії і зв'язкам канадських українців, постав теж поважний науковий український центр в Едмонтоні. Приватна ініціятива й меценатська жертвенність п-ва М. і Я. Шафранюків з Торонто довели до створення Мистецької Фундації, яка пишається

власним великим домом і цієї осени влаштувала у своїх залях Світову мистецьку виставку. На відтинку культури маємо гін до єднання. Створено Світову Наукову Раду, зліквідовано непорозуміння між окремими науковими установами та внутрі НТШ і привернено єдність і повагу Головної Ради НТШ, існує теж тісна співпраця між всіма існуючими українськими науковими установами. Молодь всіх трьох організацій — Пласту, СУМ-у і ОДУМ-у проголошує щорічно "День солідарности". Гін до єднання появився теж у рішеннях обох конвенцій, себто найвищих організаційних верхівок, Українського Народного Союзу і Українського Братського Союзу об'єднатися. Чудовою маніфестацією єдности і толеранції на базі спільного Християнізму і спільного українського самостійницького ідеалу, що просвічує старшим і молодшим українським вільним людям, був спільно відправлений молебень митрополитом Української Православної Церкви в Америці Мстиславом і митрополитом Української Католицької Церкви в Америці Степаном 17 серпня ц. р. на пластовій оселі "Вовча Тропа" в Америці з нагоди ювілейної Пластової зустрічі.

І на тлі тієї світлої конструктивної діяльности в ділянці культури яскравим дисонансом проявляється розлад в ділянці політики, чи пак політиканства. Точнісінько, як було тому близько 40 років за "таборової еміґрації" в Европі. Цей партійно-політичний розгардіяш тим дивніший і незрозуміліший, що чейже вся українська вільна громада в діяспорі виявила насправді подивуґідну стійкість і впертість у вірності самостійницькому ідеалові. Нема одної місцевости з більшим числом українців, де не було б у роковини 22-го січня скромнішого чи величавішого святкування. Березень місяць є місяцем "Шевченкових днів", — проявленням небувалого ніде, ні в одному іншому народі, такого культу, як культ Тараса Шевченка в українців. Яка ж площина сварні? Давні українські політичні партії — а було їх в Америці рівно 10 — здебільша стали вже фікціями, бо люди повимирали. Залишилися назви, що їх конвульсійно тримаються одиниці. Перебування поверх 30 років в середовищах американської і канадської демократії повинно було вже надхнути наших людей тими принципами взаємної толеранції і надпартійного державницького патріотизму, які прикметні американській і канадській дійсності.

В наслідок партійно-політичних чварів і в наслідок особистих амбіцій українська вільна громада втратила ті свої авторитетні громадсько-політичні верхівки, що їх мала. І коли скликання у листопаді 1967 р. Першого Світового Конґресу Вільних Українців в Нью-Йорку було історичною маніфестацією едности всієї нашої вільної громади в діяспорі — маніфестацією антисовєтського українського державницького патріотизму, то сьогодні поважні діячі в с і х існуючих середовищ, знавці українських відносин, погоджуються, що скликання і переведення 4-го СКВУ без попереднього заведення "згоди в семействі" і без попереднього узгіднення між усіма нашими середовищами в с і х подробиць конґресу — неможливе. Бо не можна наражуватися, щоб на такому Конґресі, що має бути назверхньою маніфестацією української едности, — прийшло до якогось нового скандалу і щоб та протисовєтська маніфестація перетворилася у дарунок для Москви у постаті ще одного розбиття.

Переслідує нас проклін "княжих крамол", які відбувалися кругло тисяча років тому. Адже ми приготовляємося вже до відзначування тисячоліття прийняття Україною християнства. Княжі крамоли послабили тодішню нашу державу й облегшили татарам завалити її. Історія Козаччини, за якої відродилася українська держава, повна теж внутрішніх сварок, зради, братовбивства, відсутньости одностайного державницького патріотизму. За відродженої Української Народньої Республіки маємо махнівщину і всю ту отаманію, яка була надто роздрібнена на особи отаманів з їхніми амбіціями, щоб можна було той рух спротиву сконсолідувати й охопити під одним авторитетним командуванням. І тому, що хоч поміж отими отаманами були глибокі українські патріоти, само поняття отаманії стало синонімом анархії. Проклін цих прадавніх і недавніх часів переслідує нас по нинішній день. Як ще довго?!

З НАГОДИ ВЕЛИКОГО ТОРЖЕСТВА

РІЗДВА ХРИСТОВОГО та НОВОГО РОКУ

складаємо всім нашим Управам Відділів, усім нашим членам як рівнож усім побратимським Комбатантським Організаціям та всьому українському народові якнайсердечніші побажання

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

та

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ!

ГОЛОВНА УПРАВА

ОБ'ЄДНАННЯ Б. ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

та

ЩАСЛИВОГО І УСПІШНОГО НОВОГО РОКУ

Крайовим Управам, Управам Станиць Братства, Управі Братства "Броди-Лев", Членам Братства, Членам Дивізійних Родин, Комбатантським Організаціям, Українським Організаціям, Військовикам та всій Спільноті

б а ж а є

ГОЛОВНА УПРАВА

БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Ярослав Курдидик

МУЛЬТИМІЛЬЙОНОВЕ ТЕХНОЛОГІЧНЕ ШПИГУНСТВО

Постійна дослідна комісія в сенаті США почала основну провірку діяльности централі Експортової адміністрації, що відповідає за дозвіл ("лайсенінг") на експорт для т. зв. "подвійного використовування технології", тобто технології, яку можна вжити не лиш для мирних цілей, але також і для збройних. Ніби на сторожі є закон про контролю збройного експорту, головною метою якого є найсуворіша провірка, щоб того роду продажі були обмежувані і суворо контрольовані.

Під цю контролю експорту підпадають у першу чергу всі совєтські сателіти, що намагаються купувати в США такі продукти, як комп'ютери, мікротранзистори, самоконтрольні вмикачі й вимикачі й тим подібне приладдя, які в Америці досліджують і продукують для комерційного вжитку, але які є теж дуже важливими компонентами для суто мілітарних цілей. Як і можна цього сподіватися, ці закуплені в США продукти, совєтські сателіти передають Москві для дальшого мілітарного експлуатування. І все це було "закуплене зовсім леґально" тільки тому, що в Америці не було й далі бракує належного ясного експортового закону.

Хоч важко повірити, але технічно-провірна комісія, яка має завдання провірювати й контролювати всі експорти з цілої Америки, зложена заледве з п'ятьох технологічних знавців і дванадцятьох помічників — "експортових інспекторів". Найгірше шкодить у виконанні їхніх обов'язків обмежування бюджету, через що не можна провірювати найосновнішого: що справді діється з проданою американською технологією і для якої цілі її купують і згодом використовують комуністичні фахівці?

З даних, які призбирала сенатська комісія за час не цілого року, виявилося, що Москва, крім леґально закуплених технологічних виробів через своїх комуністичних сателітів, має ще інший спосіб для здобуття деяких, навіть досить засекре-

чених, технологічних відомостей. Для цієї цілі діє в США і в інших індустрійних країнах, наприклад, у Франції, Великій Британії, Італії і Західній Німеччині "мережа технологічного шпигунства". Її головною метою є здобувати всі технологічні секрети, які дають Заходові збройну перевагу над Совєтським Союзом. У це враховується заавансованість у прицільності всіх ракет і далекобійних стрілен, прослідкування всіх трас ворожих ракет і контроля протиракетних нищівних засобів.

Перед Збройною провірною комісією зізнавали совєтські, чеські і польські перебіжчики, які підкреслювали, з якою неймовірною легкістю можуть совєтські "технологічні шпигуни" дістати все, що їм потрібне, включно з серійними числами кожного нового моделю комп'ютера або мікроелектронічної машини. З останніх звітувань "Сі-Ай-Ей" виявляється, що така легко доступна й неконтрольована можливість купівлі заощаджує СССР не тільки сотні мільйонів долярів, які Захід витрачає на досліди і розвиток кожного моделю, але, ще важливіше, заощаджує Москві витрату дуже багато часу.

Перед Комісією для справ розвідки у Конґресі зізнавав про діяльність совєтської розвідки на Заході, головно у США, адмірал Р. Р. Інмен, заступник директора "Сі-Ай-Ей", який недавно зрезиґнував зі свого становища. Адм. Інмен заявив, що совєтська розвідка вже від трьох років потроїла число своїх аґентів в Америці, що їхнім головним завданням є призбирування військових матеріялів. Діяльність комуністичних розвідок адм. Інмен назвав "загрозливо-інтенсивною" і закликав до найтіснішої співпраці й координації між розвідчими аґенціями усіх західніх союзників. Досі СССР купив і привіз леґально з Заходу тільки 30 відсотків матеріялів, а решту, приблизно 70 відсотків, здобув нелеґальною дорогою.

Варто теж згадати про досить цікаві зізнання, засудженого за шпигунство, радарного спеціяліста В. Белла, який працював у фірмі "Гюс Ейкрафт". Він викрав і продав польському аґентові М. Захарському точну копію найновішого типу радару — "Лук-давн-шут-даун", тобто систему, якою послуговується один з найкращих американських джетів-винищувачів Ф-15, як теж і радарову систему для майбутнього бомбовика Б-1. Він теж продав СССР може один з найважливіших досі американських секретів — відомості про "бомбовоза-невидим-

ку", який має назву "СТІЛТ", сконструйованого з такого матеріялу, якого не зміг би схопити ніякий совєтський радар.

Із зізнань перебіжчиків виявилося теж, що ще десять років тому, на домагання совєтських інженерів-пляновиків для військового літунства, викрадено фотокопії одного з американських транспортерів-гігантів "Ц-5 А" і ця "шпигунська крадіж" прискорила на два роки будову совєтського транспортера-велетня "АНТОНОВА".

У суходільній модерній зброї Заходу совєтські шпигуни зосереджують свою увагу на протитанковій і протилітунській бороні. Але є одна ділянка, на якій особливо зосереджують свою увагу каґебівські шпигуни, — це американська фльота, а зокрема технологія заавансованої модерної зброї всіх авіяносців та сензорна система для викривання і знищення підводних човнів.

СССР знає, що він проґавив дуже важливу ділянку розвитку мікроелектроніки, аж поки не виявилося, що вона незаступима для жироскопічного устаткування розподільних ракет типу "МІРВ". З другого боку, у США злегковажено вільний продаж мікроскопійно-обіжної технології. Ця американська неуважність допомогла СССР розбудувати систему їхньої теперішньої заавансованої зброї.

Щойно в кінці минулого року, коли на Атлантичному океані в околиці Південної Керолайни виловлено було "совєтські шпигунські плаваючі надводні бої", виявилося, що Москва — якраз за допомогою перекопійованих американських засобів почала робити ці самі "морські поміри", якими американська фльота користувалася вже від 1973 року. Ці "морські шпигунські бої" міряють і рекордують для США всі морські течії, температуру води, густоту засолення води і ці дані передають потайки до свого "морського розвідчого центру". Такі поміри дуже допомагають підводним човнам у їхніх маршрутах — вони "орієнтують" їх, "куди їм легше пропливати". Американські морські стратеги заступають думку, що, незважаючи на чисельну перевагу совєтської фльоти, Америка випереджує її у ділянках нищівности підводних човнів та тактичної переваги повітряної бойової сили.

Відомий мілітарний аналітик Р. Пратт з дослідного центру "Джансон Вепон Систем" зазначує, що як США, так і СССР

мають такі самі основні проблеми. Вся, навіть і наймодерніша, зброя має "другорядне значення". На перший плян будуть завжди висовуватися людські кадри, їхня винахідливість і бойовий дух. І ці бойові вартості треба вміти виховати і виплекати.

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Веселих Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року

всім нашим передплатникам, авторам, дописувачам,

Головним Управам і Членству Комбатантських Організацій

бажає

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІСТРАЦІЯ "ВІСТЕЙ КОМБАТАНТА"

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

В ДЕНЬ СВІТЛОГО ПРАЗНИКА РІЗДВА ХРИСТОВОГО

ЄРАРХАМ НАШИХ ЦЕРКОВ, НАШИМ ЧЛЕНАМ,

НАУКОВИМ, ГРОМАДСЬКИМ і ПОЛІТИЧНИМ

ОРГАНІЗАЦІЯМ та ВСІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ

всього найкращого бажає

УПРАВА БРАТСТВА "БРОДИ-ЛЕВ"

ГЕЛЬСІНКСЬКІ ГРУПИ

Нижче поміщуємо текст проголошення дня Української Гельсінкської групи президентом США, Роналдом Реґаном, й статтю голови УГГ, генерала Петра Григоренка, з приводу "саморозпуску" Московської Гельсінкської групи.

Редакція

ПРЕЗИДЕНТ РЕҐЕН ПРОГОЛОСИВ ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНКСЬКОЇ ГРУПИ

Президент Роналд Реґен, покликаючись на прийняту раніше Конґресом ЗСА резолюцію ч. 205, проголосив 9-го листопада 1982 року Днем Пошани Української Гельсінкської Групи з нагоди шостої річниці її оснування в Києві.

"Нехай цей день буде пригадкою для американців про цінність нашої власної свободи, а ми підтверджуємо вимріяні надії, що аспірації до волі вкінці переможуть морально збанкрутовану владу насильства, яка відмовляє сьогодні людські права так багатьом у світі", — сказано, між іншим, у цій проклямації.

Як відомо, акцією в цій справі займалася дуже наполегливо організація Американці в Обороні Людських Прав в Україні та інші українські групи і організації в ЗСА, які збирали підписи під петиції до конґресменів, сенаторів, а то й самого Президента, як теж закликали поодиноких громадян звертатись до їхніх законодавців в цій справі. В самому Конґресі в тому напрямку працював Ад Гок Комітет для Балтицьких країн і України.

Текст Проклямації Президента у вільному перекладі на українську мову подається внизу:

"Спонтанне зформування 9-го листопада 1976 року в Києві, Україна, Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод підтвердило ще раз, що людського духа не можна здавити і що бажання до людської волі не можна знищити.

Довгі терміни ув'язнення, що ними покарано членів Української Гельсінкської Групи за їхню хоробру діяльність, щоб добитись більшої свободи в Україні, становлять графічний доказ, що комунізм нездібний змагатись з принципами свободи на форумі ідей. Наявне переслідування і ув'язнення українських громадян за їхні намагання користуватись основними правами людини є міжнародною компромітацією для Совєтського Союзу і доказом, що Совєтський Союз не дотримав зобов'язань пошанувати домовлення втілені в Гельсінкських угодах.

Відзначаючи цю шосту річницю заснування Української Гельсінкської Групи, ми поновлюємо нашу рішучість ніколи не забувати про хо-

робру боротьбу українського народу за його невід'ємні права і приріkаємо вчинити все, що ми можемо, щоб полегшити страждання цих українців, що їх переслідує совєтська влада за їхні спроби користуватися їхніми правами.

Спільною резолюцією узгідненою 21-го червня 1982 року (ч. 205) Конґрес уповноважив і зажадав від Президента, щоб проголосити день 9-го листопада 1982 року, в шосту річницю встановлення Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод, днем пошанування цієї групи.

Нехай цей день буде пригадкою для американців про цінність нашої власної свободи, а ми підтверджуємо вимріяні надії, що аспірації до волі вкінці переможуть морально збанкрутовану владу насильства, яка відмовляє сьогодні людські права, так багатьом у світі.

Тому, я, Роналд Реґен, президент З'єднаних Стейтів Америки, оцим назначую день 9-го листопада 1982 року днем вшанування шостої річниці встановлення Української Громадської Групи Сприяння Виконанню Гельксінкських Угод.

В доказ цього я оцим кладу свій підпис цього 21-го вересня в році Божому 1982 та в році незалежности З'єднаних Стейтів Америки 207.

Роналд Реґен".

Христос Родився!

З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО і НОВОГО 1983 РОКУ

найщиріші побажання

УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ В УКРАЇНІ І ПОЗА НЕЮ,

УКРАЇНСЬКИМ ЦЕРКОВНИМ ІЄРАРХАМ,

ПРОВОДАМ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ,

А ЗОКРЕМА ПРОВОДАМ КОМБАТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

та ВСЬОМУ БРАТСЬКОМУ ЧЛЕНСТВУ

засилає

КРАЙОВА УПРАВА

БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА В КАНАДІ

Петро Григоренко

З ПРИВОДУ "САМОРОЗПУСКУ" МОСКОВСЬКОЇ ГЕЛЬСІНКСЬКОЇ ГРУПИ

Вістка про припинення діяльности Московської Гельсінкської Групи не явилась несподіванкою для нас.

Більш, як шість років, ця група, як і всі другі гельсінкські групи в СССР діяли в нестерпних умовах безперервного тиску могутньої машини державного терору. Загрожуючі попередження, позбавлення праці, поліційні стеження і затримання, висилання з місць постійного мешкання в трудніші умови життя, обшуки, арешти, засудження по зфальсифікованим обвинуваченням, примушування до еміґрації, позбавлення горожанства з висилкою за кордон. Таким є не повний перелік тих засобів, якими КҐБ тримав членів групи в постійній моральній напрузі і домагався знищення нестерпної для нього організації.

Висока стійкість групи обумовлена: розумністю організаційних принципів, на яких вона будувалась, моральною стійкістю і мужністю її членів, благородством цілей, до яких вони прагнули, підтримкою світового суспільства, гнучкою тактикою і доброзичливими відносинами населення. Останнє потверджується потоком сповіщень про порушення прав людини і прибуттям в групу нових людей на заміни тих, кого виривав з лав правозахисту невмолимий терор. Термін існування групи залежав, перш за все, від інтенсивности і поступу до групи нових сил. Але, на жаль, ця інтенсивність не могла перевищити втрати від нічим наобмеженого терору.

Число діючих членів групи в Москві постійно зменшувалось. Нарешті лишилось троє: дружина академіка Сахарова, інвалід війни Олена Бонер, математик і фізик 70-ти літний хворий професор Наум Мейман і видатний московський адвокат, тяжко хвора 75-літня Софія Калістратова. Прокурор Москви попередив її, що на неї розпочато кримінальну справу і якщо вона не припинить своєї правозахисної діяльности, то її будуть судити "за антисовєтську пропаґанду". Попередження одержали також О. Боннер і Н. Мейман. Разом з тим, за всіма трьома було встановлено щільне поліційне слідкування. Працювати далі не стало можливости.

От така дійсність. Вона безсумнівно свідчить, що діяльність Гельксінкської групи в Москві задушена шляхом розбещеного державного терору. На жаль, багато які органи західньої преси зробили наголос на зовсім іншому. Вістка з Москви подається під впадаючим в око заголовком: Московська Гельсінкська група оголосила про свій **саморозпуск** (підкреслення моє П. Г.). Під таким і подібними заголовками відносно вірно переказується зміст останнього (195) документу групи, в якому нема й згадки про саморозпуск, але коментатори натискують іменно на саморозпуск. В коментарях звучать переважно похоронні мотиви. Замість того, щоб обуритись з приводу того, що СССР перед очима всього світу винищував і в решті решт винищив одну з організацій, котра боролась за мир, безпеку, права людини, і перетворив у

фікцію врочисто підписаний ним Гельнінкський заключний акт, кореспонденти разом з Московською відспівують і інші Гельнінкські групи Совєтського Союзу, надаючи їм при цьому зневажливу назву "сателітів". (Люблять на Заході похоронні і малозрозумілі слова). Навіть факт висилки академіка Сахарова в Горький використовувано не для того, щоб ще й ще раз піднять обурення проти цього дикого свавілля, а щоб ще більш посилити похоронний тон: "В той день, коли А. Д. Сахарова справляли в Горький, вирішалась судьба правозахистного руху".

У зв'язку з такими коментарями, гадаю, не буде зайвим дати декілька фактичних довідок.

Засновники Московської Гельсінкської групи дуже добре розуміли, що в совєтських умовах не дозволена урядом організація звичайного типу — зі статутом, формальним членством, ієрархією, зібраннями, засіданнями... не проіснує і декілька днів. Щоб організація могла працювати хоч декілька місяців, треба було творити її на подобу дитячої ляльки "Ванька-Встанька". Скільки ти її не клади, вона негайно встає, як тільки ти перестав держати її в лежачому стані. Виходячи з цього, створили групу на принципах повного рівноправ'я, взаємного довір'я, особистої відповідальности і дружньої взаємодопомоги. Ніякого формального членства і ніяких глосувань. Процедури прийняття в члени групи і включення-виключення з неї не передбачено. Той, хто хоче стати членом групи, стає ним, якщо всі чи хто з наявних членів не суперечить. Щоб вийти зі складу групи, треба просто сказати про це. Говорити про причини і оголошувати в пресі не обов'язкове. Ніхто зі складу групи не може рішати за других членів, ніхто не може зобов'язати їх діяти не так, як хочуть вони самі. Кожний член групи може запропонувати свій проєкт документу для підпису другим. Вони можуть зробити свої зауваги, запропонувати зміни, доповнення, скорочення. Автор приймає їх або відкидає, то його право, але підпишуть той документ лише ті, хто згоден з його остаточним текстом. За будь-якою кількістю підписів документ вважається документом групи.

Підкреслюю і звертаю увагу на те, що ніхто і ніщо, крім особистого рішення, не може виключити члена групи з її складу. Де не знаходився б член групи, він має право брати участь в її роботі доступними йому засобами. Це в умовах жорстокого урядового терору й довело Московську групу до сьогоднішнього розсіяння. От як це виглядає в цілому.

Троє ще не заарештованих членів групи (Боннер, Калістратова, Мейман) в Москві. До самого останнього часу ця трійка становила собою діючий центр цілої московської групи. Тепер їх забльокувало КҐБ і діяти вони не можуть.

Дванадцять, включно з чотирьома членами робочої комісії по розслідуванню зловживань психіятрією в політичних цілях (Орлов, Щаранський, Слєпак, Ланда, Серебров, Осіпова, Некіпелов, І. Ковальов, Бахмин, А. Подрабінек, Гривнина, Карягин) у в'язницях, таборах, на засланні. Ніхто з них не заявив про

вихід зі складу групи і тому остаються її членами. Більшість з них до того ж найшли засіб потвердити своє членство в групі і сповістити останньо, що вважають себе в відрядженні для вивчення додержування прав людини в місцях ув'язнення; в таборах створено табірну Гельсінкську групу.

Шість, включно з двома вигнанцями (Григоренко, Ґінзбурґ) і чотирьома еміґрантами (Алексеєва, Мнюх, Борікенов, Ярим-Агаєв) мешкають у вільному світі. Всі вони в тій, чи іншій формі беруть участь в захисті прав людини і Гельксінкських груп. При цьому вони ґрунтовно ввійшли в міжнародний Гельксінкський рух, встановили ряд корисних міжнародних зв'язків і навели контакти, включно до дружніх, у наукових колах, профспілках, серед політичних і суспільних діячів і з населенням країн проживань. Абсолютно ясно, що тепер, коли осередок групи в Москві перестав діяти, істотно ще діючий центр групи переміщається за кордон. Група не саморозпускається, а змінює місце діючого центру і зміст своєї роботи. Самозрозуміло, що тут не можна зробити всього, що робилось у Москві, але боротьба за звільнення членів групи і других совєтських політв'язнів, домагатись виконання Гельсінкського заключного акту, або його уневажнення, можна і необхідно. Для цього треба об'єднати наявних на еміґрації членів Московської групи, поповнити їх склад доцільним числом, активних московських правозахистників, що тепер є на еміґрації і, оголосивши Москвську Гельсінкську групу в вигнанні, негайно розпочати активну дію.

Не можна переходити на похоронні мотиви від того, що могутній апарат державного терору замкнув рота ще трьом правозахистникам. Не можна скиглити з приводу того, що "нещасні сателіти", то бач, мабуть, Українська, Литовська, Вірменська і Грузинська Гельсінкські групи навіть що "саморозпуск" оголосити не можуть, тому що всі їхні члени ув'язнені. Треба зрозуміти, що відсутність заяв про припинення роботи тої чи іншої групи є показчиком не слабости, а сили. Якби найшлись охотники заявити про саморозпуск, то їм би трибуну дали навіть із-за ґрат. Але біда "органів" в тому, що вони везуть членів групи, одного за одним, із Мордовії і Перьми до Києва і Вільнюса, проводять з ними "виховну роботу" (недавно в Києві проводили таку роботу з В'ячеславом Чорноволом), але бажаючих оголосити саморозпуск не знаходиться.

"Сателіти" мовчать? Так, мовчать! А що дивного? В Україні, Литві, Грузії, Вірменії душать правозахистний рух не гірше, ніж в Москві. Голосу національних груп не чути з тієї ж причини, з якої Гельсінкський голос в Москві. Але мовчазні голоси є не тільки в Москві, але і в Україні, і в Литві, і в Грузії, і навіть у Вірменії. Кількість цих мовчазних різна. В Україні, як мені відомо, їх дещо більше, ніж в Москві, хоча втрати в Українській групі дуже великі. На сьогоднішній день в тюрмах, таборах і на засланні 27, при тому 7 з них, у кого кінчались терміни ув'язнення, за останні півтора року засуджені на нові терміни, 3-ох відбули терміни ув'язнення і живуть вдома під поліційним наглядом, 7 на примусовій еміґрації, (з них 6 попа-

ли на еміґрацію після відбуття відповідних термінів ув'язнення). Коли врахувати, що в первісному складі група була всього 11 членів, то втрати виявляються неймовірними: репресовано більше членів, ніж їх було в первісних складах. Українці помітили, що КҐБ арештує в першу чергу нових, ледве що зголошених до групи членів, тому група припинила оголошення нових членів. Тепер ці неоголошені і є основною силою групи. Щоб ця сила почала діяти, необхідно мати можливість леґально контролювати виконання Гельсінкських домовлень в Україні. Добитись цього можна лише з допомогою суспільств і урядів країн, що підписали Гельсінкський заключний акт.

Перед советським урядом треба поставити ультимативну вимогу — чесно виконувати всі статті Гельсінкського заключного акту, надавши суспільству право контролювати виконання Акту, негайно звільнити з ув'язнення, вернути з заслання і вигнання всіх членів Гельсінкських груп, політв'язнів і в'язнів сумління. Якщо СССР прийняв би цю вимогу, тоді створилися б добрі умови для леґальної діяльности Гельсінкських груп. Якщо б він в себе відмовився від суспільного контролю, оголосити Акт недіючим і домагатися скликання мирної конференції для вирішення питання про повоєнні кордони, враховуючи необхідність ліквідації наслідків довоєнного договору Сталіна з Гітлером про розподіл сфер впливу. В такім випадку групам слід припинити діяльність, почнеться інший етап боротьби, який вимагатиме нових організаційних форм.

На закінчення декілька слів про "сателітів". Я не розумію, з чого виходять коментатори, вживаючи цю зневажливу назву до організацій, які здійснили благородні подвиги, жертвуючи життям, здоров'ям і свободою своїх членів. Ні Українська, ні Литовська, ні Грузинська, ні Вірменська групи ніколи не були сателітами Московської. Всі вони творились з ініціятиви місцевих правозахистників. Московська група довідувалася про їхнє створення пост-фактум. І цілі, що поставили вони перед собою, інші, ніж у Московської групи. І їхні методи роботи були відмінні.

Правда, всім національним Гельсінкським групам не раз приходилось звертатися до Московської групи за порадою і допомогою. Але це було звертання до друзів, що існували в трохи кращих умовах, у котрих були кращі матеріяльні умови, вигідніше географічне становище, та й досвід більший. Московська група охоче і з відвертою приязню помагала і порадою, і зв'язками, і матеріяльно, і виступом на захист тих, на кого обрушувався терор. Члени Української групи в своїй заяві з приводу припинення роботи Московської групи пишуть: "На протязі більш п'яти літ Московська і Українська групи співпрацювали в атмосфері взаємного довір'я і дружби". Співпрацівники в загальній боротьбі, а не сателіти — от що показує досвід. Автори, які вживають зневажливе "сателіт" щодо Гельсінкських груп, не знають цього досвіду і не мають найменшого такту. Їхнім словом керує лише великодержавна пиха.

Люди і опінії

Роман Колісник

ЧОМУ — ЧИ ЯК?

До єврейсько-української співпраці — про виступ Якова Сусленського 17 вересня 1982 в Торонто

Яків Сусленський — колишній учитель англійської мови у м. Бендерах Молдавської РСР, дисидент, видворенець з СРСР, живе п'ять і пів року в Ізраїлі. В липні 1970 року його засудили були на 7 років позбавлення волі й він до січня 1977 року перебував у Мордовських та Пермських таборах і у Владімірській тюрмі.

Сусленський невеликого росту, дрібної будови, з бородою, яка посіяна вже сивим коліром, переконливо й з вірою говорить про те, що пропаґує і робить. Йому не легко приходиться говорити по-українському, бо перша його мова російська й по-англійськи йому легше говорити, але цим разом мав свою доповідь по-українському, щоб задовольнити слухачів — коло 50 людей.

Сусленський відбував свою кару в концтаборах і там поприятелював з українцями. Вони йому допомогли пербути ті страшні часи й він пообіцяв собі постаратися зблизити ці два народи. Вже від кількох років трудиться, нав'язати єврейсько-українську співпрацю і старається про поліпшення їхніх стосунків. Він голова Товариства єврейсько-українських зв'язків в Ізраїлі, що має 5 філій і понад 200 членів. Після багатьох років в Ізраїлі вперше з'явилася порівняльно досить численна група людей, яка виступає проти українофобства й бореться за зв'язок і зближення, бо вважає, що прийшов час направити взаємини. Він двічі їздив по Канаді й Америці установлювати з українцями добрі взаємини, обидва рази за свої гроші, хоч прибутки в нього дуже малі — всього 400 дол. на місяць. Через свою діяльність він утратив репутацію патріота в очах ізраїльського естаблішменту.

Ця мала група ентузіястів поволі здобуває вплив, але натрапляє на великі труднощі, як з ізраїльської так і української сторін. Існують великі упередження. Але Сусленський не вагається. Він вибрав цю мету й шукає за ентузіястами справи порозуміння, щоб об'єднати їх у товариство й приступити від слова до діла. "У мене одна мала дитина, а друга в дорозі, а решту вільного часу посвячую для єврейсько-українських справ. (Двоє його старших дітей вже дорослі). Як знайдеться тут сто нових ентузіястів, справи будуть стояти добре, а якби знайшлася тисяча, тоді можна великі діла робити", — говорив Сусленський.

Яка користь українцям з такої співпраці? — питалася одна слухачка.

Може це дивне запитання. Дружба й союз будуть більшою силою остоюватися спільному ворогові — СРСР. Ізраїль маленький народ. Він бореться всіма силами, щоб забезпечити собі право на життя на тому малому клаптикові землі в Азії. Він бореться, як малий Давид з велетнем-Ґоліятом. Йому треба союзників. В Україні живе коло 800 тисяч євреїв, і співпраця принесе користь обом народам, говорив Сусленський. Українцям треба союзників, бо навіть найбільша держава на світі старається приєднати собі союзників.

Що спільного мають український і єврейський народи?

Багато спільного. Ось, у природі є такий закон, що кожний, хто нижчий, хоче бути рівний з вищим. Так є з поодинокими людьми, так є з народами. Поневолений народ старається зрівнятися з панівним народом, і через кілька поколінь так змішується, що слід по ньому пропадає. Так в історії було з сотнею народів, а може й з багатьма сотнями. Хто знає? Але є два винятки, два народи, які не хочуть зрівнятися з пануючим народом — це український і єврейський народи, — твердив Сусленський. Були часи, що справи виглядали безнадійними. В одному часі єврейською мовою говорило 90%, через десять років — 60%, а через двадцять років вже тільки 15%. Ось, ось, прийде кінець. Та диво, починається відворотний процес, народ, як стиснена пружина, розпружується, набирає нової енергії, відроджується, говорив Сусленський.

Серед євреїв і українців діяспора — відомий термін. Євреї живуть у діяспорі вже від давна, і від них українці могли б багато навчитися й скористати.

На думку Сусленського, союз України з Ізраїлем був би ґарантією миру в тій частині світу, якщо не в цілім світі. На перешкоді експансії СРСР на Близькому Сході — важливій території (там же нафта, Суезький канал) тепер стоїть Ізраїль, оцей малий, завзятий Давид.

Чому так невдало склалися стосунки між українцями і євреями на протязі історії?

Сусленський пояснював, що євреї були вигнані з своєї країни з давен-давна. Вони були гнані з країни в країну, переслідувані. Куди вони не прибули, там вже був народ-господар, що високо "задирав голову", там євреї мусіли схиляти свої голови перед своїми новими панами. Так було в Еспанії, Італії, Німеччині, так було в Польщі. Аж коли прибули євреї в Україну, запримітили, що тут народ також ходить з похиленими головами, що цей народ поневолений. "То чому, нам євреям, не піднести голови, не випростуватися?" Так було колись. Тепер ситуація змінена як в Україні, так серед євреїв, які мають свою державу, й українці напевно матимуть свою. Під тим кутом слід дивитися у майбутнє.

Як запобігти неперебірливій пропаганді деяких єврейських кіл, що в кожному українцеві бачать антисеміта?

Наказом цього не зробимо, говорив Сусленський. Треба впливати на ці кола, а такий вплив може бути у висліді єврейсько-української співпраці. Така акція появляється більше у США, ніж в Канаді. В Канаді українці і євреї живуть одні побіч одних від давна. Але й у США є діячі, що прихильно ставляться до українців, наприклад, в Чікаґо, Клівленді й інших містах.

Українці непотрібно й безуспішно багато грошей і часу витрачають на своє виправдання, наприклад, після появи на телебаченні фільму "Голокаст" чи на книжку проф. Фрідмана про Симона Петлюру. А можна конкретніше й ефективніше використовувати свої спроможності. Ось, в Ізраїлі Доня Розен написала книжку "Ліс мій друг" про українську жінку Олену Петришин з околиці Коломиї, яка її переховувала перед нім-

цями. З цієї книжки можна було б зробити фільм, що міг би мати більший вплив, ніж "Голокаст", бо в ньому виявилася б гуманність, благородність, людяність. Коцюбинський теж писав добре про євреїв, може краще, як хто інший. А хто про це знає? На такі справи потрібні фонди. Досі вони отримали 75 долярів з Канади. "Ми цих грошей не рухаємо, залишили в банку на проценти", зажартував Сусленський.

А про Петлюру?

Сусленський цікавиться постатю Петлюри. Він зустрічався із старенькою панею Ґольдельман, дружиною кол. міністра в уряді Петлюри. Вона знала Петлюру, як дуже добру й гуманну людину. Скільки разів він зупиняв розстріл засуджених на смерть. "Хай ідуть, пощо їх стріляти?" — казав, милуючи їх. На думку Сусленського, Петлюра став жертвою часу. На пост, який він займав треба було в той час людини іншої, з твердим кулаком.

Однією з причин, чому не вдалася українська революція після Першої світової війни, було те, що не було спілки між українським селом і єврейським містом, — так уважав Ґольдельман.

Сусленський був на авдієнції у кардинала Сліпого в Римі (на залі поправили його: "патріярха"). Сліпий велика людина. Він провів з Сусленським дві години на розмові, підтримує акцію Сусленського й бажає успіхів у його праці.

Під час запитань один з присутніх демонстративно заявив, що він не буде казати "еврей", а тільки "жид", бо так говорив Шевченко. (Яка важлива справа!) А при вході до будинку Інституту св. Володимира, де відбувалася доповідь, прихожих зустрічав Валентин Мороз, а його дружина з кількома прихильниками роздавали летючку п. н. "Рятуймо КУК!" (Комітет Українців Канади). У летючці, без підпису, хто її видав, протестувалося проти того, що КУК "легко дав "шапку" для дуже сумнівної реклями виступу п. Сусленського, підписаної маловідомими людьми"... і було багато закидів проти Ізраїля, нав'язуючи до подій в Лівані. — "Отже, запрошуючи будь-кого з Ізраїлю в даний час, ми ризикуємо цілуватися з вбивцею бейрутських дітей, зненавидженим цілим світом, на руках якого ще свіжа кров".

Приходить на думку твердження редактора Михайла Добрянського, який каже, що українці відрізняються від інших народів тим, що від себе відпихають, часом навіть найкращих приятелів. Клясичним прикладом може послужити повстання Хмельницького, під час якого того, хто не був православним, не вважали за "свого" й не приймали до себе. Ця прикмета тягнеться й до сьогодні. А як в інших народів? Інші з відкритими руками приймають кожного, хто їм приятель або їм приносить користь; багато вони "прийняли" так і з-поміж українців.

Але повертаємося до виступу Сусленського. Він сказав, що їхній гурток в Ізраїлі досі живе тільки самим голим ентузіязмом. Ентузіязм — це велика сила й рівночасно велика слабість, говорив він. Як буде більше ентузіястів, буде більша сила. Тепер не пора думати, чому так було, а не інакше, а краще подумати про добрі еврейсько-українські стосунки тепер і на майбутнє.

Христос Родився!

Радісних Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року

ЧЛЕНАМ БРАТСТВА й ДИВІЗІЙНИМ РОДИНАМ,

КОЛИШНІМ ВОЯКАМ УСІХ УКРАЇНСЬКИХ АРМІЙ

і ФОРМАЦІЙ

та ВСІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СПІЛЬНОТІ

б а ж а є

КРАЙОВА УПРАВА

БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в США

В імені всіх інвалідів і ветеранів визвольної боротьби, які з фондів Суспільної Служби Комбатантів у США одержують щорічно Листопадовий національний дар, управа Суспільної Служби Комбатантів у США складає щиру подяку всім Жертводавцям, Збірщикам та Організаціям за зібрані та надіслані до Суспільної Служби Камбатантів у листопадовій збірці датки на "Дар Українському Воєнному Інвалідові".

Управа Суспільної Служби Комбатантів у США складає рівнож щиру подяку Редакціям і Адміністраціям щоденника "Америка" і "Свобода", тижневикові — "Народна Воля" та українському військовому журналові "Вісті Комбатанта" за безплатне поміщування закликів, комунікатів і фінансових звітів з листопадової збірки національного дару українським воєнним інвалідам і ветеранам визвольної боротьби.

З НАГОДИ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

ВСІМ ВОЯКАМ І ЇХ РОДИНАМ

ТА ЦІЛІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СПІЛЬНОТІ

ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

бажає

УПРАВА СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ КОМБАТАНТІВ У США

В. Федорович

СССР НА ПЕРЕЛОМІ І ПОТІМ...

Німецький лікар Вільгельм Старлінґер провів майже десять років (1945-1954) в совєтських концентраційних таборах. Там зустрічався з різними людьми, провадив з ними розмови, цікавився всілякими питаннями — історичними, політичними, соціяльними, релігійними. Свої переживання, а радше спостереження описав у книжці "Межі совєтської потуги"*), що вийшла в 1955 р. Книжка охоплює останніх вісім років режиму Сталіна і короткий період післясталінських експериментів.

Табори і в'язні

До 1953 р., тобто до смерти Сталіна, табори в'язнів були зовсім ізольовані від зовнішнього світу. До них не допускалося ніяких вісток, в'язні були приречені на ціле життя, надій на звільнення не було, а якщо когось інколи випускали на "волю" (стосувалося це звичайно до тих, що були засуджені на менше, ніж 10 років), тому не дозволяли вертатися додому, тільки засилали до віддалених областей Сибіру, на т. зв. "вільне поселення", на ціле життя. До 1949 р. в таборах перебували разом з політичними в'язнями також кримінальні злочинці. Тих кримінальних начальство вважало за соціяльно близький елемент, який ще можна було перевиховати, бо це були "невинні жертви решток капіталістичного ладу". В час війни їх трактували значно гірше; влада вважала їх за непоправних, їх не можна було перевиховати, тому їх записувалося на рахунок втрат. Влада знала, що вони ніколи не вийдуть з таборів, і тому не звертала уваги, якщо політичні в'язні вели між собою деколи протидержавні розмови, бо вони й так не могли нікому пошкодити. Таборова управа знала про такі розмови (в таборах було поширене донощицтво), але не старалася припинювати їх, бо вони були потрібні для обзнайомлення настроїв серед в'язнів.

---

*) Wilhelm Starlinger. **Die Grenzen der Sowjetmacht** Würzburg, 1955.

Хоч як обмежена була можливість передавання вісток до таборів, в'язні все таки їх одержували. Адміністрація часто перекидала групи в'язнів з одного табору до другого й з кожним транспортом приходили до табору якісь новини зі світу. Другим джерелом вістей були листи до таборян. В'язні могли раз на рік одержувати листи від рідних; була щоправда цензура, але вона не завжди була справна й деколи продіставалися до табору навіть небажані для режиму вістки. З листів та інших джерел в'язні довідувалися про реакцію влади на різні події, про форму та зміст режимної пропаґанди, про організацію таборів праці, про різні статистичні показники та інше. Таборяни обговорювали всі нові вісті, обсервували поведінку таборового начальства й робили відповідні висновки, а по ході подій перевіряли, чи їх висновки правильні чи ні.

Були три групи в'язнів у таборах. Перша, найменш чисельна — це кримінальні злочинці. Вони почувалися в політичних таборах якось незручно, не мали змоги понисуватися своїми здібностями в крадіжках, грабежах, вбивствах. Другу, більшу групу, творили селяни, що їх визнано кулаками, хоч на ділі тільки незначну частину з них можна було зарахувати до кулаків. Їх зацікавлення обмежувалося до селянських турбот, до боротьби проти колективізації. Найцікавішою була третя група, що належала до совєтської еліти й була носієм совєтської ідеології, зчасом попала в опозицію до урядової лінії й опинилася в таборі. Сюди належали професори, інженери, лікарі, юристи, економісти, журналісти, партійні службовці, військовики. Ціле своє урядове життя вони мовчали й потакували, а щойно після прибуття до табору їм розв'язалися язики й деколи говорили правду, якщо мали до когось довір'я. А сказати вони могли багато, бо вони знали різні позакулісові партійні й державні таємниці, про які звичайні смертельники не мали найменшого поняття.

Щодо національного складу, то в таборах були заступлені всі нації СССР: росіяни, білоруси, а передусім українці, балтійці, кавказці, сибіряки, казахи, туркмени та інші.

За Сталіна таборовий режим був дуже строгий. Охорона була брутальна, вимагалося безоглядного послуху начальствові. За найменшу провину приділювано в'язня до карної бриґади, де норма праці була значно вища, а крім того, після закінчення

робочого дня, не дозволялося на ніяке дозвілля, нпр., кіно, читання книжок. Найбільшою карою був ізолятор, де панував голод і холод. Життя в таборах було до подробиць реґламентоване: гра в карти заборонена, натомість гра в шахи дозволена; релігійні практики недозволені, а релігійні розмови толеровано; заборонені були релігійні свята, але якщо хтось публічно, нпр., христився, то його не карали, тільки висміювали.

Хоч у таборах були лікарі, смертність серед в'язнів була незвичайно висока, до 1949 р. — 60% всіх в'язнів вмирало річно, пізніше, від 1950 р. — більш-менш нормальна, 20-25 чоловіків на 1,500 — 2,000 людей.

По смерті Сталіна й ліквідації Берії послаб режим МВС, таборовий провід почував себе непевно, люди не знали, на яку ногу стати, бо невідомо було, яку лінію візьме Москва. Восени 1953 р. почали розв'язувати деякі табори, а в'язнів розвозили в різні сторони імперії, найбільше, очевидно, на схід. Самі табори вийнято з-під юрисдикції МВС, а передано в відання міністерства юстиції.

Урядовий совєтський патріотизм

На підставі обсервації таборового життя та розмов з різними політичними в'язнями автор виробив собі погляд на основні заложення політики СССР. Вони такі: центром суспільної і політичної структури держави є людина. З людей формується нація, що має власну культуру й цивілізацію, науку й мистецтво, політику й господарство. Нація бореться, побіджає або піддається сильнішому. Вона гине аж тоді, коли вигинуть її члени — люди. Як довго живуть люди, вони зберігають закони на яких почала формуватися нація, і передають їх у спадку своїм нащадкам для дальшого зберігання в майбутньому. Це той закон природи, що на ньому розвивається і діє нація.

Совєтський діялектичний матеріялізм виходить з інших міркувань. Для нього центром є совєтський чоловік, що уособлює і плекає урядовий совєтський патріотизм. Цей патріотизм є продуктом національної культури, перетопленої в горні пролетарського інтернаціоналізму. Одначе дійсність показує що інше. Совєтський чоловік не існує. Зате в СССР є певна кількість народів, відламків народів, декілька націй у стадії формування і вже оформлена нація росіян. Нема також совєтського патріотизму. Росіяни завдяки своїй біологічній, геополітичній

і мілітарній перевазі, перейняли провід державою і такий стан триватиме так довго, доки не буде поважної загрози з-зовні. Зсередини така загроза не прийде, незважаючи на деякі емоції чи диверсії з різних сторін. Не створить тої загрози ні українська буйність, ні грузинська хитрість, ні балтицька впертість, ні туркменська терпеливість. Не викличуть її також внутрішні політичні заворушення у системі, ані господарські труднощі. Військова інтервенція з-зовні може принести тільки тимчасову зміну, бо по відході окупаційних військ росіяни знову захоплять під свою владу той великий геополітичний простір. Тепер вони систематично заповнюють ці великі терени й керують всіми інструментами своєї потуги. Кожна інша нація СССР може впливати на загальний політичний чи культурний розвиток того простору лише тоді, як зможе видати з себе таких людей, що могли б мати вплив на одну чи другу ділянку життя в тому просторі, і то лише по лінії московських інтересів. Навіть грузин Сталін діяв по тій лінії. Люди з немосковською душею чи прізвищем зникають безслідно, як тільки почнуть говорити, навіть потиху, мовою, яка не відповідає російсько-національним інтересам. Т. зв. "совєтський патріотизм" є російським патріотизмом, а його носіями є росіяни. І як довго СССР не загрожений серйозно з-зовні, немає значення, що думає і відчуває українець, білорус, балтієць, грузин, туркмен чи киргиз, важливе тільки те, що буде відчувати і як буде діяти людина з російською душею, людина, що, попри свої типові прикмети, має ще й гін до інтеграції простору.

Характеризуючи типову російську людину, автор наводить низку її позитивних та неґативних прикмет і стверджує, що вміле використовування тих властивостей провідною верствою може колективно довести до великих осягів. Росіянин, якщо він свобідний і зданий на себе, рідко осягне те, що в колективі, де його особиста свобода і відповідальність обмежені. Тому індивідуальний і колективний терор був і є найважливішим інструментом державної влади, репрезентованої одною людиною — Іваном Грізним, Петром Великим чи Сталіном. Якщо такий провідник вміє використати позитивні властивості народу й паралізувати неґативні, тоді він має масу, яка під терором осягне більше, ніж в якійнебудь іншій системі. Взагалі в Московії всі великі діла довершувалися великими жертвами крови і сліз; чим більший терор, тим більші діла.

Простір і населення

СССР — це колосальний простір без достатньої кількости населення. До війни жило коло 200 мільйонів людей; війна забрала яких 18 мільйонів жертв. Післявоєнного перепису населення не опубліковано, а відповідального за той перепис розстріляно за саботаж. Оцінюють, що населення на початку 1950-их років було — 220 мільйонів. Далекосхідні простори імперії майже незаселені. Партійний і державний апарат веде сильну акцію за збільшення населення в тому просторі, бо тут є загроза Китаю. Влада підтримує родинну і подружню мораль, нагороджує багатодітність, утруднює розводи, накладає кари за аборти, — але важко направити наслідки попереднього знищення того, що тепер підтримується.

На східньому просторі існують три великі групи населення: трудова інтелігенція, до якої належать середня і вища верстви партійних і державних урядовців, офіцери армії і поліції, кваліфіковані робітники та провідні службовці колгоспів і машинотракторних станцій. Ця група — це стрижінь державного апарату, вона тримає державу, керує нею. Зовнішньо вона не відрізняється від вузького кола найвищих провідників, але в суті вона переживає внутрішній перелом, протиставиться державним і суспільним доктринам та йде до нових цілей, що видніють на горизонті. В тій групі не можна відкрити щирого захоплення християнством й тому треба сумніватися, чи в майбутньому християнство займе якенебудь поважне місце.

Друга група — це селяни, зглядно тепер колгоспники. Не зважаючи на жорстоку колективізацію, ця група ще сильна, головно в Україні. В неї єдине бажання: вийти з колгоспу й отримати свою власну землю, якщо навіть треба було б терпіти початкові недостатки. Селянство найбільше з усіх верств потерпіло в 1930-их роках. Сталінський терор ослабив біологічну масу селянства й годі сказати, чи вдасться колинебудь направити цю страту.

Третю групу окреслює автор, як "сіру масу термітів", яких кидають там, де їх потрібно. Ця група найбільше ненавидить совєтську систему. Вона бореться за своє голе існування — за денний пайок картоплі чи капусти, хліба і тютюну та ...горілки. "Терміти" не цікавляться політикою, нікому не вірять; вони мають почування тільки до своєї родини і найближчих

приятслів. Хто вміє цю масу контролювати, збудити з летаргічного сну, пообіцяти кращі заробітки, тоді вона стане по його стороні, буде працювати, терпіти, а в потребі навіть хоробро битись за режим. Ця група ніколи не стане небезпечною для режиму, як довго влада не захитана.

Релігія і церква

Сьогодні залишилися рештки з Православної Церкви; вона стала інструментом совєтської системи. Ще далеко до Другої світової війни Сталін поставив церкву на службу режимові. Він зрозумів, що під покровом релігійности кривився своєрідний російський націоналізм, який можна зрозуміти з ідей Достоєвського: росіяни бажають миру для цілого світу, але той світ мусить наперед стати російським. Свідомість такого месіянізму має велике значення для росіян.

Сталін вважав себе спершу догматичним більшовиком, але для скріплення свого авторитету не завагався підмурувати свою владу національно-російським фундаментом чи використовувати церкву й релігію.

Господарська криза

Совєтське господарство полягало на безприкладному використовуванні селянства. Потім влада збільшила присадибні ділянки і провела раціоналізацію праці в колгоспах. Це не дало бажаних успіхів. Народ утікав з сіл до міст, де легше було жити; село тратило робочу силу. Колгоспи вимагали кращої механізації, а це вимагало повернення з міст до сіл механіків і трактористів. Постав хаос, дезорганізація механізації, низька трудова дисципліна. Був також нелад в індустрії. Важка промисловість не могла працювати без державних субсидій. Почалася акція за поліпшення легкої промисловости, щоб дати населенню більше товарів щоденного вжитку. Тут знова виявилася слабість цілої системи. Заводи не хотіли віддавати колгоспам техніків, а коли віддавали, то найгірших.

Перспективи у світовій політиці

Москва не зрезиґнувала з ідеї створення імперії між Тихим і Атлянтичним океанами, чи під прапором світової революції чи під гаслами російського месіянізму. Але з тими плянами вона ніколи явно не виступала. Навпаки, вона вела завжди пропаґанду за мир, щоб при заспокоєнні зовнішнього світу

наладнати свої внутрішні справи, а одночасно пропаґандою притягнути держави Заходу в сферу своїх впливів. Чи це вдасться? — це велике питання. Мілітарно Москва не в силі побороти об'єднаний Захід, хоч напочатку могла б мати успіх.

Плян на опанування світу ще не дозрів, і тому його відложено на пізніше. Тим часом зріс у силу червоний Китай, що став загозою для СССР. Поволі став назрівати конфлікт між Москвою і Пекіном, конфлікт не на тлі ідеологічних розходжень, а конфлікт за територію, що її так дуже потребує Китай для свого населення.

В післясталінському періоді, як за Хрущова, так і сьогодні за Брежньова, — політична лінія СССР не змінилася. Назовні Москва послідовно веде "миролюбну" політику і... без війни здобуває успіхи. Внутрі проводиться консолідація й інтеґрація імперського простору, а в кремлівській ляборагорії ведуться експерименти над створенням "совєтської людини", очевидно з російською психікою, мовою, культурою і всеросійським єдинонеділимим патріотизмом.

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
та
ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

Друзям по зброї — колишнім Воякам 1-ої УД УНА, їх Родинам та всій українській спільноті на рідних землях і за кордоном, бажають

УПРАВА і ЧЛЕНИ СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1 УД УНА в Едмонтоні, Алберта, Канада.

Побажання та даток на пресовий фонд журналу "ВІСТІ КОМБАТАНТА" зложили:

по дол. 30.00: інж. Цимбалістий Любомир;
по дол. 25.00: інж. Білан Богдан;
по дол. 20.00: адв. Саварин Петро, Кучер Михайло;
по дол. 15.00: о. Волошин Василь;

по дол. 10.00:
д-р Онуферко Ярослав,
д-р Варениця Мирослав,
Осташевський Роман,
Бойків Петро,
Цвінілевич Ярослав,
Багнюк Василь,
Шмігельський Михайло,
Чучман Роман,
Свистун Михайло,
Боєчко Стефан,
Дринич Роман,
Ґулька Павло,
Левицький Мирон,
Радьо Дмитро,
Зубрицький Микола,
Федеркевич Ярослав,
Бабій Ярема,
Кривор Володимир,
Войтів Стефан,
Думанський Володимир,
Бойко Василь,
Балишин Стефан,
Карпа Михайло,
Міндза Михайло,
Лошук Іван,
К. С.,
Небожук Богдан;

по дол. 5.00:
Косик Пилип, Мазурик Андрій, Мартин Іван.

Разом: $395.00

М. Сулима

КОЛЯБОРАЦІЯ З НІМЦЯМИ 1940-45

David Littlejohn: **The Patriotic Traitors.** London. Heinemann, 1972, 390 p.
Дейвід Літтджон: **Патріотичні зрадники.** Лондон. Гайнеман, 1972, 390 с.

У вступі до своєї книжки автор пише, що література про опір німцям під час Другої світової війни є багата, бо нормально люди люблять змальовувати героїчні події. Немає багато літератури про коляборацію, бо люди не хочуть відсвіжувати неприємні спомини. У післяслові Літтлджон пояснює, що поняття коляборації та опору є дуже загальні. Під перше поняття можна підтягнути добровільну службу в з'єднаннях "Ваффен СС" чи купівлю поштової картки з портретом маршала Петена; під другим — такі вчинки, як усунення з рейок ворожого поїзду або співання сатири на пісеньку "Лілі Марлєн". З успіхами німецької зброї на фронтах зростала коляборація, а опір посилювався тоді, коли німці програвали війну. Важко є, на думку автора, встановити, коли коляборація є зрадою, а коли здоровим глуздом. Так само зрада та льояльність є відносними поняттями, бо герой однієї нації може вважатися злочинцем для другої.

Літтлджон описує події в окупованих німцями країнах у хронологічному порядку, з деталями, хоч у нього трапляються неточності та помилки.

Норвегія
(нападена 9 квітня 1940 року)

Ім'я норвежця Відкуна Квіслінґа стало та залишається до сьогодні як синонім підлої та зрадливої коляборації з окупантом, хоч, парадоксально, він важав себе патріотом та оборонцем свого народу. Квіслінґ був сином лютеранського пастора. Поважний, побожний юнак, який був відмінником у школі, закінчив військову службу з відзначенням. В 1918 році 30-літнього Квіслінґа назначено військовим аташе в Петербурзі, де він пробув до 1920 р. Рік пізніше норвезький гуманіст і до-

слідник Фрідтйоф Нансен, іменований "Лігою Націй" директором Европейської допомоги голодним, покликав Квіслінга на свого секретаря. Квіслінг організував допомогу бездомним і голодним в Україні. В 1927 р. Квіслінг був іменований секретарем норвезької леґації в Москві; він заступав перед совєтським урядом інтереси Великобританії, яка не визнавала СССР, за що дістав британський орден. Після повороту з Москви Квіслінг заснував націоналістичну партію "Нордійське народне пробудження", а в 1931 р. став міністром оборони в уряді Аграрної партії. На цьому пості він виявив нетерпимість до всіх, хто з ним не погоджувався.

В травні 1933 р. Квіслінг із своєї партії та Націоналістичного клюбу підприємців створив нову політичну партію "Національна єдність". Емблемою став золотий хрест на червоному кружкові, нав'язуючи до героїчної доби вікінгів. Квіслінг називав себе "ферер" — провідником. У виборах в жовтні 1933 р. партія Квіслінга одержала тільки 2 відсотки голосів і не вибрала ані одного посла до парляменту. В 1938 р. Квіслінга запрошено до Любеку, де він зустрінувся з Розенберґом, а в 1939 р. Квіслінг мав дві авдієнції в Гітлера. В квітні 1940 р. Німеччина напала на Норвегію. В той самий день, як німецькі військові частини входили в Осльо, Квіслінг проголосив себе головою уряду. І норвежці, і німці були цим заскочені, бо норвезькі війська ставили опір німцям понад два місяці. Преса світу закидала Квіслінґові, що він був у змові з ворогом, а насправді він не був втаємничений у пляни Гітлера. Коли виявилося, що його партія "Насіонал самлінг" не має серед населення підтримки і коли він сам хотів рядити Норвеґією і не слухати німецького командуючого генерала, Гітлер Квіслінга усунув з посту прем'єра. Отже, "панування" його тривало тільки шість днів. Норвеґія стала "Райхскомісаріятом". Але Квіслінг почав робити заходи серед впливових нацистів в Німеччині і в лютому 1942 р. став міністер-резидентом Норвеґії. Він безуспішно намагався перетворити норвезькі інституції на зразок німецьких і творити військові з'єднання на гітлерівську подобу. Новостворений "Норвезький Леґіон" був відісланий на ленінградський фронт. Норвезька дивізія "Нордленд" билася над Нарвою, під Данціґом і в Берліні була розбита.

Коли прийшов кінець війні, норвезький рух опору засудив Квіслінґа на кару смерти. Його розстріляно 24 жовтня 1945 р.

Данія
(нападена 9 квітня 1940 р.)

Данці навіть не мали часу опам'ятатися, як їхня країна впала жертвою німецького "бліцкріґу". Цікаво, що німці не рухали ані короля, ані жидів; теж не назначували ніякого "райхскомісара".

Серед етнічної німецької групи в Данії постала націонал-соціялістична партія на зразок гітлерівської, а з данців теж створилася нацистська партія, на чолі якої став Фрітс Кляузен. При ній постали молодечі й робітничі організації. Набиралися добровольці до корпусу "Фрайкорпс Данмарк", який став частиною "Ваффен С С". Міністер закордонних справ Скавеніюс підписав договір проти Комінтерну й тим самим Данія стала союзником Третього райху. Провідником "Фрайкорупсу" став граф К. Ф. фон Шальбурґ, роджений в Полтаві, який загинув в червні 1942 р. у битві під Дем'янськом. У березневих виборах 1943 р. партія нацистів назбирала тільки два відсотки голосів.

Серед данських робітників, що працювали в Німеччині, йшов тиск вступати до "Ґерманського батальйону С С", але не багато голосилося. Згодом був розв'язаний "Фрайкорпс", а рештки його були включені в С С-дивізію "Нордлянд". Німці намагалися набирати до своїх охоронних частин данських добровольців, особливо в роках 1943 та 1944, коли щораз більше зростав опір та саботаж данців. В 1944 р. данські робітники почали штрайки; були вуличні сутички з німцями.

Після капітуляції Третього райху понад п'ятнадцять тисяч данців обвинувачено в кольборанстві з ворогом, але тільки 62 особи засуджено на кару смерти. Данці повелися гуманно з нельояльними "фольксдойчерами" — їх не виґнано з Данії.

Голляндія
(нападена 10 травня 1940 р.)

Голляндії не оминула хвиля націоналізму, яка прокотилася по Европі в двадцятих роках нашого століття. Тут були

малі націоналістичні групи, а дещо сильнішою між ними "Товариство націоналістів" На німецький зразок постала "Голляндська націоналсоціялістична партія робітників". Антон А. Муссерт започаткував в 1931 р. Націонал-соціялістичний рух, до якого аж до 1938 р. приймав жидів. Та партія не мала успіху в виборах. В час німецької інвазії всі члени цього руху були арештовані голляндськими властями. Королева та майже ввесь голляндський уряд залишив Голляндію, з якої Гітлер зробив "Райхскомісаріят" на чолі з А. Сейс-Інквартом. В липні 1940 р. швидко зростала нова політична партія "Голляндська юнія", яку влада здусила, бо вона піддержувала тільки деякі німецькі ідеї, але підкреслювала завжди голляндську незалежність. "Юнія" була проти походу Гітлера на СССР.

Голляндські збройні сили зложили зброю в травні й були швидко звільнені після інтернования. Багато з них вступило до новоствореної "Голляндської робочої служби", провідників до якої вишколювано в Німеччині. Негайно після окупації Голляндії Гіммлер створив голляндське "Ваффен СС", яке в дійсності мало радше характер поліції, ніж війська. Пізніше їх названо "Ґерманські СС в Голляндії". Вони присягали на вірність фюрерові. Автор твердить, що їхнє число виносило понад 9 тисяч. В 1941 р. райхскомісар Сайс-Інкварт зарядив, що єдиною політичною партією в Голляндії стає "Націонал-соціялістичний рух". Побіч неї існували "Оборонні відділи" й інші організації — усе на німецький зразок.

Постепенно голляндські націонал-соціялісти перебирали до своїх рук пресу, радіо. Було засновано "Голляндське культурне товариство", яке пропаґувало співпрацю з німцями. З січня 1941 р. почалася реєстрація жидів, а влітку наступного року почалися їхні вивози. Муссерт не міг врятувати навіть тих жидів, які колись були членами "Націонал-соціялістичного руху".

З вибухом війни проти СССР було створено "Леґіон голляндських добровольців". Кругло вісім тисяч голляндців зголосилися також до допоміжних військових частин, а понад 14 тисяч опинилися в "Організації Тодт" та в різних охоронних командах і парамілітарних з'єднаннях. Німці теж накинули Голляндії "Вінтерґільфе" ("зимову допомогу") для східнього фронту, а Сайс-Інкварт заснував "Голляндську східню кампа-

нію" з метою поселити три мільйони голляндських хліборобів в Україні й балтицьких країнах. В дійсності тільки у Вільні й у Рівному були створені експериментальні фарми. В травні 1942 р. була створена для молодих хлопців і дівчат т. з. "Ґерманська земельна служба".

Було переведено реорганізацію голляндської поліції за німецьким моделем; Муссерта офіційно Гітлер найменував "голляндським фюрером". В той час вже почало діяти підпілля й від 1943 р. почалися й атентати на міністрів та високих урядовців. У відповідь прийшли вбивства підпільників тайною голляндською поліцією. В жовтні 1943 р. створено охоронний корпус "Ляндсторм Недерлянд" з ранґами СС. Автор твердить, що в ненімецьких військових з'єднаннях СС голляндці становили найбільший відсоток. Члени цих з'єднань вважали себе европейською елітою.

Наприкінці війни німці держали аж до останніх днів "твердиню Голляндію". "Фюрера" Муссерта засуджено як зрадника на смерть і розстріляно в травні 1946 р. Крім нього страчено було 36 голляндців.

Бельгія
(нападена дня 10 травня 1940 р.)

Бельгія виникла як незалежна від Голляндії держава щойно в 1830 р. Південь Бельгії заселюють вальонці, які нараховують 40 відсотків, на півночі є флямандці, які творять 60 відсотків населення. Єднає їх тільки римо-католицька релігія. Вальонці є кельтсько-романського походження; флямандці є тільки відмінністю голляндців, ґерманського походження. Вальонці говорять французькою мовою, яка донедавна була урядовою. З бігом часу виріс флямандський націоналізм; поширилася ідея флямандського сепаратизму. Поступово флямандська мова набула те саме право, що французька.

В жовтні 1933 р. створилося виразно пронімецьке "Флямандське національне об'єднання"; за ним постала "Німецько-флямандська робітнича спільнота", пізніше "Націонал-соціялістичний рух Флямандії" та різко антисемітська "Народна оборона". Для автора Літтлджона виглядає дивним, що й у Вальонії почав зростати фашистський рух. Успіх його треба приписати журналістові Леонові Деґрелові. Створений ним політичний рух під назвою "Христос Король" (Хрістус Рекс)

одержав назву "рексистів". Ідеєю були: солідарність, дисципліна, любов до праці і гідність людини. "Рекс" погрожував капіталістами, комуністами й масонами. Вже через рік, тобто в травневих виборах 1936 р., цей рух здобув багато місць у бельгійському парляменті й сенаті. Але в 1939 р. метеор Деґреля згорів. У Вальнонії існувало п'ять малих фашистських груп. Коли німці вступили в Бельгію, король Леопольд III проголосив капітуляцію.

Німецька влада вміло використовувала ворожнечу між вальонцями і флямандцями. Легко було знайти коляборантів, головно серед журналістів, посадників міст і робітників. Король їздив на "прощу" до фюрера до Берхтесґадену, щоб особисто просити про прохарчування населення та звільнення бельгійських військовополонених, але без успіху. Ця поїздка викликала в народі негодування до свого короля.

Почалося вербування флямандців СС-полку "Вестлянд", який мав поліційні завдання, але пізніше був включений до "Ваффен СС". На початку 1941 р. було в Вальонії засновано товариство п. н. "Приятелі великого ґерманського райху". В травні 1941 р. німецька влада зарядила, що всі флямандські партії та угрупування мусять влитися у "Фламандський національний союз", а всі вальонські партії мають об'єднатися у рухові "рексистів". Тим самим наступила контроля всього політичного та культурного життя окупантами. З вибухом війни проти СРСР в Бельгії було створено "Флямандський леґіон" та "Вальонський леґіон". Щойно в 1943 році їх включено до "Ваффен СС". Почалося сильне вербування до різних німецьких частин і інституцій, зріс натиск на вербування робітників для воєнної індустрії в райху. Від травня 1942 р. почалися переслідування та вивози жидів. Ширилися теж напади на коляборантів.

Коли прийшло визволення, в Бельгії 87 тисяч коляборантів стали перед судом. 4,170 осіб засуджено на кару смерти, але тільки 230 страчено. Шістнадцять тисяч одержали високі кари. Багато коляборантів впало жертвою помсти бельгійського підпілля. Сам Деґрель утік до Осльо, а звідти літаком подався до Еспанії та Південної Америки. Пізніше мав знову повернутися до Еспанії, яка відмовилася його видати бельгійцям.

Голляндці і норвежці гаряче вітали поворот з екзилю своїх королівських родин. Бельгійський король виїхав до Швайцарії і повернувся щойно, коли відбувся плебісцит за його повернення. Одначе багато бельгійців протестували проти короля і Леопольд зрікся престолу в користь свого сина.

В наступному числі: "Коляборація у Франції і СРСР".

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ

і

НОВИМ 1983 РОКОМ

ВЕСЕЛИХ СВЯТ та ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

РІДНИМ, ПРИЯТЕЛЯМ і ЗНАЙОМИМ

та

ДРУЗЯМ ПО ЗБРОЇ

бажають

ЧЛЕНИ СТАНИЦІ 1-ої УД УНА в НЬЮ-ЙОРКУ:

Я. БАЛАБАН,
І. БРОДИЛО,
М. БУРЧАК,
Р. ГАЄЦЬКИЙ,
Р. ДАНИЛЮК,
А. ЗАКРЕВСЬКИЙ,
М. ЗАЛІПСЬКИЙ,
П. ЗҐОБА,
Р. КОБРИН,
Р. КОСТИРКА,
В. ЛОДЗЮК,
М. МАЦ,
І. МОКРІВСЬКИЙ,
Б. СЕМЕНЮК,
С. СКРИБАЙЛО,
О. СЛУПЧИНСЬКИЙ,
З. ЦІХОВЛЯЗ,
Ю. ФЕРЕНЦЕВИЧ,
М. ЯРЕМКО.

Осип Залеський

ЧИ НЕХІТЬ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ?

Буває, що хтось висловить свою необосновану думку публічно, другий вхопиться її і поширює у пресі, і так ця невірна, а часом і шкідлива думка йде у світ і робить кривду правді. Так постала необоснована "теорія", що одною з причин невдачі наших визвольних змагань була нехіть нашої молоді до військової служби. Поширили цю думку деякі автори у своїх писаннях, а останньо пише про це о. д-р І. Нагаєвський у своїх споминах польового духівника, цитуючи слова старшини УСС-ів Никифора Гірняка ("Америка" ч. 152, 1 вересня 1982). Прикладів для потвердження цеї "теорії" нема в нашій народній творчості, в якій відбилися всі важливіші події з життя народу. Оспівування смерти вояка на полі бою, чи тяжкої військової служби в арміях наших займанців, ще не є картиною недолі жовніра, козака, вояка чи стрільця, себто молодих людей, що служать у війську, і тим самим охороняють край чи батьківщину від ворога. Сільська дівчина не хотіла виходити заміж за хлопця, "що навіть у війську не служив", і тим самим був неповноцінним женихом. У народі була загальна думка, що у війську вчать карности й порядку — прикмет, потрібних кожній людині. Що наша молодь була зацікавлена військовою службою, доказав великий наплив добровольців до Січових Стрільців у 1914 році, до Дивізії у 1943, до УПА. Військовий однострій манив очі не лиш дівчат, але і хлопців.

Інша справа, брак старшин у нашій армії в часі визвольних змагань, а саме старшин з фаховою військовою освітою, себто штабових чи булавних старшин. Українська Галицька Армія створилася в більшості з військовиків бувшої австрійської армії, в якій булавних старшин-українців було дуже мало. Причиною до цього не була нехіть до військової служби, а матеріяльна сторінка. В австрійській армії старшини могли одружуватися лиш з дівчиною, що мала відповідний "посаг"; при одруженні з наймолодшим ранґою старшиною, чотарем, себто лейтенантом, вартість цього посагу мала рівнятися сумі двадцять тисяч корон, на тодішні часи велика сума. Чим ранґою вище, сума була менша але вік жениха був вищий). Було це оправдане тим, щоб у випадку ненадійної смерти чоловіка, вдова мала матеріяльне забезпечення. У тодішніх часах (перед Першою світовою війною) багачів у нас було мало, та й не кожна дівчина хотіла одружуватися з вояком тому, коли молодий старшина залюбився в дівчині без високого посагу, мусив покидати військову службу й шукати цивільної праці. От це була одна з причин, що ми не мали булавних старшин, і це відбилося при творенні української армії, де полком мусів командувати сотник або й нижчої ранґи

старшина. В російській армії було більше старшин "українського походження", але вони в більшості не виявляли своєї національности, щоб не попасти під рубрику "мазепинців". Коли в 1918 році Західньо-український уряд звернувся до головного отамана з проханням "позичити" для УГА булавних старшин, Петлюра відповів, що сам їх має замало. Це було причиною, що до УГА приймалось старшин-чужинців, що не завжди були повноцінним набутком. А втім, так було і в арміях інших держав, що постали по Першій світовій війні.

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

та

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

ДРУЗЯМ ПО ЗБРОЇ, РІДНИМ, ПРИЯТЕЛЯМ та ЗНАЙОМИМ

бажають

ЧЛЕНИ СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА У ВІННІПЕҐУ

і складають на пресовий фонд "Вістей Комбатанта":

По $10.00:

Д. Івончук, П. Батіг і М. Мисько.

По $5.00:

О. Загорода, М. Терентяк, А. Магрель, С. Ґаба, Я. Ґаба, П. Кралька, М. Зубатий, В. Бартиш, Т. Гальма, І. Савчак, П. Музичка, М. Романюк, С. Паучок, І. Нестор.

По $3.00:

Р. Баран і М. Боднар.

Минуле

Р Бойцун

ЛЕҐІОН Д У Н (ДРУЖИН УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ)

У місяцях лютий-березень 1941 р. почав організуватися Український Леґіон, що складався у початках свого існування з двох частин (куренів), а саме: північної під назвою "Нахтіґаль" та південної "Ролянд". Організатором його була ОУН під проводом Степана Бандери при рівночасній апробаті німецького вермахту. ОУН покликала до військової служби людей у леґіон, що мав з моментом вибуху війни між німцями та СССР включитися у воєнні дії та стати зав'язком будучої української армії.

Остаточний вишкіл частини "Нахтіґаль" відбувся у Нойгаммер на Горішньому Шлеську. Остаточний тому, що заки ціла частина зформувалася у Нойгаммері, більшість вояків пройшла рекрутський вишкіл у різних місцевостях Ґенеральної Ґубернії, а саме: в Криниці, Дуклі та Барвінку. Тільки ті, що служили в "веркшуці" та поодинокі вояки, головно старшини, прибули вже безпосередньо до Нойгаммеру.

Південна частина "Ролянд" пройшла вишкіл у місцевості Завберсдорф біля Відня в Австрії.

Нойгаммер — вишкільний табір на Горішньому Шлеську, вивінуваний на той час у модерне устаткування для вишколу вояка, зі стрільницями, тереном до різного роду вправ, з рухомими цілями, оборонними бункрами. Терен пригожий до вишколу у наступі та обороні.

Хоч між українцями були старшини, командний склад "Нахтіґаль" вповні був німецький. Тільки деякі з наших сповняли функції командирів роїв. Протягом цілого вишколу вихід поза границі вишкільного табору був строго заборонений з огляду на конспірацію.

У половині червня 1941 р. частина "Нахтігаль" в силі 3 сотень виїздить у пограничну полосу, вивантажується у Ряшеві та маршує до села Панталовичі, 50 км. від німецько-совєтської границі, і тут перебуває до 22 червня, до вибуху війни. Вранці цього дня маршує до Радимна над Сяном. Звідтіль, по короткому відпочинкові, 24 червня, переходить річку Сян, містечко Краківець, Яворів і 28 червня входить до села Львівська Рясна перед Львовом. Вранці 29 червня входить Янівською вулицею у Львів.

Завданням куріня було осягнути катедру св. Юра і забезпечити її та її жителів перед евентуальним більшовицьким знищенням, захопити газівню та радіовисильню. І частина це виконала.

Львів вітав українських вояків, як вістунів кращого майбутнього. Помимо масакри тисяч в'язнів по львівських в'язницях відступаючими частинами НКВД, Львів — столиця Західньої України, приготовлявся до небуденної події, а саме проголошення Відновлення Української Державности, що відбулося 30 червня 1941 р. і було подане до відома цілому світові з львівської радіовисильні.

Частина "Нахтігаль" перебуває кілька днів у Львові, а опісля через Золочів, Тернопіль входить до містечка Грималів на Теребовельщині. З Грималова дві сотні і одна німецька відходять на фронт. Переходять річку Збруч у Сатанові, через Ярмолинці, Дережню, Волковинці, Браїлів, підходять до Вінниці. В ході акції переходять опірну оборонну "Лінію Сталіна". Третя сотня, що залишилася у запасі, долучується до попередніх двох у селі Юзвин перед Вінницею. Тут вояки довідуються, що 17 липня Галичину прилучено до Ґенеральної Ґубернії і арештування голови Ярослава Стецька та деяких членів Тимчасового державного правління німецьким Ґестапом. І це було причиною відмови частини дальше воювати разом з німцями.

З Юзвина "Нахтіґаль" маршує через Браїлів до Жмеринки і тут вже роззброєні відходять транспортом назад до кадри, місцевости Странс, частини полігону в Нойгаммері.

Два і пів місяця частина перебуває головно у безділлі, хіба що частину часу використавується на підстаршинський вишкіл, який проводять українські старшини.

Південна частина "Ролянд", командована вповні українськими старшинами і підстаршинами, перейшла вишкіл і опісля була вислана на південний відтинок фронту через Румунію, в напрямі Одеси. Ніколи не включилася у боєві дії, бо подібно, як частину "Нахтіґаль", її також роззброєно і завернено до кадри.

У половині жовтня 1941 р. обидві частини — "Нахтіґаль" і "Ролянд" — лучаться в один зміцнений курінь у Франкфурті над Одрою. Наступає комплетна реорганізація його. За домовою з німецьким командуванням, командний склад куріня є вповні український. До куріня є долучена німецька група зв'язку з 5-6 людей. Також постачання куріня задержали німці.

Курінь складається зі штабу та чотирьох сотень. Озброєння піхотинне (легкі скоростріли, кріси, машинові пістолі). Будучи вже на фронті, курінь доповняє своє озброєння більшовицькою зброєю, як скорострілами Дехтярова, Максимами, десятизарядками, фінками і 5-см. гранатометами.

Від половини жовтня 1941 р. до половини березня 1942 р. курінь переходить інтенсивний перевишкіл. У вишколі кладеться наголос на боротьбу в лісі. Вже тоді примінюється тактику, яку фінляндці застосували у 1939-40 р. у війні проти більшовиків, що опісля вже на фронті принесло свої користі.

Наприкінці березня 1942 р. курінь відходить на середній відтинок східнього фронту. Завданням його було забезпечувати дороги постачання німецькій армії та заразом творити залоги по опірних пунктах (stürzpunkt).

Курінь вивантажується у Мінську на Білорусії, а звідсіль вже автомашинами від'їздить на місце призначення до Лепеля, положеного на головній трасі між Полоцьком і Вітебськом. Штаб залишається на місці, а поодинокі сотні займають опірні пункти вздовж вищезгаданої лінії. Зчасом штаб куріня зміняє місця постою — З Лепеля переходить до "воєнного городка" Боровка, опісля Бочейково, Боженковичі, а вкінці вже перед розв'язанням куріня до Могилева на Білорусії. Курінь підлягає чи радше входить у склад 201-ої дивізії вермахту під командуванням ґен. Якобі.

Час приходу куріня на середній відтинок східнього фронту позначається ростом запільного більшовицького резистан-

су у виді партизанщини, яка з ходом часу вже літом цього року кріпшає та доповнюється реґулярними парашутними більшовицькими частинами. Це добре вишколені вояки, специ у диверсійній війні, головно мінуванні шляхів постачання та винищуванні німецьких залог. Частини куреня були свідками більшовицьких партизанських акцій, мінування доріг, де вони зуміли заміновувати 1 км. дороги протягом нецілої одної години. Крім винищування цілих транспортів та їх охорон, ці акції впливали найбільш деморалізуючо на німецьке командування. Попри мінування битих шляхів, зі ще більшою інтенсивністю партизани нищили залізничні шляхи та поїзди та заразом сповільняли доставу воєнного матеріялу для фронтових частин.

У боротьбі з більшовицькими партизанами курінь має свої успіхи, як також поносить втрати. Гинуть люди, є поранені, що залишаються назавжди каліками. 29 вересня 1942 р. гине ціла чота чот. Романа Кашубинського, включно з ним самим.

І тоді, коли вояки куреня борятьєя, Україна переживає жахливий німецький терор.

Восени 1942 р. час умови-контракту з німцями кінчиться і курінь відмовляється дальше воювати. Курінь перевозять до Могилева. Тут є намагання з німецької сторони перемовити вояків куреня, щоб вони дальше залишалися в рямцях німецьких збройних сил. Німці відділяють старшин від вояцтва і знову стараються переконати їх чи радше намовити до дальшої участи в боротьбі. І це не помагає. Не знайшовся ні один вояк, що дав згоду залишитися з німцями.

Вкінці в грудні німці розв'язують курінь і звільняють групами вояцтво. В кожного забирають військову уніформу, а на її місце дають останнє лахміття. Старшин, що мали відійти до звільнення останнім транспортом, вже третім з черги забирають 5 січня 1943 р. З Могилева через Гомель, Бахмач, Київ і Тернопіль привозять до Львова. З головного двірця, під ескортою озброєних у машинові пістолі вояків, старшин відвозять тяговими автами до тимчасового приміщення на площу Смольки, а опісля до в'язниці при вул. Лонцького. Єдиний старшина, що втік з головного двірця — це сот. Роман Шухевич, сотенний першої сотні.

Втеча сот. Шухевича перерішила долю решти старшин. Ґестапо було свідоме, що речником та інспіратором всіх по-

тягнень куреня був саме він, і Ґестапові найбільше залежало, щоб його схопити. 15 січня 1943 р. німці звільняють старшин, а вже між 6-9 лютого 1943 р. наступає друге арештування, тільки з тою різницею, що заледве шістьох старшин вдасться їм схопити. Всі інші або скрилися або перейшли у підпілля. Намагання українських чинників з Українського Комітету вибороти звільнення не мали жодного успіху. "Вони були німецькі старшини і німецький суд буде їх судити", — була відповідь. Щойно з проголошенням організації: Української дивізії "Галичина", по інтервенції деяких високопоставлених осіб, арештованим запропонували німці вступлення до Дивізії і рівночасне звільнення, на що вони і погодилися.

Леґіон ДУН мав двадцять двох старшин, в цьому капеляна і лікаря. З цього числа один згинув ще в куріні на Білорусі, дев'ять вступили до дивізії "Галичина", сім пішло в УПА.

З тих, що опинилися в Дивізії, двох сповняли функції командирів піхотинних куренів, трьох були командирами піхотинних — тяжкої і легких сотень, один — командиром батерії піхотинних гармат та один командиром артилерійської тяжкої батерії. Одного звільнено ще підчас старшинського перевишколу з огляду на його вік (помер в серпні 1982 р. на 88 році життя). Останній — це капелян.

Під Бродами пропали трьох старшин, один перейшов до УПА, а в 1946 р. прибув з рейдуючими частинами УПА на Захід.

З тих, що пішли в УПА, двох зайняли найвищі пости в ній. Сотник Роман Шухевч, сотенний першої сотні Леґіону ДУН, став головнокомандуючим всієї УПА під псевдом ген. Тараса Чупринки, та поручник Василь Сидор, сотенний 3-ої сотні, — це полковник Шелест, командир УПА-Захід. Всі інші, — це високопоставлені старшини у структурі УПА. І всі вони загинули на полі слави. Останній з них: сотник Роман Шухевич — ген. Тарас Чупринка — 5 березня 1950 р.

Побр. Богдан Білан, довголітній "активіст" в едмонтонській громаді та ротаційний то голова то секретар Управи Станиці Братства в Едмонтоні, перейшов складну операцію.

Бажаємо йому скорого повороту до повного здоров'я!

Дивізійна братія

Спомини

Л. З.

38 РОКІВ...

Після закінчення війни мені довго прийшлося відшукувати своїх рідних на еміґрації. А коли їх відшукав, тоді робили мені труднощі на відвідини, бо країна, в якій я поселився, є у сфері т. зв. "соціялістично-демократичних держав. Щойно минулого року я наглс одержав дозвіл і мусів виїхати до 48 годин. Для колишнього дивізійника це було аж забагато часу.

Коли врешті я прибув до США, де прийняла мене моя близька родина, моїм бажанням було стрінути моїх товаришів та побратимів по зброї. Це довго не тривало, бо вже по кількох днях зустрілися ми та почали пригадувати собі давні хлоп'ячі і "кавалерські" часи. Очевидно, їх бажанням було довідатися від мене про мої воєнні переживання та мій післявоєнний життєвий шлях.

З одним з моїх товаришів я переходив рекрутський вишкіл у Гайделяґрі, а відтак підстаршинський вишкіл у Радольфцелі. Після цих вишколів ми повернулися до Дивізії, до Нойгаммеру, де по короткому часі мого товариша Славка З. вислали на старшинський вишкіл, а мене приділили до 1-ої сотні, 1-го батальйону, 31-го полку, як підстаршину-інструктора, без фронтового досвіду. Тут саме наша дружба зі Славком перервалася і від цього часу минуло вже 38 років. Наші життєві шляхи розминулися і пішли двома, різними дорогами. Хто подумав би, що ми колись ще зустрінемося? Бо після Бродів на дивізійному "обліку" мене вважали вбитим або пропавшим без вісті. Щойно тут довідався від своїх товаришів, як рівнож від моєї сестри, що під час одних дивізійних святкувань у Станиці ген. Шандрук вручив моїй сестрі "Брідську відзнаку" за мою участь в боях під Бродами. Цю відзнаку моя сестра передала мені після мого приїзду і я мав честь і гордість носити її під час поминальних відправ на Провідну неділю у Бавн Бруку.

Вернуся до продовжування моєї воєнної "епопеї". В Нойгаммері продовжувався вишкіл у всіх полках і спеціяльних частинах. 3 червня 1944 року відбулися великі маневри, що закінчилися дефілядою всіх частин, яку відбирав сам командир Дивізії ген. Фрайтаґ зі своїм почотом і членами Української Військової Управи.

28 червня 1944 року почали виїздити перші транспорти на фронт. Всі говорили, що їдемо в околиці Станиславова. Це мене дуже врадувало, бо

буде нагода відвідати своїх рідних. Але слідуючого дня у полковім штабі довідався, що Дивізію висилають в район містечка Броди.

По кількох днях транспорт 31-го полку зупиняється на залізничій станції Ожидова. Тут відчувається брак координації поміж частинами і нервозність командирів. Командир моєї сотні, гавптштурмфюрер фон Зальцінґер, нарікав, що не мав дотепер жодних наказів, ні призначення для нашої сотні. Коли вкінці їх одержав, рішив не провадити сотню головними дорогами, а вибравши стрільців, які знали ці околиці, доручив їм провадити сотню пільними дорогами і стежками. Але, відійшовши заледве 3 км. від залізничої станції, появилися низько-польотні совєтські літаки. Ми перейшли в повне поготівля і отаборилися під лісом. Це вже були перед-фронтові становища. Майже цілу ніч ми будували укріплення і перев'язочні пункти. Але вже рано одержали наказ перейти на нові становища.

3-го дня мого підфронтового побуту, будучи в штабі, довідався, що наша Дивізія не буде введена на фронт, як ціла одиниця, але тільки поодинокі полки будуть приведені у загрожені місця фронту. Всі старшини були дуже обурені і уважали, що це не є практичний спосіб розривати Дивізію. Мій командир теж гостро скритикував цю тактику (він був фронтовим старшиною, приділений до нас із західнього фронту) і вважав, що це доведе до великих втрат у людях.

З 9 на 10 липня наша сотня зайняла становища поміж Сасовом і Ясеневим, бо в цьому місці ворог проникав у недалекі лісові терени. Тут ми одержали перший "хресний" ворожий вогонь. Наскоро поширяли ми укріплення і будували нові. Концентрація ворожих військ побільшувалася з кожною годиною. 11 липня наступила велика констернація: зв'язок з 13-им Корпусом німецької армії, що граничив з 31-им полком, був перерваний. Сам ген. Фрайтаґ приїхав на наш відтинок фронту і наказав командирові нашої сотні зліквідувати прорив. Тоді щойно ми довідалися, що зв'язок перервано внаслідок ворожого прориву. Виявилося, що німці 13-го Корпусу понесли багато втрат і втратили своє оборонне крило. Здавалося, що ворожий наступ концентрувався тепер на нашій сотні. Тут, в перших боях впало 3-ох побратимів з мого містечка. Підстаршина С-ий вистріляв всі набої, кладучи 6-ох ворожих солдатів, а для себе — розривну ґранату. Ще встигли ми їх поховати під ліском та поставити, на скоро зроблені, березові хрести з відповідними написами: "Спіть, хлопці, спіть; про долю-волю тихо сніть"...

Цього ж вечора ми мусили змінити наші становища, бо вороже летунство почало сильно атакувати. З автоматів вдалося нам зістрілити одного літака. Ми надіялися, що німецьке летунство прийде нам з допомогою, але, на жаль, жодний літак не появився. 13 липня ворожий наступ ще більше посилився. На світанку до вечора ворог обстрілював нас різними родами зброї, включно з бортовим вогнем свого летунства. Танкові колони почали окружати наші становища. Коли ми пробували видістатися з окруження, під час одного з боїв, вдалося нам захопити 12 полонених. Один з них був батьком

дивізійника з околиць Тернополя. За нашим проханням його відокремлено і вислано до штабу. Від полонених ми довідалися, що нас окружують ґвардійські частини. В наслідок спроб вирватися з окруження, нас розділено на дві частини і ми стратили між собою зв'язок. Ворожа артилерія нас постійно обстрілювала, а ворожі маси затіснювали перстень довкруги нас. Вже чути було вигуки: "здавайте зброю!". Декому не ставало амуніції так, що доходило до рукопашного бою. Деякі ворожі солдати теж не мали амуніції, так що прямо билися "на кулаки". Під час одного з таких боїв я почув коло себе стріл. Це мій командир, гавптштурмфюрер фон Зальцінґер застрілився. Я ще встиг закрити його плащем.

Окруження ставало тісніше і ворожий обстріл щораз сильніший. Під час такого обстрілу мене ранено і я, мабуть, стратив притомність, бо, коли очуняв, завважив, що лежав біля інших ранених. Заступник командира сотні (теж німець) старався зібрати всі залишки нашої сотні та пробувати вирватися з окруження. Просив я свого доброго земляка, теж підстаршину, щоб нас, ранених, тут не залишали, але, на жаль, вночі я завважив, що тільки ми, ранені, залишилися в ліску. Це вже було, правдоподібно, 17 або 18 липня.

Ранком совєтські солдати привели около 40 інших полонених і почали нас всіх відводити у поза фронтову полосу. Тут пройшли ми докладну перевірку і забрано від нас всі годинники і вартісніші речі. Я попросив, щоб дали мені якісь бандажі, щоб перев'язати свою рану. Відтак відвели нас до штабу маршала Конєва, де генерал Соколовський нас оглянув і завважив до свого адьютанта: "Це все молоді хлопці і ще до цього добровольці"...

Від цього дня почалася моя нова доля, доля полоненого, що включала пасивну боротьбу за екзистенцію почерез тиф і дизентерію. Постійно молився я, щоб не вивезли в Казахстан, і , мабуть, Бог мене вислухав, бо пощастило мені перебувати в робітничих групах полонених тільки в Україні і в прибалтійських портах. Але про цей "поза дротами" і повоєнний шлях розкажу іншим разом.

З радянського побуту

А. Комарницький

РАДІО МОСКВА ПРО АМЕРИКАНСЬКИХ СОЛДАТІВ

Чи може існувати патріотизм — любов до батьківщини — без ненависти до інших народів? За визначенням радянських ідеологів, патріотизм тісно пов'язаний з почуттям інтернаціоналізму. З цього виходить, щоб любити батьківщину — ще не значить ненавидіти все те, що поза її межами. Приблизно так само розуміють патріотизм люди на землі.

Однак, радянська ідеологія передбачає один виняток, яким є так звані вороги соціялізму. А ця численна категорія, як відомо, населяє майже цілий світ поза межами соціялістичного табору; трапляється теж і в країнах соціялізму, як свого часу в Угорщині, в Чехо-Словаччині, а нині в Польщі, дарма, що профспілка "Солідарність" об'єднує майже весь польський народ.

Проте головний ворог — це західні капіталістичні країни з їхніми арміями, що нібито вже віддавна зазіхають на завоювання соціялізму. А щоб бути готовим побити можливого ворога, за радянською партійною логікою — треба заздалегідь викликати до нього ненависть. Ось на це і націлені зусилля радянської ідеології. У цьому і полягає принцип радянського патріотичного виховання, зокрема виховання радянських солдатів. А хто такі їхні потенційні противники, що покликані захищати отой відживаючий капіталізм?

Недавно по всесоюзному радіо в передачі для молодих воїнів виступив доктор філософських наук, професор, генерал Волкогонов, який на прикладі американських солдатів роз'яснив це питання. Американські солдати, за його словами, це не такі ж молоді люди, діти трудящих, що люблять свою батьківщину і демократію, а найманці, наркомани, насильники, злочинці і тому подібне.

Чому найманці? Тому, виявляється, що американські солдати служать за гроші. Автор, звичайно, не говорить, що американська армія складається з добровольців і що місячна платня рядового перевищує платню радянського кадрового офіцера середнього ранґу.

Опитування показують, говориться в передачі, що переважна більшість одягає військову форму виключно задля грошей. Автор так категорично про це заявляє, ніби сам опитував американських солдатів. Припустімо, існувала б радянська армія теж на добровільних началах. Задля чого ішли б молоді люди до війська, замість, скажімо, заробляти гроші на підприємствах, ходити на побачення, розважатися?

Далі автор на підтвердження своїх обвинувачень приводить цифри. До війська вербуються переважно безробітні. Тому серед американських солдатів, говорить він, багато темношкірих. Серед рядового складу 20 відсотків негрів. Але ж саме майже стільки відсотків чорних проживає у США. Чому їх мало б бути менше у війську?

Немало осіб з кримінальним минулим підписує контракти а також деклясовані елементи, наркомани, алкоголіки, — ніби із скреготом зубів продовжує автор. Понад дві тисячі американських баз розкидано по всьому світу. (До речі, а чи знає хтось, скільки радянських баз розкидано по світу?) І всюди безчинствує американська солдатня, веде далі автор. Грабіж, насильство, торгівля наркотиками, контрабанда. Далі автор гарячково перелічує низький інтелектуальний і моральний рівень, нібито притаманний американським солдатам, політичне невігласівство, сліпий антикомунізм. Так "доктор філософських наук" характеризує людей, про яких — сказати по правді — поняття не має, бо не бачився з ними і не розмовляв, і до яких мав би викликати ненависть з боку радянських солдатів. Можна думати, якщо б американські і ті ж радянські солдати мали можливість зустрітися, напевно знайшли б спільну мову, однакові звички і уподобання, і швидко спростували б недоречні твердження злісного генерала. А чимало з них при нагоді чмигнуло б на захід.

Далі автор припускає, що можливо вже ті, із завербованих сьогодні, вбивають патріотів в Сальвадорі, палять село в Анґолі або крадуться у банді душманів по гірських стеж-

ках в Афганістані. Скільки правди в цих словах? І генерал добре знає, що говорить неправду. Адже відомо, воюють в Афганістані, гинуть від куль афганських патріотів і потрапляють в полон саме радянські солдати, серед яких непропорційно великий відсоток українців. Гинуть тисячами, як сліпе знаряддя, гинуть і вбивають невинних людей в ім'я експансіоністських планів партійного керівництва в Москві. Про цю ганебну і нерівну війну, що триває вже понад два роки, чимало пише західня преса. До нинішнього дня в Афганістані залишається близько ста тисяч радянських солдатів.

Звичайно, метою подібних радіопередач для радянських вояків є, як неважко переконатися, не стільки бажання виховати почуття патріотизму і любови до батьківщини (про це в передачі і згадки немає) скільки бажання викликати ненависть до таких же молодих людей, які так само люблять життя і не бажають війни.

Джерело: Ландскнехти 20-го століття, радіопередача про американських солдат для молодих радянських воїнів. Радіо Москва, I програма, 16 січня 1982 року.

Христос Родився!

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

та

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

всім нашим передплатникам, кольпортерам та численній читацькій громаді

б а ж а є

Редакція і Адміністрація
"Літопису УПА"

Веселих Свят Різдва Христового і Щасливого Нового Року від

ФЕДЕРАЛЬНОЇ КРЕДИТОВОЇ КООПЕРАТИВИ

"САМОПОМІЧ" в НЬЮ-ЙОРКУ

Зайдіть туди або потелефонуйте та дістанете докладніші інформації про те, що ця кредитівна:

- платить значно вищі відсотки від звичайних ощадностей, ніж якийнебудь банк чи щадниця;
- в додатку дає зовсім безплатне життєве забезпечення до висоти **$2,000.00**;
- видає всякого роду ощадностеві сертифікати, а то:
  - a/ 3 — month Certificates of Deposit,
  - b/ 6 — month Money Market Sertificates,
  - c/ 30 — month Savings Certificates,
  - d/ 12 — month All-Savers Certificates

  і платить найвищі законом дозволені відсотки;
- приймає вплати до пенсійного забезпечення (IPA) і платить високі відсотки від нагромаджених вкладів;
- відкриває для членів т. зв. "SHARE DRAFT ACCOUNT", що є рівнозначним зі звичайним чековим контом;
- користає з федерального забезпечення всіх ощадностей до висоти $100,000.00;
- уділює на дуже догідних умовинах сплати позичок, а то:
  - а) особисті на всякі потреби,
  - б) морґеджові на закупно реальностей,
  - в) на закупно авта,
  - г) незвичайно корисні для молоді — студентські позички;
- дає зовсім безплатне забезпечення позичаючого на випадок смерти чи тривалої непрацездатности до висоти $10,000.00;
- дає всякі інші банкові услуги — в тому видає грошеві перекази, подорожні чеки та приймає безпосередні депозити чеків Соціяльного Забезпечення;
- з чистого зиску уділяє нашим школам, молодечим, культурним, мистецьким та іншим нашим організаціям допомоги, що уможливлюють їхнє існування й працю.

Користайте, отже, з усіх тих добродійств, що їх дає для членів та цілої нашої громади рідна фінансова установа.

SELF RELIANCE (N. Y.) — FEDERAL CREDIT UNION

108 Second Avenue, — New York, N. Y. 10003, — Tel.: (212) 473-7310

Нора Белофф

ПО СХІДНІЙ ЕВРОПІ

Від Гельсінні до Софії

У цьому й наступних числах нашого журналу друкуємо цікаві спостереження-репортаж з поїздки по Східній Европі. Зреферовано за журналом "Енкантер", листопад 1982. *Редакція*

ФІНЛЯНДІЯ

Три роки тому, на радянському боці кордону міста Чоп, мене поставили під суд і автоматично визнали винною у кримінальному злочині "агітації і пропаґанди" — як теж у "порушенні Гельсінської заключної умови". А тому, що мене не пускають до СРСР, я постановила почати свої досліджування з Фінляндії, некомуністичної країни, яка географічно й політично стоїть найближче до Москви.

На летовищі привітав мене по-дружньому один дипломат і завіз мене прямо до пентгаузу, з якого був вид на рухливий порт, де le tout Helsinki врочисто відкривався відділ відомої американської установи — "Сітібанку". Інші банки теж чекали на свою чергу, бо досі діяльність закордонних банків була заборонена у Фінляндії. Цією подією починалася велика зміна в політиці Фінляндії. "Зовсім правильно, — сказав один фінляндський промисловець до мене. Ми, продуценти, мусимо конкурувати на світових ринках. То чому мають бути протеговані банкири?"

Фінляндці знають, що вони бідні й мусять витримувати міжнародну конкуренцію. Ніхто не очікує "a free lunch". Хоч багата частина промисловости Фінляндії знаціоналізована, вона мусить себе виплачувати. Фінляндська літунська лінія завжди виказувала зиск на протязі свого 40-річного існування. "Якщо

було б інакше, ми мусіли б замкнути свій бізнес, — говорив її директор".

Дві третіх запотребування на нафту йде з СРСР, і хто не знає фінляндців, думав би, що вони матимуть більші труднощі зрівноважити свої торговельні рахунки, ніж їхні комуністичні держави, які отримують нафту по зниженій ціні. Не треба довго між ними побувати, щоб побачити, що фінляндці надробляють безнадійний брак природніх багатств, включно з браком сонячної погоди, своїми іншими якостями — витривалістю, зацікавленням і довір'ям. Сьогодні росіяни, а не фінляндці мають дефіцит. Вдійсності, торговельне становище Фінляндії з своїм сусідом-великаном нагадує "колоніялізм" навпаки — в загальному СРСР постачає сирівці, а філяндці фабричні продукти і вміння.

ЧОМУ ФІНЛЯНДІЯ, яка межує з радянським колосом, не зазнала долі інших балтицьких республік? Фінляндія — це єдина частина російської царської імперії, яку Кремль не відвоював, хоч Фінляндія два рази билася з СРСР під час 2-ої світової війни. У післявоєнному періоді Сталін був запропонував заключити пакт неагресії, який був би зредукував Фінляндію до статусу звичайного сателіта. Але він погодився на контрпропозицію: на договір, який забороняє Фінляндії вступати в будь-який протирадянський союз, але також виключає спільні військові операції, хіба на це погодяться обі сторони. Тільки один раз — під час Берлінської кризи в 1961 році — СРСР запропонував спільні маневри. Хрущов відкликав свою вимогу, коли президент Фінляндії Кекконен полетів до нього й попросив не наполягати на таку вимогу. (Деякі циніки на Заході підозрівали, що цей інцидент видумав Кекконен, щоб його знову вибрали на президента, як фінляндського героя, який спротивився росіянам).

Одна причина цієї аномалії — це те, що Гельсінкі не були окуповані СРСР; друга, що совєтизація Фінляндії могла б спричинити атлянтизацію невтральної Швеції. Можливо також, що упривілейовані кляси СРСР (я їх багато бачила тут) хочуть мати близько себе капіталістичне місто з повними товарів крамницями, щоб заскочити сюди на закупи.

Для Заходу "фінляндизація" означає принижуюче вислуговування. Фінляндія не веде своєї незалежної закордонної по-

літики, притишується критику СРСР, хоч фінляндські засоби інформації не є під цензурою і добре поінформовані про події у світі. Деякі молоді фінляндці відкрито демонстрували за польською "Солідарністю"; майже все населення безславно сподівалося, що поляки будуть "вирозумілі", тобто, що вони погодяться на меншу свободу, ніж фінляндці вимагають для себе.

Найгірший закид робиться фінляндцям за те, що вони допомагають СРСР пильнувати кордон — дисиденти кажуть, що, втікаючи цією дорогою, натрапляється на подвійну небезпеку. Один фінляндський урядовець потвердив, що така умова існує, але додав, що по фінляндській стороні кордону є так мало сторожі, й тому неправдоподібно, щоб хтось, що пробував би перейти кордон, натрапив би на них. Правдоподібно, якщо радянські прикордонники не бачили б, фінляндці, мабуть, "прихильно" поставилися б до втікача. Багато втікачів перепачковано через Фінляндію до інших скандінавських країн, які можуть собі позволити на відкриту гостинність.

Що фінляндці дійсно думають про росіян, вони рідко кажуть. Один західній дипломат, що говорив по-фінляндськи, оповідав про одну рибальську прогулянку, під час якої, увечері його заскочила протирадянська військова пісня, яку почала співати кумпанія. Один з них, більш тверезий, зауважив присутність чужинця і закликав до мовчанки. Інші далі співали. Почалася бійка. І цей чужинець потребував усіх своїх дипломатичних талантів, щоб завести між ними мир.

Такі випадки трапляються рідко. Новий президент, соціял-демократ Мауно Коівіста, не був вибранець СРСР на президента, але він виявився таким самим шанобливим, як його попередник. Одначе пошана — це не вислужування.

СХІДНЯ НІМЕЧЧИНА: МІЛІТАРИЗМ, ПАЦИФІЗМ, ЗАХІДНЯ ДОПОМОГА

ПЕРЕЇХАТИ з Фінляндії до Східньої Німеччини (Німецької Демократичної Республіки) — це немов увійти у світ, в якому Москва накидає не тільки свою силу, але й свою ідеологію. Дивно, що Кремль повернувся до старої заповіді священного королівського права cujus regio ejus religio. Це всюди, крім Фінляндії. У цьому світі рядять постарілі олігархи, які, згідно з заповітом Маркса-Леніна, стараються тримати всі аспекти життя

свого народу у своєму кулаку. В результаті, як і в СРСР, всюди панує корупція і, за західніми нормами, різкий застій економічного розвитку.

Моє запрошення на торговельний ярмарок у Ляйпціґу, дало мені нагоду відвідати найкраще втримане й відбудоване старовинне вільне німецьке місто, й при тому автоматичну візу до Східньої Німеччини й, якщо всі готелі будуть зайняті, на винайм приміщення у приватному домі.

У пресовому центрі велика кімната з написом "приміщення" була порожня, а за лядою кілька товстих жінок говорили між собою. (Жодна з них не говорила по-англійськи чи по-французьки, й ні одна навіть не усміхнулася на привітання. Але я виторгувала приватну кімнату зі сніданком за 12 фунтів денно (менше, ніж одну восьму ціни, яку платили британські бізнесмени за малу кімнату в готелі-хмаросягу через дорогу). Умеблювання у тій кімнаті було звичайне, може дещо елеґантне, хоч я була здивована, коли побачила на величезній шафі, що стояла напроти ліжка, кількадесят порожніх пляшок, а на кожній етикетка з маркою алькогольного напою — від звичайної віскі до хемічно змішаних aperitifs. Пізніше мені звернули увагу, що така декорація належить до крику моди серед німецької молоді, — чи щось може бути менше, ніж "соціялістичний реалізм"?

Я приїхала на час, щоб піти на прийняття, повне гостей, яке давала британська амбасада в честь цього ярмарку. "Ніколи, — як один гість коментував, — не зібралося було так багато бізнесменів у такому малому приміщенні, щоб зробити так мало бізнесу". З німецького боку було багато попиту, але мало твердої валюти. Хоч було присутніх багато представників банків, включно з чотирьома британськими вимінними централями, але вони помітно не хотіли давати позик. Один брадфордський текстильний фабрикант, на один запоморочливий момент, думав, що заключив договір на вартости двох мільйонів фунтів. На жаль, це замовлення було поставлене з передумовою, на низьковідсотковий кредит, якого не можна було отримати.

Всі західні учасники були однозгідні в тому, що вони приїхали до Ляйпціґу на всякий випадок, бо як не приїхали б, а пізніше торговельна діяльність пожвавилася б, тоді вони бу-

ли б поставлені на чорний список. Незважаючи на все, було багато прийнять; багато представників, аґентів і репортерів, які приходили туди на пиво.

Цей ярмарок відбувався недовго після проголошення генералом Ярузельським вийняткового стану в Польщі, проте департамент торгівлі США мав на ярмарку стенд, площею 500 кв. метрів, в якому десять великих американських корпорацій виставляли свої автоматичні інструменти, що їх вони сподівалися продати до фабрик КОМЕКОН-у. А президент НДР Еріх Гонекер, який особисто відвідав усі стенди, ще перед СРСР закликав до репресій в Польщі. Крім своєї гострої протипольської кампанії, він закрив кордон з Польщею, щоб, мабуть, охоронити своїх німців від ідеологічного зараження.

Залякана подіями в Польщі, НДР не піднесла цін на широкого вжитку товари (інші товари дуже подорожіли) та дала щедру підвишку платень у стратегічних промисловостях. Згодом, коли на ринку не було доброякісних товарів, треба було прийняти драстичні заходи, щоб якось абсорбувати надвишку грошей. Один постійний відвідувач ярмарку довідався, що німецькі кравці й кравчині отримали розпорядження брати подвійну ціну за свою роботу; а цей додатковий заробіток буде зрештою пізніше оподаткований...

Якщо Східня Німеччина не була б осідлана притаманною нездатністю радянської економічної системи, німці мали б краще, ніж фінляндці. Вони дістають не тільки високо субсидійовані сирівці, включно з нафтою, з СРСР (фінляндці не належать до КОМЕКОН-у й не кваліфікуються на такі полегші), але й кілька мільярдів долярів річно від Західньої Німеччини, згідно з заложеннями їхньої "остполітики". Ця допомога є у виді різних дотацій, кредитів і продуктів субсидійованих західньонімецькою республікою. Але навіть на ярмарку в Ляйпциґу, який був влаштований німцями для німців, було видно, що фінляндці можуть конкурувати на міжнародних ринках, а німці ні.

Відсутність всякої особистої відповідальности, якою ціхуються всі комуністичні режими, зіпсула славну німецьку робочу етику. Західньонімецькі підприємці твердять, що втікачам зі Східньої Німеччини треба доволі довгого часу, щоб переставитися на нові робочі звички, що вимагають своєрідного ритму й реґулярности.

СХІДНІ НІМЦІ винайшли нову фразу: "ніхт коммунісм", якою описують, як вони достосувалися до режиму Гонекера. Вони скеровують заощаджений час і енергію на щоденній роботі у своє родинне гніздо — і цілі години на (західньонімецьку) телевізію. Західні книжки й газети далі під забороною, хоч режим свідомий того, що західньонімецька телевізія проламала цей монополь на інформацію. На щастя для них, західньонімецькі телевізійні програми воліють показувати поганий бік капіталізму: злочинність, вуличні заворушення, тероризм, порнографію і безробіття. Бодай такі враження висловила в вигідному домі член Комуністичної партії, жінка, мати двоїх дітей, яка, як і її небезпартійний чоловік, працює у Ляйпціґському університеті. Щодо Польщі вони погоджуються з партійною лінією СРСР-НДР: їхні приятелі були там і бачили, як поляки "продають нацистські відзнаки".

Незважаючи на дорожнечу, цій сім'ї ведеться незле, бо вона користає з допомогових заходів, які добре винагороджують за родження дітей та які мають на меті направити наслідки масової втечі на Захід і спад народження у після воєнному періоді. Дружина має одно-річні платні вакації, а їх позика, яку вони взяли на купівлю свого власного апартаменту, була анульована, коли їм народилася друга дитина.

БАГАТО НІМЦІВ і чужинців, з якими я говорила, зачинають сумніватися, чи НДР зможе й як довго зможе підтримувати такі великі кошти соціяльного характеру. Тепер, хоч спізнено, нафтова криза захопила й східніх німців, які мусять платити все більше і більше за все менше і менше.

Одна умова, яку подано до відома в Ляйпціґу кілька місяців пізніше й яка вже кидала свою тінь, як я була там, це достава тільки 17.1 мільйонів тонн нафтової ропи в 1982 році радянською фірмою "Союзнафтекспорт" до східньонімецької державної рафінерії — це річне зниження на 12%. В НДР у сімдесятих роках імпорт субсидійованої нафти з СРСР зростав кожного року; в 1980 році кількість достави було заморожено, а тепер доставу радикально знижується. Рівночасно СРСР повільно виключає субсидії на нафту й інші сирівці до всіх країн КОМЕКОН-у, й постепенно підносить їх ціни до світового рівня.

В своєму розв'язуванні проблем з нестачею нафти постарілий східньонімецький провід (три найближчі колеґи Гонекера

воювали в Еспанській громадянській війні) виявляє ознаки ненормальности. Він фактично заборонив шляховий транспорт і, як я переконалася в моїй подорожі, обклав свою залізничну сітку страшним навантаженням і затримками, яка сама не має нових локомотив і вагонів, бо мусить їх доставляти до СРСР, як заплату за радянські достави.

З цього всього постав куріоз — перебої у книжкових виданнях. У Східньому Берліні я чула нарікання одного письменника, повість якого вже повинна вийти; цілий наклад стоїть на складі в Ляйпціґу, а дозволу на автомашину, щоб завести книжки на залізничну станцію, не можна дістати; тому довелося відсунути випуск на неозначений час.

Східня Німеччина не має надій на нові позики, щоб поправити стан, бо західні кредити вже повисихали, навіть від Боннської Федеральної Республіки (згідно з старим законом: "тому, хто має, буде дано"). Що більше, НДР мусить помагати генералові Ярузельському та мусить збільшити свою контрибуцію до Варшавського пакту.

Тепер мілітаризм засягає у щоденне життя народу. Коли я там була, проголошено продовження військової служби до двох років; батькам сказано, що військові зайняття будуть обов'язкові в школах. Вишкіл із зброєю — як для дівчат, так і для хлопців — став передумовою для допущення на університетські студії. Один східньонімецький біолог, що їхав додому з міжнародної конференції — єдиної можливости зустрітися з своїми західньонімецькими колеґами — найбільше журився тим, як йому виховувати своїх дітей. Чи вони повинні вірити у нісенітниці, які вчать у школі й молодіжних клюбах, чи було б краще освідомити їх про лицемірство й обманство?

"ДЕМОНСТРАЦІЯ ЗА МИР" відбулася в Дрездені кілька тижнів перед моїм прибуттям. Починаючи відправою у пам'ять тих, які згинули в безславному літунському налеті альянтів, демонстрація перетворилася у спонтанний напіврелігійний здвиг "проти мілітаризму" — і, посередньо, проти тих, що це проводять. В Лондоні я отримала від Ради церков ім'я одного священика, що говорить по-англійськи і живе в Західньому Берліні. Коли я потелефонувала до нього з Ляйпціґу, щоб спитатися, з ким я могла б зустрітися в Дрездені, він мені пригадав у гострому тоні, що комунікація з їхньою церквою за кордоном

заборонена. Він мені порадив подивитися до телефонічної книжки.

Коли я приїхала, застала там церковні власті, зайняті в приготуваннях до синоду Саксонії, що мав починатися на наступний день. Вони ще не знали, чи гості з Заходу будуть допущені на синод. (Їх не допустили). Єпископ Йоганнес Гемпель вибачився, але я довго розмовляла з його заступником, який явно турбувався щораз гіршими відносинами між церквою і державою.

Чотири роки тому прем'єр-міністер Гонекер заключив "конкордат", мабуть, по-марксистському думаючи, що релігія — це вмираючий пережиток. Ця ілюзія розторощилася в Польщі. А НДР має ще особливу турботу: опір супроти нових військових заходів став у фокусі, самим-собою, здавалося б покірної, Лютеранської Церкви. Східньонімецьких "протестантів совісти" далі беруть до військової служби, до бойових частин, але Дрезденська церква підтримує пацифістичну вимогу, щоб їх звільнити від будь-якої військової служби.

Пізніше я відвідала лютеранів у їхніх старих бюрах у Східньому Берліні. Вони ще більше були осторожні, щоб не мати нічого до діла з потенційними підривниками. Мені казали, що Церква в цілості залежна від доброї волі держави. Духовник, що мене прийняв, отримав дозвіл на передачу чотирьох чвертьгодинних радіопрограм річно (їх треба посилати до цензури три тижні наперед): ліпше мале милосердя, ніж жодне. Коли я відвідала британську амбасаду, віддалену на кілька бльоків, мені сказали, що вони не мають жодного зв'язку з лютеранами. Це перший — але не останній — раз під час мого турне я переконалася, що наші амбасади беззастережно схвалюють претенсії тоталітарних держав на те, що вони є правдивим уосібленням народу.

В наступному числі: "Чехо-Словаччина, Угорщина".

ВІЙСЬКОВІ НОВИНИ

На Захід дісталася вістка, що совєтський військовий суд засудив капітана підводного човна, який був осів на мілину у шведських водах і причинився, очевидно, до неприємного розголосу для СРСР, — на повну деґрадацію і на три роки тяжких робіт в концентраційному таборі в околиці Челябінська.

ЗАМІСТЬ ФЕЙЛЕТОНУ РЕПОРТАЖ

Ро-ко

НА З'ЇЗД

Люблю бувати на з'їздах, а ще поза моїм місцем замешкання. Люблю не тому, що "там в діловій атмосфері радять", "дискутують на високому рівні", — як пишуть репортери в газетах, — а люблю тому, що подивлюся на славних побратимів, а ще більше тому, що на з'їзді завжди щось трапиться цікаве, небуденне.

Оце, відбувався з'їзд Братства дивізійників на братській оселі "Верховина". І щойно по стількох роках я вперше запримітив, що Братство з'їжджається на братську "Верховину". Я поїхав, і, як звичайно, ми подорозі заблудили. (Нас їхало в автомобілі трьох — побратими М., А. і я). Але тепер була причина, бо не блудили ми, як колись тому, що вчепився нас блуд, а заблудили тим разом тому, що дорогу на "Верховину" направили й водій не пізнав в якому пункті треба було закручувати, бо не було великих вибоїн на тепер гладкій дорозі. Коли ми, після відкриття стратегічної помилки, купування мап і студіювання нашого критичного становища, їхали назад, знову заблудили, бо не в'їхали тим кінцем на "Верховину". Аж врешті коли побачили гуцульську церкву, наш провідник знову оволодів своїм орієнтаціяним змислом, як в горах під Ґляйхенберґом, і з певністю заявив, що ми осягнули свою мету.

Це було 3 вересня 1982 року. Розкватирувалися і пішли на вечерю. Замовили вареники, бо це була п'ятниця — для нас піст. Вареники великі, товсті — ще й плавають в маслі. Побратим А. не знав, як їх культурно їсти й тому після кількох спроб він лишив майже повну тарілку. Я виловлював вареники, як рибу в ставі, й був би всіх їх з'їв, але з чемности лишив один і пів недоїдженим, бо побратим М. також не доїв своєї порції — як солідарність, то солідарність.

Підкріпившись на тілі, ми вийшли на прохід, бо ніч була гарна, щоб набратися духових сил на наради. Ніби ненароком, вступили до бари. А раз в барі, присіли при ляді. А раз при ляді, замовили щось на зуб. А потім прийшли інші побратими — які приїхали також здаля, бо місцеві мали час, приїдуть завтра, і так створився добрий настрій, який почав завойовувати собі сферу впливів в барі. В куті спочатку був один столик, а потім до нього доложили другий столик, а за ним третій, четвертий... і так поширювали побратимський почесний стіл. Якось поза столиками опинилися молоді пані, до яких старші побратими почали присуватися, а потім навіть цілуватися. Правда, темне світло і приятельська атмосфера затирали всі різниці.

Я був заздрісний побратимам за столиками, особливо тим, що були притиснені в куті, як колись в кітлі під Бродами, й з "усміхом на устах", час-до-часу переходили в контрнаступальні рухи. Але я мав іншу приємність, я познайомився з небуденною людиною. Це був адвокат, мабуть, з Нью-Йорку, не звичайний адвокат, а кримінальний. Весела й ввічлива людина. Він почав нарікати на українців, що не дають йому бізнесу.

— Що, не люблять вас? — питаюся здивовано. — Ви така гарна людина, ось тут маєте багато приятелів, навіть на "Верховині".

— Приятелю, — каже він, — не втому річ, що не люблять мене. Навіть дуже люблять. Але не дають мені бізнесу, бо не поповнюють кримінальних злочинів, а я кримінальний адвокат. Ось, тому мені серце болить. Мушу заробляти на життя між порторіканцями й іншими, а я український патріот. За цілий час своєї практики мав я тільки одного клієнта-українця: Судили його за вбивство. І щоб він був якийсь український мафіоза, а то, як на сміх, старик, понад вісімдесят років. Був майстер від направи скрипок для славних скрипалів, багатий. Але на старість забаглося йому молодої жінки. Поїхав до Европи й привіз собі молоду, гарну дружину. Але старому і жіноча краса багато не поможе, тому може догадуєтеся, що сталося.

Я похитав головою і підніс чарку до моїх уст, хоч там не було ні краплі скачу. А він продовжував.

— Вона знайшла собі любовника, молодого. Старий слідкував за нею, і рішився пімститися. Один раз спіймав їх у музеї,

витягнув пістолет і застрілив свою чарівну дружину. — Адвокат зробив довгозначущу павзу, я нічого не відповідав. — Чому її, чому не його?, — закінчив свою розповідь і замовк.

Я, як звичайно в таких ситуаціях, зворушуюся людською бідою і маю велике бажання прийти з допомогою:

— Як приїду другий раз до Америки, поповню якийсь злочин, — сказав я і перестрашився своїх слів.

Адвокат тільки подивився на мене, нічого не сказав, але підійшов до бари й купив мені скача.

А братство дивізійників із братського союзу (деякі мають у сусідстві свої дачі) "Верховини" вже навіть почали співати, а потім усім сердечно прощалися по американському звичаю — поцілунками, тільки дещо щирішими, ніж американський звичай приписує, коли прощалися з гарними панями.

В суботу вдень Братство радило. Радило, хто має ним рядити на наступних три роки, а найбільше радило, як написати історію дивізії — всі мали якісь поради й то довгі поради.

Увечорі був бенкет, а по бенкеті була забава. На вечерібенкеті більше їли, ніж говорили — це щось виняткове, бо бенкети є на це, щоб говорити, хоч промовців мало хто слухає, а ще менше розуміє, що вони говорять, чи радше, що вони хочуть сказати; "комунікація" — це химерна наука. Правда, потім я читав репортаж в одній газеті, де підкреслювалося, що на цьому бенкеті були головні і побічні промови з великим патріотичним змістом, але репортер тої газети не згадав найцікавішого — що давали їсти на бенкеті. (На жаль, я вже забув сам, що тоді їв).

У той день гостював на "Верховині" генерал Григоренко. На вечері не був, бо мусів повертатися додому, а на з'їзді не був, бо він не дивізійник.

Увечорі була забава. Забава була, як забава. Деякі побратими танцювали, а деякі пробували танцювати — викручувалися, вигиналися під "чарівні" звуки оркестри. Деякі прибирали акробатичні пози, наслідуючи рухи "жаб" і інших модерних американських танців.

Один побратим-діяч довго не появлявся на залі й дехто вже почав турбуватися його долею. Але ситуація виснилася. Він не міг був прийти на час, бо другий побратим, який ділив

його долю-недолю в тій самій кімнаті на "Верховині", вбрався в його костюм і сорочку — лишив йому тільки комбатантську кравату. На щастя, "пошкодований" побратим не міг був провести операції навпаки через свої фізичні перешкоди.

На перервах, коли музиканти десь зникали, побратими не пізнавали один одного. Коли не бачилися копу літ, це зрозуміло, але коли не бачилися тільки чверть копи, — це трохи дивно. Побратим А. застосовував хитру тактику. Як якийсь побратим йому підозріло виглядав, тобто, він думав, що він повинен його звідкись знати, тоді розвідував між іншими побратимами, хто він є. Коли дізнався, підходив до його стола, сідав і починав розмову. Врешті питався:

— Ви чули про побратима (своє ім'ярек)?

— Ні, не чув ,щось з ним може сталося? — питався здивований побратим.

— То, подивися на старого А, — казав, сміючись задоволено.

— А бодай би тебе...

— Дай, Боже...

Третій день з'їзду — неділя, день Божий. Перед полуднем збірка й з прапором марш до церкви. Зібралися "недобитки по дво-денних боях" і відмаршували. Після Служби Божої відправлятиметься панахида під могилою — соборна панахида, тепер вже навіть ніяка організація не подумає відправляти несоборну панахиду — за померлих безпечно молитися соборно. А за живих?...

Після звичайної Служби Божої відправляв ще "свою" Службу старенький священик. Але йому хтось сказав, що на відправі мають бути дивізійники й він відмовився починати відправу, як не буде дивізійників. З церкви почали відходити післанці до дивізійників. Врешті знайшлося двох більш "побожних" добровольців, які погодилися ще раз вислухати Службу Божу, тим більше, що православна відправа ще не була закінчилися і так треба було чекати під могилою.

А могила стоїть собі, висока, виглядала мені вища, ніж колись. Так побратими маліють, а могила росте. Та й їй не обійшлося без пригод. Десь минулого року вдарив в неї грім. Не знати, як цей омен пояснювати.

По панахиді "військо" — тепер вже більше зібралося, вімаршувало під головний будинок, а по дорозі навіть заспівало дві пісні. Голова Крайової управи відрапортував голові Головної управи, що з'їзд успішно закінчився і скомандував: "Розійтись!".

Ми "розійшлися", щоб знову "зійтися" на обід, а по обіді опинилися на концерті.

Концерт був чи ненайбільшою приємною несподіванкою. Виступали професійні актори, виконували пісні і деклямації з поезій Бори, і монологи, і дуети і навіть скеч, як добровольця до дивізії підманювала залишатися вдома його дівчина, від якої він в дійсності втікав до дивізії (Олекса Журба і Є. Белюць). Не треба писати хто вийшов переможцем. Співали сумне танго Ст. Гуміниловича (сл. Ю Форися) "З високих синіх Апенін". Грав на фортепіяно свої власні й інші композиції Леонід Вербицький.

Люди, хоч було обмаль, були захоплені. Коли почалася арія "Молитви" з "Запорожця за Дунаєм", хтось так зворушився, що навіть встав з крісла, а за ним встала ціла заля, хоч ніхто не збирався молитися.

І хто були ці артисти! Як казали "достовірні джерела", всі, крім одної, євреї з України. Дали їм матеріяли й вони все самі підготовили. І то за "псі гроші". Коли їх імпрезовий референт Ґо-Ґо запросив і спитався, скільки це буде коштувати, вони, після довгої надуми, відповіли: "двісті долярів". Ґо-Ґо так був здивований низькою ціною, що відразу запропонував їм заплатити два рази більше. За це вони ще заангажували оперного співака Миколу Фабрику з його гарною дружиною — піяністкою. Після офіційної подяки артистам за виконання, Евелина Белюць подякувала від себе за те, що беручи участь у цій імпрезі, вони познайомилися з подіями сучасної історії України, про що вони досі не знали.

Але що...

Після концерту я підслухав таку "критику" від одної пані: "Ніби це було гарно, але воно нічого не варте. Вони не робили це щиро".

Як день має захід сонця, так прийшов захід з'їздові. Ще одна вечеря, ще одна забава, — тим разом ще менше людей, хоч це дало більше місця на пописи ліпшим танцюристам. Зав-

важив я одного побратима, який так "легенько й розлого" танцював, — на це треба багато місця, — немов би хотів із своєю партнеркою пурхнути на крилах під саму стелю.

А вранці ми розпрощалися з тими, що ще не від'їхали попереднього дня, і поманджали закордон, додому. Дорогою додому також блудили, хоч щасливо й "збудовані" вернулися туди, звідки виїхали.

Пишуть інші

В. Ф.

ПРИЧИНИ ВІЙНИ

Війна — це явище старе, як світ, але тепер засяг її діяння далеко більший, ніж колись. Світ змалів, а нищівна сила війни збільшилася. Людина опанувала простір і розпоряджає безприкладними засобами знищення.

Є два погляди на суть війни.

Згідно з першою теорією, війна є продовженням політичних чи дипломатичних взаємин, тільки з додатком більш "переконливих" засобів. Цей погляд висловив на початку минулого століття німецький теоретик і стратег Карль фон Клявзевіц (1780-1831). На цю дефініцію ще й сьогодні покликаються деякі автори, нпр., Мао Цзе-Дун твердив, що політика — це війна без кровопролиття, а війна — це політика з кровопролиттям. Друга теорія вважає, що війна — це нарушення або повний провал встановленого порядку, вона наступає тоді, коли леґальні санкції не в силі втримати правопорядку; тоді наступає провал переговорів, а до голосу приходить сила, з метою знищити противника або приневолити його до безумовної капітуляції. Джон Лок (1632-1704) висловив думку, що є два способи для полагодження спорів: право або сила. Де право безсильне, там приходить до голосу сила.

Нема якоїсь одної причини війни; війни є вислідом зміни різних чинників — технологічних, психологічних, інтелектуальних. Причини війни можна в загальному поділити на дві групи: головні або безпосередні, й другорядні або посередні. Майже неможливо вичислити всі причини війни, бо їх безліч. Для прикладу можна навести декілька безпосередніх причин: торговельна й економічна політика, колоніяльні аспірації, перегони в зброєннях, намагання поширити суверенність на сусідні території, змагання до національного об'єднання, династичні претенсії, образливі заяви чи ультимати. Після розглянення тих причин насувається питання: чому виникають проблеми та ситуації, що доводять до війни? Відповіді на це питання треба шукати в первісних причинах, що виникають з людського елементу. Остаточно, війна є зударом не армій ані законів чи різних культур, тільки людських мас; ті маси складаються з одиниць, а кожна з них є окремою індивідуальністю з певними спадкованими прикметами та власним досвідом.

Війна є наслідком людського нахилу до аґресивної поведінки й вияву власної волі. Проте сама людська поведінка може бути тільки перед-

вісником війни, а не її причиною, бо людина, крім деструктивних елементів, має ще тенденції до дружности й співпраці.

Людське бажання поліпшити своє становище чи закріпити владу може бути одною з головних причин війни. Як наслідок такого бажання, постають конфлікти інтересів і тоді доходить до війни. Ці конфлікти й ворожнечі закінчуються тільки тоді, коли привернеться рівновага сил.

Причиною війни може бути також страх, що певній групі загрожує якась небезпека, без уваги на те, чи загроза є дійсна чи тільки уявна. Група чи уряд можуть опинитися у такій ситуації, де, на їх думку, вони мусять або воювати або загинути, — тому вибирають боротьбу, щоб боронити свої основні народні вартості (забезпечення себе й родини, свободу слова, совісти).

Згідно з традиційною християнською доктриною, вживання сили для поборювання зла може бути оправдане під певними умовами:

Застосування сили має вигляди на успіх. Якщо буде успіх, тоді повинні наступити кращі умовини, ніж дотеперішні. Сила повинна бути пропорційна до наміченої мети. При вжитті сили треба якнайбільше щадити цивільне населення.

Згідно з комуністичною доктриною, всі "проґресивні" війни є справедливі, а всі війни, що спиняють поступ, несправедливі. "Проґресивною" є та війна, що пропаґує комуністичні ідеї.

Кожний народ має свою культуру, звичаї, власні практики, він старається боронити ті вартості та спонтанно реаґує проти всякого зазіхання на них. Війни часто є наслідком зудару різних культур, а наступає це головно тоді, коли якась група має почуття власної вищости й легковажить культуру інших груп. Все таки, якщо є двостороннє бажання уникнути конфлікту, можна знайти якось почати переговори й знайти мирну розв'язку. Історія знає багато воєн, але було теж багато випадків, коли полагоджувано конфлікти без війни.

Від сотні років теоретики й голови держав вважали війну законною дією суверенних держав, а міжнародне право не забороняло війни, а навпаки, вважало її нормальною функцією держави. В міжнародних відносинах війна сповняла дві функції: забезпечувала права держав у відсутності компетентних міжнародних трибуналів, а крім того давала державам змогу міняти норми міжнародного права та достосовувати їх до змінених умов. Починаючи з кінцем 19-го ст., почалися серйозні намагання обмежити війну, а безпосередньою причиною того були величезні армії та відкриття нової нищівної зброї. Сьогодні загально прийнято, що аґресивна війна є незаконна, оправдана є тільки війна в випадку самооборни. Все було б добре, тільки, на жаль, є великі розходження в дефініції "аґресії" та "самооборони".

Сьогодні в світі наступають зміни в такому швидкому темпі, що інституції, створені для реґулювання людських справ, не в силі справитися

з новими вимогами, а це доводить до напружень, до провалу прийнятого правопорядку, а в результаті — до війни. З жахливою зброєю, що в розпорядженні людей, світ находиться в крайній небезпеці, якої не можемо контролювати. Ми маємо багато людей науки, а мало людей з вірою в Бога. Ми розв'язали таємницю атому, а відкинули Христову проповідь. Світ осягнув блиск без мудрости, силу без совісти. Наш світ є світом ядерних велетнів і моральних немовлят. Ми знаємо більше про війну, ніж про мир, більше про вбивання, ніж про збереження життя.

Війна, що зродилася з різних чинників, що зродилася в людській природі і в людському суспільстві, є сьогодні природним явищем, але не поза людською контролею. Виелемінувати конфлікти або всі причини війни — неможливо. Проте мир не означає, що між людьми не має бути конфліктів, він не вимагає від нас, щоб ми були ангелами чи святими. Мир — це попросту такий стан, що в ньому люди можуть полагоджувати свої спори переговорами, а не силою. Щоб лагодити людські конфлікти законними переговорами, а не силою, до того треба такого уряду, що мав би силу видавати закони і вводити їх у життя. Такого уряду не було досі в історії людства й дуже сумнівно, чи такий уряд заіснує в найближчій майбутності. Уряди можуть обмежити інтенсивність і частоту насильства, але майже неможливо законними приписами усунути людські психологічні чинники, що ведуть до війни. Усунення війни і її первісних причин є кінець-кінцем відповідальністю цілого людського суспільства. Щоб це осягнути, необхідно прийняти певний кодекс поведінки, що зумів би вдержати мир і забезпечити індивідуальну свободу. Такий кодекс, відомий як "золоте правило", пропоновано більше, ніж 2000 років тому, і він уже давно став частиною конфуціянського і християнського вчення.

На підставі: **Captain A. Brent Merrill. "The causes of war." Military Review,** July 1982, p. 45-52.

МАРЕВО ЗБРОЙНОЇ КОНФРОНТАЦІЇ В ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ

Південна Африка далі ще під владою білих, дарма що чорні творять 80% населення. Расова політика уряду викликала в світі критицизм і зменшила підтримку зі сторони Заходу. Расові напруження віщують завзяту громадянську війну і південно-африканські лідери вже заздалегідь стараються здобути собі союзників. Генерал-лейтенант резерви Джонатан Капстейн пише: "Закордонна політика Південної Африки базується на одному припущенні, а саме, що Захід є залежний від стратегічної позиції Південної Африки й тому не буде звертати уваги на расову політику уряду. В результаті Захід не має іншого виходу, тільки підтримувати уряд в Преторії". Як принаду для Заходу, Преторія вказує на Сімонставн, колишню базу британської фльоти. Ту базу тепер модернізують і побільшують в надії, що За-

хід схоче з неї скористати для нагляду над вітальними дорогами довкола Рогу Доброї Надії. Окремим мотивом до того є ще й те, що совєтська фльота встановила "приязні" причали в сусідніх африканських портах. Тому кожний договір Заходу з урядом Південної Африки буде схвалювати його внутрішню політику.

Капстейн припускає, що домашня війна почнеться в містах та вздовж індустрійних центрів, а не в селах чи в лісах. Ініціятором і провідником того конфлікту буде, — на думку Капстейна, — Африканський Національний Конґрес, що діє в екзилі. Головною опорою Конґресу є чорне місьне населення, й тому Конґрес буде організувати й попирати неспокої в промислових центрах, буде підсилювати вуличні зудари з урядовими чинниками та заохочувати до терористичних акцій, щоб таким чином звернути увагу міжнародних чинників. Конґрес домагається від уряду негайного звільнення всіх політичних в'язнів, рівних прав для чорних та участи в уряді з більшістю чорних представників. Конґрес має підтримку з різних сторін: Східня Німеччина та інші країни східнього бльоку дають їм фінансову й мілітарну допомогу, а крім того фінансові засоби пливуть зі Швеції та від Світової Ради Церков.

Чорне населення Південної Африки навчилося багато з воєнної практики від сусідніх повстанців, зокрема повчальним був досвід восьми-річної війни в Родезії. Як запобіжний засіб уряд Південної Африки скріплює свою армію, приймаючи до неї білих ветеранів з Родезії, а одночасно старається порізнити між собою сільське й місьне чорне населення. При тому уряд запланував реформу правління, але вона не задовольняє ані чорних, ані білих. Очевидно, армія в силі здавити якенебудь заворушення чорних, але уряд боїться, щоб тут не повторився другий В'єтнам.

В той час, як американський бізнесовий світ попирає уряд і осуджує можливу ребелію чорних, з усіх кінців світу надходять протести й вимоги припинити расову дискримінацію чорного населення.

Заключення Капстейна: Вимога чорних — уряд більшости, очевидно чорної. Білі готові погодитися на все, за вийнятком передачі уряду в руки чорних. Тому, що нема виглядів на якесь порозуміння, кровопролиття неминуче.

(Armed confrontation in South Africa bv **Lieutenant Commander Jonathan Kapstein).**

ВІДНОШЕННЯ АМЕРИКАНЦІВ ДО СВОЇХ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Починаючи від половини 1970-их років, американці змінили своє ставлення до війська; вони тепер готові видати на зброєння більше грошей, ніж раніше. Та зміна була на думку Алвина Річмана наслідком В'єтнаму та щораз сильнішого переконання про перевагу совєтських військових сил. Це й причина, що американці постановили розбудувати свій військовий потенціял в переконанні, що мілітарна сила сама по собі є вже запорукою державної безпеки та охороною перед ворожою загрозою.

Американці невдоволені станом теперішньої військової готовости, вони переконані, що СССР їх випередив. Якщо мова про вжиття військових сил, то приблизно половина американців є за тим, щоб вислати військо для оборони життєвих інтересів Америки в Західній Европі, Японії та в Перському заливі, а тільки четвертина населення підтримує думку, щоб післати військо до Польщі, Ізраїлю або Південної Кореї. Ця опінія базується на таких факторах: значення загроженої країни для Америки; серйозність загрози; джерело загрози (нпр., СССР чи Куба); потреба такої інтервенції зі сторони ЗСА; вигляди на успіх інтервенції (щоб не повторився В'єтнам). В загальному американський загал згідний посилати до загрожених країн харчі та невійськових дорадників радше, ніж військові з'єднання. Але з другої сторони, американці готові вислати радше військо, ніж вживати ядерну зброю.

В заключенні Річман твердить, що збільшені американські військові сили зуміють відстрашити СССР від спроб експансії, але якщо це не вистачить, американці рішені вжити всяку силу, щоб відбити ворожу атаку.

(**Public attitudes on military power, 1981,** by **Alvin Richman**).

ПРОТИТЕРОРИЗМ

Для американців тероризм — це поки що якась далека, хоч все таки жахлива імовірність. Допускаючи думку, що американське населення та його майно можуть стати жертвою міжнародного тероризму, деякі державні агенції засипляють Вашінґтон різними пропозиціями і плянами для поборювання тероризму. Говард Сімпсон, що служив в Інформаційному центрі американської закордонної служби та був генеральним консулем у Франції, пропонує заснувати в Вашінґтоні протитерористичне бюро. Його персонал мав би складатися з цивільних і військових спеціялістів. Таке постійне бюро повинно мати свого роду автономію з правом на самостійні рішення, розпоряджати власним постачанням і транспортом та бути кожночасно готовим до дії. Головною остоєю бюра мала б бути ефективна розвідка, а всі рішення мали б спиратися на найновіших і певних інформаціях.

Тому що терористи керуються в більшості елементами застрашування та психологічного імпульсу, необхідно простудіювати психологічне наставлення та наміри терористів. Для такого завдання треба добирати членів ударних протитерористичних груп на підставі інтеліґенції та диверсійних здібностей. Щоб успішно поборювати міжнародний тероризм, обов'язково розвинути міжнародну співпрацю, що не завжди дасться осягнути, бо національні інтереси деколи не покриваються з завданнями протитерористичних груп.

В багатьох випадках тероризм зайняв місце реґулярної війни, як "мінімальна інвестиція малих втрат з обіцянкою на великий прибуток". Щоб

справитися з тероризмом, Білий Дім повинен припинити деяку бюрократію і приступити до дії негайно, бо за словами автора — "час короткий, найближча терористична акція плянована на завтра".

(**Organizing for counter-terrorism** by **Howard R. Simpson**).

ВОЄННІ НЕСПОДІВАНКИ

Несподіванки часто вирішували висліди битв, а то й цілих воєн. Історія знає багато таких випадків. Проте, в військових школах приділюється мало уваги тій дисципліні.

Хозе Санчес Мендез, підполковник еспанського летунства, розрізняє чотири роди несподіванки: інтелектуальну, стратегічну, тактичну й технологічну.

Інтелектуальна несподіванка спирається на гнучкості військової доктрини чи доґми. Її основою є здібність пристосуватися до нових змінених обставин, що мають вплив на ведення війни. При тій нагоді автор наводить консервативні британські і французькі погляди, що ще в 1940 р. відкидали можливість використати в сучасній війні танки, бронетранспортери чи літунство. І яка іронія! Багато з тих англійських і французьких винаходів німці уліпшили і вжили вже в самих початках Другої світової війни.

Стратегічна несподіванка полягає між іншим на тому, що примушується противника плянувати й реалізувати військові рішення в помилковий спосіб. До того використовується спритність, підступ, перекручення правди, обдурювання розвідки, щоб таким чином викликати в ворога фальшиву оцінку дійсности.

При тактичній несподіванці слабша армія часто осягає перемогу, якщо вона використає всі доступні ресурси, корисні кліматичні умовини, географічне положення та зможе застосувати несподівану тактику. Напр., під час Громадянської війни в Америці конфедерати заскочили противника тим, що вжили залізниці для транспортування підкріплень у першій битві.

Технологічна несподіванка — це вжиття нової зброї, що її ворог не міг передбачити. Одначе сьогодні при досконало розвиненій розвідці та шпіонажі ворог може легко видістати всі таємниці. Отже ефективна розвідка — це необхідність.

(**Surprise** by **Jose Sanchez Mendez**).

ППОЛК. В. ПЕРГАТ — КОМАНДИРОМ БАТАЛЬЙОНУ

Минулого року, 7 серпня 1981, у великій церемонії, перебрав команду 2 батальйону обслуговування канадської армії, у Петавава, офіцер-українець підполковник Віктор Пергат. У святковій передачі команди брав участь цілий батальйон, присутніх було шість генералів, на чолі з генерал-майором Кребером, та 2-ий заступник міністра Департменту національної оборони Канади. Парадну інспекцію провів генерал-бриґадир Лессврд, який є командиром бриґади в Петавава. Під звуки військової оркестри підполковник Пергат перебрав команду від уступаючого командира.

В. Пергат, рід якого походить з Кубанських козаків, прибув до Канади з України в 1951 році. 18-літнім юнаком він вступив до канадської армії і закінчив МекҐільський університет у Монтреалі дипломом інженера електрики в 1966 році.

Він був головою Відділу ОДУМ в Монтреалі, заступником голови Українського студентського клюбу у МекҐільському університеті, співав у хорі церкви св. Покрови.

У 1967 році В. Пергат служив в Едмонтоні, а згодом в Німеччині. Закінчивши Військову академію в Кінґстоні, він уже у школі Aerospace and Ordinance у Борден. В липні 1975 року його командирують до Ляр в Німеччині, а через два роки він повертається до Головної квартири в Канаді. Через нецілий рік свого перебування у Головній квартирі, його підвищено до ранґи підполковника, а в липні 1980 року перенесено до Кінґстону. Тепер він командиром 2-го батальйону обслуговування.

І. К.

ХРИСТОС РОДИВСЯ! *СЛАВІТЬ ЙОГО!*

Із Світлим Празником Різдва Христового і Нового Року, вітаємо Головну Управу, Крайові Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію, та бажаємо Радісних Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
Нюарк, Н. Дж.

Веселих Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року

Членам Братства 1-ої Української Дивізії УНА і всім українським ветеранам

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА 1-ої УД УНА
в Нью-Йорку, Н. Й.

Веселих Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року Українському Вояцтву, їх Родинам, Українській спільноті та побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Монтреалі, Канада.

Христос Родився!

Веселих Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року всьому українському вояцтву, їх родинам, всій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Гамілтоні, Канада

Нові книжки

Мирослав Кальба

МОЗАЇКА МОЇХ СПОМИНІВ

Недавно появилася чепурно видана книжка з друкарні Української Спілки в Лондоні під вищеподаним наголовком полк. Євгена Побігущого - Рена, накладом автора й Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії. Книжка 240 сторінок, обкладинка Ростислава Глувка, з передмовою Головної Управи ОбВУ. В книжці багато знімок.

Книжка поділена на 4 частини. Перша "Від УГА до ДУН" (ст. 9-60). Тут представлений важкий шлях автора як підстаршини в УГАрмії: творення її, бої під Равою Руською, відступ, Чортівська офензива, похід на Київ, бої з денікінцями, десяткування УГАрмії тифом, роззброєння бриґади поляками, втеча перед полоном. Покликаний до польського війська, закінчує старшинську школу — "підхоронжівку" й лишається в ньому як "заводовий" старшина. Бере участь в німецько-польській війні, у якій попадає в німецький полон.

Друга частина: "В Дружинах Українських Націоналістів" (ст. 61-110). Тут автор був командиром куреня українського леґіону "Ролянд"; після злуки його з куренем "Нахтіґаль", на пропозицію Романа Шухевича, перебирає команду над цілістю ДУН. 1942 рік — це бої із червоною партизанкою на Білорусі, а після розв'язання ДУН в січні 1943 як арештант призначений на знищення на "Лонцкого" у Львові. Рятує його покликання до Дивізії "Галичина".

Третя частина: "В Дивізії Галичина" (ст. 111-210). У Дивізії проходить перевишкіл біля Праги; "Гайделягер"; командування 29-тим полком; Нойгаммер"; Броди, боротьба з партизанами на Словаччині і в Юґославії; Фельдбах; капітуляція Німеччини; піддача Дивізії альянтам.

Четверта частина: "Післяслово Автора", (ст. 211-226).

Полк. мґр. Євген Рен-Побігущий — політично-суспільний діяч і штабовий старшина, який ціле своє життя посвятив вій-

ськовому ремеслу. Воював він в обох останніх світових війнах, служив у чотирьох арміях. Як старшина-вишкільник за цей час вишколює цілі когорти українських старшин та підстаршин. Тому й не диво, що на Україні вислужники Москви лають його як "буржуазного націоналіста", "фашиста", "ворога народу" чи "коляборанта". Хоча йому вдарила вже вісімдесятка, він повний енергії — роз'їжджає із доповідями по скупченнях нашої спільноти у вільному світі, дописує до преси, літні ферії часто проводить серед молоді по вишкільних таборах СУМ як інструктор та виховник.

Свої спомини — роздуми присвячує своїй "...дружині Галі, вірній товаришці мого життя та всьому українському вояцтву, яке боротьбою і своїм життям різьбило історичні крижалі нашої нації". Спомини — це в більшості роздуми, аналізи з воєн, винесення певних висновків та поучень. Уже 16-ти літнім юнаком голоситься до УГА і тоді наступає для нього найщасливіший день у його житті, як він 1 листопада 1918 року вітає проголошення української державности на західньо-українських землях з крісом у руках на стійці на залізничій станції. Тоді скристалізувався його світогляд, там він пізнав ту правду, що лиш міцна власна військова сила єдина може здобути та захистити свободу народові, а ніхто інший, бо кожний, хто нас освободить — той і поневолить. Тому в польській армії залишається як старшина на постійне, а згодом служив Україні почерез УВО - ОУН, як пише "...вдячний Богу, що довелось служити своїй Батьківщині й народові в трьох українських військових формаціях: Українській Галицькій Армії, Легіоні Українських Націоналістів і Першій Дивізії Української Національної Армії".

Спомини читається з зацікавленням роману. Читач враз з автором крокує по просторах України чи Білорусі у боях, переживає з автором радісні хвилини чи невдачі. Найбільш болів автор через брак відповідної кількости українських старшин в тих арміях, а спеціяльний брак їх відчувалось у "Дивізії Галичина", де навіть половини командного складу не було ким обсадити, де із штабових старшин, крім нього, був лише майор Микола Палієнко. На сторінці 58 пише: "Прийшов я до переконання, що ми українці, не використали нагоди військового вишколу в польській армії в тому часі, як це було можливим...",

бо після пацифікації уже наших студентів не покликували до старшинських шкіл, а як хтось і потрапив до них, то скоро його переносили до полку.

Старшина-чужинець, не знаючи психології українського вояка, не міг його вишколити та підготовити до боротьби так, як міг український старшина, що було наглядним у боях. Це зрештою підкреслювали також німецькі старшини. Приміром шеф штабу Дивізії майор Вольф-Дітріх Гайке так писав: "...там, де в боях був український командир частини, там наше вояцтво завжди втримувало свої становища і переможно робило різні протинаступи та інші бойові дії" (ст. 224).

Сам Євген Рен характеризує нашого вояка як дуже витривалого на голод-спрагу, надзвичайно відважного і навіть легкодушного на небезпеки, що вміє завзято оборонятися (ст. 143). "Наша Дивізія була морально дуже скріплена, у вояків був великий моральний підйом, аджеж вони їхали боронити рідної землі, доступу ворогові до Львова (ст. 168), а далі (ст. 224) твердить, що "Наш вояк ішов у фронтову боротьбу під Бродами (не закінчивши навіть цілковито вишколу М.К.), бачачи, як відступає безладно одне із найкращих військ Другої світової війни. Він залишився вірним своїй вояцькій присязі. Український вояк не філософував, що не буде воювати тому, що не воює на своїй рідній землі. В тому ж саме й найбільша вартість нашого вояка, його хоробрість і лицарськість — це важливі прикмети, що їх виявив наш вояк". Насвітлює він братерство, яке виявила Дивізія в її найгрізніший час УПА, якої делегація зголосилася до штабу Дивізії з пропозицією виведення її з окруження, бо лиш вони знали прекрасно терен та мали найкращий зв'язок. Та штаб їхньої пропозиції не використав і їх відіслали, бо "вони ,мовляв, не в уніформах".

Спомини-роздуми Євгена Побігущого-Рена, будуть важливим документом до історії українського війська. Він закінчує свої спомини: "Вояцька присяга на вірність Україні зобов'язує нас постійно. Довгі роки перебування на чужині ні в чому не змінили, а навпаки ще збільшили наші завдання у всеобіймаючому фронті визвольної боротьби українського народу й кожночасно нам пригадують, що добро української нації — це наш найвищий закон і життєвий дороговказ українського вояцтва".

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
та
ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

бажають

АЛЛА і Д-р РОМАН ТРОХИМЧУК з СИНАМИ
Йонкерс, Н. Й.

Христос Родився!

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
та ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

бажає

Д-р ТЕТЯНА і ЗЕНОН ЦІСИК
Філядельфія, Па., ЗСА

Христос Родився!

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
та ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ
Рідні, Приятелям і Пацієнтам

бажає

Д-р ОЛЕКСАНДЕР ЧЕРНИК з РОДИНОЮ
Філядельфія, Па., ЗСА

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ і НОВИМ РОКОМ
ВЕСЕЛИХ та ЩАСЛИВИХ СВЯТ
Рідні і Приятелям

бажає

Д-р ЯРОСЛАВ РУДАВСЬКИЙ з РОДИНОЮ
Вільмінґтон, Дель., ЗСА

РОЗДУМУВАННЯ "БЕЗ ІЛЮЗІЙ"

Так називається книжка д-ра Мирослава Малецького, яка вийшла минулого року заходами Братства кол. вояків 1-ої української дивізії Української Національної Армії в серії видань Канадського Наукового Товариства ім. Шевченка. Книжка має 238 сторін.

Це збірка статтей (разом 43), яку автор поділив, відповідно до тематики, на таких 7 розділів: 1. Громада, партії, СКВУ; 2. Дивізія, комбатанти; 3. На церковні теми; 4. Замість рецензій; 5. Правозахисники; 6. Проблеми нашого часу; 7. Зовнішня політика.

Автор назвав свої статті коментарями, бо, як такі, вони друкувались протягом минулих десяти років у квартальнику "Вісті Комбатанта". Але це скоріше есеї про різні явища і проблеми українського і міжнародного життя, які були, є і будуть актуальні.

Д-р Малецький не є журналіст по професії (він правник), але він має талант спостерігати, аналізувати, влучно формулювати свої думки і робити висновки, які переконують як безперечні істини. В цьому йому допомагає широка ерудиція — він добре ознайомлений із світовою історією, включно з історією України, з економікою, політичними рухами, церковними справами, філософією.

Говорячи про завдання української еміграції, він на першому місці ставить збереження нашої національної спільноти у вільному світі, яке потрібне насамперед для допомоги українському народові в його боротьбі за самозбереження і здобуття своєї незалежної держави. Автор подає ряд рецепт, як цю допомогу мобілізувати і здійснювати. Він підкреслює потребу концентрації людських і матеріяльних ресурсів для цієї справи, здобування прихильників серед інших народів, залучення нашої молоді до акцій в користь українського народу тощо. На думку автора, СКВУ стане ефективним чинником допомоги українському народові тільки тоді, коли його провід буде формуватись не на основі домовлень між політичними парті-

ями, а на основі кваліфікації людей і згідно з демократичними принципами. Тільки тоді можна буде приєднати молодь до цієї установи. Автор кількакратно повертається до СКВУ, вказуючи на потребу зформування цієї установи. Як демократ, автор не виступає проти політичних партій, хоч не бачить сенсу їх існуваня на еміґрації, він виступає тільки проти їх вузького егоїзму, жадоби опанувати установи, претенсій на єдиноправильність. З таким наставленням вони, на його думку, тільки гальмують наше життя. В демократичних суспільствах різниці в поглядах цілком природні — вони існують також в тоталітарних державах, хоч не виявляються назовні, — але в боротьбі за українську державність всі різниці і всі групові інтереси мусять бути підпорядковані цій меті.

Автор остерігає українське суспільство, головно політичних діячів, перед ілюзіями, звідти і заголовок книжки. “Не творити ілюзій в політичному житті, — пише автор, — це штука, і такої штуки треба нам учитись, бо інакше розплинемось в емоціях політичної екстази чи зневіри”.

Стиль автора характеризують спокій, безпристрасність, переконлива арґументація. Він намагається бути об'єктивним, але це не завжди вдається. Наприклад, на мій погляд, він занадто суб'єктивно і суворо характеризує автора книжки “За східнім обрієм”, довголітнього політичного в'язня Данила Шумука, хоч в іншому місці вважає різниці в поглядах природніми і навіть бажаними. Українська мова автора взагальному чиста, хоч трапляються польонізми і русизми, наприклад, спинатись (по драбині), виживити, ограничення, перестеріґання (людських прав) та інші.

Ми цілком згідні з нашим відомим журналістом Іваном Кедрином, який пише у передмові: “Статті д-ра Малецького відзначаються тією культурою і тією вірністю “кодексові етики українського журналіста”, що її, на превеликий жаль, не зберігають деякі автори українського друкованого слова”.

Книжка “Без ілюзій” стимулює мислення, її варто прочитати кожному.

Р. Кортяк

“Народна Воля”, Скрентон, Па., Число 39.

Нам пишуть

ДОПОВНЕННЯ

Дорогі Побратими!

Подаю доповнення до написаного Остапом Сокольським і прошу помістити на сторінках журналу, може інші підуть слідом?

С. Добровний.

Зіставлення під наголовком, "30-ліття Братства Дивізійників", (ВК, 2/82.), написане Остапом Сокольським, треба вітати, а прогалини, які заіснували в декотрих місцях, треба доповнити, щоб діяльність Братства була наглядно-видною і послідовною для майбутніх дослідників. Прохання відноситься до всіх Управ Станиць, зглядно побратимів, що брали участь в діяльності Братства по всіх континентах. Це наше завдання.

В Австралії до часу скликання з'їзду діяла так звана Тимчасова Крайова Управа Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА, очолювана д-ром Бурачинським, членами були: Володимир Сєрант — Станиця в Сіднеї; Мирослав Котис — Станиця в Аделаїді; Любомир Білик — Станиця в Мелборні. Завданням ТКУ було підготовити Перший З'їзд Братства Дивізійників в Австралії, який був скликаний на 25 грудня 1954 року до міста Мелборн, стейт Вікторія. Відкриття провів побратим Л Білик, предсідником (чоловим) був Роман Бойцун, писарем О. Гаврилюк. Реферат на тему "Наші можливості" виголосив Р. Колісник. (Див. "Вісті Ком." ч. 3-4, — 53-54/1955). Делеґатами були і звітували: М. Куціль — Станиця в Мелборні; Ст. Добровний — Станиця в Сіднеї; Л. Білик — Станиця в Аделаїді. Винесено рішення, зумовлене обширністю терену; Каденція КУ триватиме два роки, вибиратимуть пересувним порядком, а кожний діючий Голова Станиці буде зв'язковим. Першою Станицею до вибору КУ назначено Станицю в Сіднеї, дальше в Мелборні, а згодом в Аделаїді. Наради З'їзду були вповні успішними.

Наслідком цього рішення скликано надзвичайні Загальні Збори членів Станиці в Сіднеї 27 лютого 1955 року, предсідник проф. П. Лопата. Тоді вибрано Першу Крайову Управу Братства колишніх Вояків 1-ої УД УНА в Австралії в такому складі: Григорій Балух — голова, Степан Добровний — секретар, Григорій Панасюк — скарбник. Жваво приступлено до праці. Придбано книгу протоколів, печатку, касову і інші підручні книги, видавано "Обіжники", координовано працю Братства, збірки на інвалідів, кольпортаж журналу "Вісті", святкування річниць битви під Бродами, зв'язки з іншими укра-

їнськими комбатантськими товариствами, святкування разом державних річниць і т. ін. Після реченця двох років, згідно рішення З'їзду, всі книги діловодство переслано до Мелборну на адресу М. Куціля, і на тому місці я закінчую моє доповнення.

Прм., відомо, що там вибрано КУ, одначе, на жаль, там знайшлися "амбіціонери", хотіли вічно отаманити, до Аделаїди діловодства не передали; отже, тим способом спричинились до упадку КУ в Австралії. Таким чином, наступила непотрібна сплячка і тривала аж до 9 квітня 1971 року. Тоді в рамках Другого Здвигу Українців Австралії відбувся, якщо його можна так назвати, Другий З'їзд Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА, поновно скликуваний Тимчасовою Крайовою Управою, очолюваною Осипом Швайликом. Делеґатами тоді були: Володимир Фіґурка і Степан Добровний від Станиці в Сіднеї, інж. Роман Олесницький і Мирон Кіналь від Станиці в Аделаїді, а Осип Швайлик і Андрій Маланюк від Станиці в Мелборні.

Побратим А. Маланюк відкрив згаданий 2-ий З'їзд, а до складу Президії ввійшли: інж. Р. Олесницький — предсідник; Е. Стахів — заступник предсідника; члени — А. Маланюк і Пилип Грін зі столиці Австралії, Канберри. До почесної Президії запрошено: кир Івана Прашка, інж. М. Болюха — голову СУКВ; І. Кирлика — голову Громади Вікторії. Згодом слідували усні і письмові привіти.

Звіт з діяльности Станиці в Аделаїді подав інж. Р. Олесницький, підкресливши, що основоположником був покійний Іван Матвійчук, Загальні збори відбулись в січні 1952 року (дата, на жаль, неустійнена — незаписана).

З діяльности Станиці в Мелборні звіт здав Осип Швайлик; заснована 6 серпня 1951 року. З діяльности Станиці в Сіднею звітував Ст. Добровний: Основуючі збори відбулись 4 січня 1953 року. (Про докладний звіт з діяльности див. журнал "Струнко" ч. 1, і ч. 2, виданий Станицею, за редакцією підписаного. Набути можна за посередництвом "Вістей Комбатанта"). Про діяльність Станиць в Мелборні і Аделаїді писати годі, брак матеріялів під рукою.

Після широких дискусій вибрано поновно Крайову Управу Братства колишніх Вояків 1-ої УД УНА на Австралію в слідуючому складі (з двох літньою каденцією): Осип Швайлик — голова; Євген Бойчук — секретар; М. Горбацьо — скарбник.

І ось, яка химерна доля, терен міста Мелборн, стейт Вікторія, залишився в історії Братства, зокрема Крайової Управи, цвинтарищем двох Управ, які не ліквідувались, а також не передали обов'язків дальше — згідно рішення З'їздів. "Сам не гам, і другому не дам", — так коротко можна очеркнути спроби діяльности Осипа Швайлика. Лихо ще й в тому, що коли до державної влади тут були прийшли "лейбористи", О. Швайлик так напуґався, що спалив всі доступні йому документи не тільки КУ, але і Станиці в Мелборні, тим способом припечатав дальшу долю. Отже, як можна тепер

говорити про дальшу діяльність, і хто та з чого мав би її винресати? Все це зводиться до солом'яного вогню.

Прогалина, яна заіснувала, мабуть, залишиться ян доназ "недолугости" тих наших "селепнів", що не вірили в свої сили і в сили своїх побратимів. Не знаю, чи варто це виводити на світло денне у таному порядну, як тут подаю? Але ці болючі прогалини для нас є ненорисними, і як тоді заповнити прогалину, як виявити діяльність? Я перенонаний, що майбутній досліднин шукатиме слідів тієї діяльности. Отже, куди повинен звертатись?

З вояцьким привітом і пошаною!

Ст. Добровний.

ДОРОГІ РЕДАНТОРИ!

Журнал "Вісті Комбатанта" справді цінавий, бо пишуть фахівці від військового діла, а також ті, що розуміють справу. І мені трохи дивно, що вже деякі члени-дивізійники, бувші ж вояни, не хочуть більше передплачувати журнал. Вони ж не є ще тані старі, щоб нічим не цікавитись. Мабуть, треба деяким членам добре подумати і взяти розумне рішення: коли нупувати пляшку аква-віте, то треба ціну подвоювати. От, ноштує тана пляшка отої живиці, то треба дивитися на ціну, — ноли 15 дол., то ще 15 дол. і т. д. То тоді таний бувший воян не тільки мав би на рік журнал, а й ще деякі книжни, що видають наші автори-дисиденти тут, або й **там.**

Добре було б, щоб Ви передрукували статтю із "Українських Вістей" із Детройту: "Ганебна анція чи щось подібне" (вистачить на денілька чисел). Це про альянтів, а особливо англійців, як вони помогли снріпити СРСР ще в 44-45 рр., видавши всіх військовополонених та козаків під Лієнцом на мученицьну смерть.

Дякувати Богові, що дивізійнини були щасливіші, мабуть, тому, що попали в Італію.

Я частину цієї трагедії бачила під Лієнцом. І думаю, що журнал "Вісті Комбатанта" мусить цю річ друкувати. бо це ж про таних самих військовинів ішла справа, а яка була до того постава англійсьних та американсьних нерівнинів?

З пошаною!

Гамілтон, Канада **О. Кульчицьна**

ГОЛОД У 1932-33 РР.
ЗАПИСАНИЙ У КОНҐРЕСОВИХ РЕКОРДАХ США

22 серпня 1982 року дост. Кларенс Дж. Бровн з Огайо забрав слово в Палаті послів (репрезентантів) і сказав:

"Пане спікер! Цього 1982 року відзначуємо дуже трагічну річницю в постійних шуканнях за правами людини. П'ятдесят років тому Сталін і його російські комуністичні послідовники привели до штучного голоду багату сільсько-господарську Україну. В суботу, 2 жовтня, в Клівеленді відбудуться церемонії, щоб не забути жорстокости і терпіння мільйонів людей. Професор Йонґстаунського стейтового університету Юрій Кульчицький опрацював історію голоду.

Далі, на трьох шпальтах "Рекордів" надруковано історію голоду, як Москва впровадила колективізацію, коштом сімох мільйонів українських селян, що згинули голодовою смертю.

Українському народові в Україні і в діяспорі, Ієрархам Українських Церков, Проводам всіх суспільно-громадських і Комбатантських Організацій, всім побратимам по зброї щирий привіт з нагоди Різдва Христового і побажання сил, витривалости і віри в новому році, засилає в імені членів
Станиці Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА в Ст. Кетеринс

Управа:

О. Гаврилишин, голова *К. Фіцик, писар*

Веселих Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року

Родині, Приятелям та всій вояцькій Братії

бажає

ПЕТРО БАТІГ,
Вінніпеґ, Манітоба.

ЯК ГАРТУВАЛАСЬ СТАЛЬ?

В американському технічному журналі "Індустріялні досліди й розвиток", за місяць грудень 1981 року, в статті на тему металюргії п. н. "Науковці відшифровують секрет сталі з Дамаску", два металюргійні дослідники з Стемфордського університету в Америці, які працюють над суперпластичними металями, що характеризуються тугістю й іншими фізичними властивостями, розв'язали таємницю знаної з тугости сталі з Дамаску.

Як відомо, ця сталь була вживана в минулому, в основному на виріб зброї —мечів і шабель. (Ці дослідники також доказали, що помимо її назви, ця сталь не була продукована в Дамаску, але в Індії).

Залишаючи технічні аспекти експертам металюргії, хочемо звернути увагу на неймовірно жорстокий спосіб гартування цієї сталі індійськими майстрами. Ці майстрі, по віднутті мечів, загрівали їх дочервоного в огні, й витягнувши їх з вогню, негайно запихали ці мечі в животи своїх невільників. Думаючи людяними категоріями, дуже тяжко собі уявити, щоб людина могла бути така жорстона. Як виходить з цієї наукової розвідки, цей макабричний процес гартування цілком не мав жодного впливу на тугість сталі. Для порівняння, европейські майстрі, натомість, гартували мечі і шаблі в сечі чи інших рідинах.

Про виготовлення мечів нашими предками з княжих часів чи пізніше, козацьких шабель, маємо скупі відомості, хоч знаючи українську ментальність, віримо, що наші майстрі не могли б вживати такого жорстокого процесу. Українська людина на протязі історії ніде не виявляла жорстоких чи садистичних прикмет, навіть до ворогів і наїздників. Зате наші слов'янські сусіди вдавалися до садистичних методів посаджуванням на палі, на яких не один український патріот гинув у страшних муках. Єдиним неґативним елементом характеру української людини є радше впертість, яку не раз можна зауважити на різного роду політичних зборах.

Ярослав Начай

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ і НОВИМ РОКОМ
найщиріші побажання Веселих Свят
Рідні, Приятелям та всім колишнім мешканцям в Регенсбурзі

пересилають

ВІРА і ВОЛОДИМИР САВЧИН
Філядельфія, Па., ЗСА

З життя Комбатантських Організацій

ДЕЛЕҐАТСЬКИЙ З'ЇЗД БРАТСТВА 1-ої УД УНА В КАНАДІ

Дня 9 жовтня 1982 р. в Торонто, в приміщенні Інституту св. Володимира, відбувся 17-ий Делеґатський З'їзд Братства кол. Воянів 1-ої УД УНА в Канаді, в якому взяло участь 31 делеґатів, репрезентуючи десять Станиць, розкинених по цілій Канаді.

З'їздом проводила президія в складі: Мирослав Бігус — голова, Осип Мудрий і Роман Самотулка — секретарі. До почесної президії запрошено голову Головної Управи — д-ра Мирослава Малецького і о. Йосафата Крнчака з Едмонтону.

Хоч звіти поодиноких референтів Крайової Управи і Станиць були видруковані, їх доповнювали уступаючий голова та члени Управи.

У своїй діяльності Крайова Управа старалась посилити діяльність Братства, скріпити українське комбатантське життя та громадський сектор. Також давала моральну і матеріяльну поміч колишнім воякам 1-ої УД УНА, українським інвалідам та українським громадським діячам у потребі в Канаді й світі. Багато членів Братства є заанґажовані в громадській праці, стараючись піддержувати всі загально українські починання, а зокрема всеукраїнські організаційні надбудови, як Комітет Українців Канади і Світовий Конґрес Вільних Українців.

З прикрістю треба ствердити, що членство в наслідок природніх процесів з кожним роком зменшується, а старший вік та збайдужіння неґативно впливають на активність. Все ж таки, Братство дивізійників все ще є однією із більш активних та громадсько впливових ветеранських організацій в Канаді.

Особливо гармонійний і добрий був склад Крайової Управи в минулій каденції, що запевняло дружню атмосферу й готовість до праці її членів. Це було наглядне у близькій співпраці та координації дій, крім Головної Управи, з Головною Управою Стрілецької Громади, Об'єднанням і Товариством колишніх вояків Української Повстанської Армії, Союзом Українських Бувших Вояків у Канаді, Українським Відділом Королівського Канадського Леґіону в Торонті, Крайовою Управою Братства 1-ої УД УНА в ЗСА та Об'єднанням Українських Вояків у Великій Британії.

На запрошення громадських установ і ветеранських організацій, голова Крайової Управи — д-р Остап Сокольський виступав з доповідями в різних місцевостях Канади і, користаючи з цих нагод, відбувались зустрі-

чі з Управами й членами Братства. Маючи довголітній досвід в організаційній праці, він у звітній каденції вложив дуже багато праці й зусиль у діяльності Братства.

На спільному засіданні Суспільної Служби Українських Комбатантів Америки, Крайової Управи Братства і Головної Управи Української Стрілецької Громади в Канаді, по одержанні відповідних інформацій та повних звітів від представника Головної Управи СУБІ — Романа Дебрицького в Німеччині, наладнано та відновлено допомогу українським інвалідам в Европі.

Крайова Управа призначила одно-річну стипендію одному втікачеві з Польщі на закінчення його студій на Торонтському університеті. Також фінансово допомагала 20-ти родинам у Перемишлі, які понесли великі шкоди під час повені в 1980-1981 р.

Нав'язано контакт та при помочі Української Суспільної Служби в Торонто вислано посередньо допомогу переслідуваним українцям і їхнім родинам на засланні, концентраційних таборах праці та тюрмах СССР. Допомога ця у постійній формі продовжується.

Спільно з Головною Управою Української Стрілецької Громади спровадили до Канади і заопікувались колишнім дивізійником "вислаником з Ріміні до Рідного Краю", а тепер втікачем із одної з соціялістичних держав (разом із його сином). Крім того, Крайова Управа помагає безпосередньо і посередньо двом іншим втікачам-дивізійникам, які під цю пору перебувають у Західній Европі.

Крайова Управа зголосила свою готовість принести допомогу та опіку українським воякам Червоної Армії, які, воюючи в Афганістані, попали в полон і тепер є під опікою Міжнародного Червоного Хреста у Швайцарії. Управа тримає живий і постійний контакт (як фінансова допомога) з Канадсько-Українською Іміґраційною Службою в Торонті в справі опіки, спонзорування і допомоги українським втікачам у Західній Европі.

Посередньо Крайова Управа інтервенювала в різних справах, а саме: Мовна мапа світу, видана канцелярією уповноваженого для урядових мов п. Максвела Ялдена, де зіґноровано українську мову; "Вінтеріо" (льотерійна корпорація в Онтаріо) пів мільйоновий ґрент мав дістатись малій групі комуністів у Судбурі, тут при помочі визначних послів і громадських діячів вдалось зневтралізувати "дар" червоним. Інтервенція та інформативна акція під час перепису населення в 1981 р., коли "Цензус Канади" пропустив у його списку Українську Православну Церкву; наше становище в справі нової Конституції Канади та забезпечення політики багатокультурности в ній.

Про видавництво і адміністрацію "Вістей Комбатанта" доповнював Мирослав Бігус — видавничий референт Головної Управи. Він подав стан передплатників і довжників "Вістей Комбатанта" та кольпортажу книжок по Станицях.

По дискусії над звітами та уділенні абсолюторії, вибрано на слідуючу дво-річну каденцію нову управу, якої головою став перевибраний д-р Остап Сокольський. До Управи ввійшли: Василь Паліенко, Роман Бойцун, Іван Падик, Осип Мудрий, Богдан Кальба, Володимир Молодецький, Мирослав Бігус, Богдан Співак, Богдан Дусанівський, Роман Колісник і Лев Бабій. До Контрольної Комісії були вибрані: Роман Чолкан, Ілярій Кушніренко, Зенон Кобилянський, Добромир Казанівський і Володимир Пальчук. Товариський Суд: о. Евген Камінський, Михайло Кучер і Ярослав Цвікілевич. Представник Крайової Управи Братства до Централі КУК — Юрій Гнатюк.

В пляні праці на слідуючу каденцію запляновано у 1983 р. величнo відзначити по станицях 40-річчя створення дивізії "Галичина". У 1983 р. відбудеться Конґрес Українців Канади, з цієї нагоди заплянованo підготовити наради дивізійників — учасників Конґресу, та упевнитися, щоб дивізійний делеґат увійшов до Президії КУК; рівнож приготовити список рекомендації на відзначення Шевченківською медалею визначних діячів Братства з нагоди Конґресу Українців Канади; зорганізувати членів Братства, щоб разом з побратимами з Об'єднання Бувших Воянів Українців у Великій Британії поїхати до Відня у 300-річчя турецької облоги цього міста і участь козаків в його обороні; при цій нагоді мала б відбутися поїздка на могили поляглих друзів у Фельдбаху, Ґнас, Травтсмандорф, Бад Ґляйхенберґ, Бірнбавн і Санкт Штефан. Заплянованo зробити заходи, щоб створити Світову Комбатантську Раду при СКВУ, ще перед Конґресом СКВУ, що повинен відбутись в 1983 р.

Після нарад увечері в тому ж інституті відбулась спільна вечеря і зустріч членів Торонтської Станиці і їхніх родин з делеґатами — учасниками З'їзду. Головним промовцем був д-р Мирослав Малецький, який говорив на тему "Коммон сенс" — здоровий розум, відсутність якого часто помічається в нашій зовнішній політиці. Другим промовцем був перевибраний голова д-р Остап Сокольський, який в своїй промові насвітлив постаті старшин, що були в дивізії і ролю дивізійників в розбудові нашого громадського життя, їхні успіхи та досягнення в ділянках своєї активности. В розваговій частині виступали мґр. Богдан Кальба, Віра Ке-Плавущак і Дмитро Ковч. Вечором вміло проводив Лев Бабій. Господарем з'їзду була Торонт. Станиця.

Підсумовуючи діяльність Братства у Канаді, треба підкреслити його великий вклад в організоване українське життя наших громад, що проявляється не лише в жертвенності, чи активній піддержці визначних всегромадських проєктів, але й особистою участю, діяльністю та самопосвятою дивізійників у численних громадських, релігійних, наукових установах. В усіх проявах нашого життя Братство стоїть в аванґарді тих, що боронять добре українське ім'я, несуть фінансову допомогу тим, що найбільше її потребують та беззастережно піддержують нашу канадську організаційну надбудову — Комітет Українців Канади і Світовий Конґрес Вільних Українців.

Іван Шостан

XXIV ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОбВУ у В. БРИТАНІЇ

Двадцять четверті Загальні Збори Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії відбулись у суботу, 10 липня 1982 року, в залі манчестерського Відділу СУБ. На Загальні Збори прибули 40 делеґатів з Відділів ОбВУ. В наслідок залізничного страйку мало хто з делеґатів південних Відділів міг прибути на Збори, а теж і не прибули представники суспільно-громадських організацій так численно, як вони звичайно прибувають на Загальні Збори ОбВУ.

Збори відкрив о год. 1:30 по полудні уступаючий голова ОбВУ пор. Богдан Микитин, і вони почалися спільним відспіванням молитви-пісні "Боже Великий". Президія Зборів була обрана в такому складі: Михайло Гринюк — голова; пор. Нестор Мулька — заступник, а Павло Ґошко й Микола Яцків — секретарі. Після прийняття порядку нарад Зборів і запрошення Почесної Президії, голова Зборів М. Гринюк зачитав список померлих членів ОбВУ звітного часу в 1980-1982 роках і учасники Зборів ушанували їх однохвилинною мовчанкою, а теж і вшанували пам'ять поляглих старшин, підстаршин і вояків Української Повстанської Армії у 40-річчя постання і збройної боротьби УПА.

Згідно порядку нарад, Збори обрали такі ділові комісії:

а) Верифікаційна: голова — Іван Овчарик, а члени — Василь Гуменюк і Іван Федишин.

б) Номінаційна: голова — пхор. Богдан Головатий, члени — Михайло Ткачук і Михайло Кормило.

в) Фінансово-бюджетна: голова — ппор. Маріян Д. Гайва, члени — Олександер Марковський і Михайло Кіндрат.

г) Резолюційна: голова — Володимир Нагайло, члени — пор. Микола Веремієнко і Павло Татарин.

Збори обрали також двох скрутаторів, щоб числили виборчі голоси, а саме І. Пивоварчука і В. Лебедя.

Щоб заощадити дорогий час, Збори обрали комісію по прочитанні протоколу з попередніх Заг. XXIII Зборів ОбВУ: Іван Фульмес — голова, а М. Мирон і В. Горкуляк — члени. Згадана комісія прочитала протокол і провірила його прилоги та позвітувала Зборам, що згаданий протокол речево, правильно й вичерпно віддзеркалив ділові наради XXIII Загальних Зборів та запропонувала Зборам цей протокол прийняти до відома й затвердити, що Збори й зробили.

З черги про загальну діяльність Об'єднання бувших Вояків у Великій Британії, а зокрема про діяльність Головної Управи звітував Зборам ген. секретар пор. д-р Святомир М. Фостун. Тому, що звіт був надрукований і всі учасники Зборів його мали, ген. секретар реферував лише головніші й важливіші аспекти загальної діяльности в звітній дворічній каденції. Про фінансову господарку звітував фінансовий референт ГУ ппор. Маріян Д. Гайва.

Голова Суду Чести пор. Микола Веремієнко у своєму звіті відмітив, що Суд Чести ОбВУ займався в звітній каденції розглядом однієї справи, одначе з огляду на те, що вона постала на конфесійному тлі, Суд Чести вирішив припинити розгляд тієї справи.

За Контрольну Комісію ОбВУ звітував М. Гринюк. Він належно оцінив великий вклад праці Головної Управи ОбВУ в звітному часі, наголосив надбання ОбВУ в звітній каденції, а теж і скріплення позиції та авторитету нашої комбатантської організації, а також відмічуючи, що ген. секретар ОбВУ пор. д-р Святомир М. Фостун закінчує цими XXIV Загальними Зборами 20-річчя безперебійного секретарювання в ОбВУ і 20-річчя безперебійного редаґування військовознавчого журналу "Сурмач", висловив йому сердечну подяку під грімкі оплески учасників Зборів та запропонував Зборам уділити абсолюторію уступаючій Головній Управі ОбВУ.

Після дискусії та обговорення діяльности ОбВУ в звітній каденції і відповіді ген. секретаря на деякі запити, уступаючий голова ОбВУ пор. Богдан Микитин висловив теж ген. секретареві сердечну подяку від імені Головної Управи й всього членства за його віддану й жертвенну працю продовж минулих 20 років і вручив йому подарунок. Зворушений пор. д-р Святомир М. Фостун подякував голові, а звертаючись до присутніх, зазначив, що вважав завжди своїм вояцьким обов'язком працювати для ОбВУ, радіє, що його праця не була даремною і обіцяв далі працювати в користь і для добра нашої комбатантської організації.

Загальні Збори уділили абсолюторію уступаючій Головній Управі ОбВУ, а опісля коротку програмову доповідь до питань і напрямних дальшої праці ОбВУ виголосив пор. д-р Святомир М. Фостун.

Після його доповіді голова Зборів розпорядив одногодинну перерву на обід, а після цієї перерви почався вибір керівних органів ОбВУ. На пропозицію Номінаційної комісії, що її предложив Зборам Михайло Кормило — член згаданої комісії, Збори обрали одноголосно пор. Богдана Микитина знову головою ОбВУ, а Головну Управу обрали в такому складі: пор. Нестор Мулька, пор. д-р Святомир М. Фостун, ппор. Маріян Д. Гайва, хор. Петро Кіщук, пхор. Богдан Головатий, пхор. Володимир Лесюк, Володимир Нагайло, Михайло Захарчук, Маркіян Шептицький, Володимир Янківський, Микола Яцків, Василь Гуменюк, Михайло Ткачук, Михайло Татарчук і Теодор Данкович. Заступники членів ГУ: Олекса Дем'янчук, Лев Коваль і Павло Татарин.

Контрольна Комісія: голова — Михайло Гринюк, а члени: дир. Іван Скальський і Михайло Поворозник. Заступники: Юрій Ілюк і Петро Герман. Суд Чести: голова — пор. Микола Веремієнко, дир. Іван Равлюк і пор. Ігор Ґаврилів. Заступники: Євген Стешин і Павло Ґошко.

Загальні Збори обрали знову хор. інж. Теодора І. Кудлика Почесним Головою ОбВУ на чергову каденцію.

З черги заслухавши пляну праці ОбВУ на чергову каденцію, що його предложив пор. д-р Святомир М. Фостун, і проєкт бюджету, що його

предложив ппор. Маріян Д. Гайва, Загальні Збори прийняли обидва проєкти.

У дальшій програмі ділових нарад Загальних Зборів ОбВУ нагороди й відзначення за прикладну працю в ОбВУ одержали:

Відділ ОбВУ в Болтоні — перехідну чашу ОбВУ на 1982-1983 рік, а Відділ ОбВУ в Ковентрі на 1983- 1984 рік.

Відзначення III кляси одержали:

Відділ ОбВУ в Манчестері.

Голова цього Відділу Олександер Марковський.

Відділ ОбВУ в Брадфорді.

Голова Відділу ОбВУ в Брадфорді Павло Татарин.

Відділ ОбВУ в Рочдейлі.

Голова цього Відділу Михайло Лісний.

Відділ ОбВУ в Сляв.

Голова Відділу в Лію Василь Щербатюк.

Грамоти за прикладну довголітню працю в ОбВУ одержали — Павло Ґошко з Лестеру й Петро Герман із Свіндону.

Церемонію вручення згаданих нагород і відзначень провели голова ОбВУ пор. Богдан Микитин й пор. д-р Святомир М. Фостун.

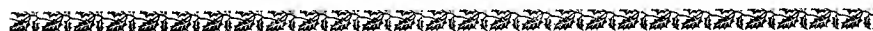
Резолюції XXIV Загальних Зборів ОбВУ зачитав голова Резолюційної комісії і ці резолюції були прийняті одноголосно.

Закриваючи Загальні Збори, голова Зборів зупинився довше у своєму слові на різних питаннях нашого перебування на чужині, наших завдань, як кол. вояків, закликав до дружньої праці, до ще більших наснаг і зусиль для визвольної боротьби, наголошуючи, щоб ми всі брали собі приклад з геройчної відданости й посвяти воїнів УПА, котрі боролися з переважаючим ворогом, і не думали про власну персональну користь з цієї боротьби, а лише про волю, користь і добро нашого народу.

Після його слова, в якому він знову ж таки зазначив, що не дякуватиме нікому, бо ж це був обов'язок усіх нас, учасників, що ми прибули на Збори й брали в них активну участь. Це обов'язок вояцький, за який ми не повинні собі взаємно дякувати. Загальні Збори закінчено о год. 7:30 ввечері проспіванням національного славня.

Учасник Зборів

ЗБУДОВАНО ПАМ'ЯТНИК ВОЇНАМ УПА В ПАРМІ, ОГАЙО

Старанням Громадського комітету Великого Клівленду на цвинтарі св. Петра і Павла в Пармі виділено окрему секцію на 60 могил для колишніх вояків Української Повстанської Армії та побудовано на ньому величний пам'ятник за проєктом скульптора Михайла Черешньовського. Написи стилізував Вол. Беднарський. Пам'ятник з чорного ґраніту, вагою 13 тонн, високий на 13 стіп (4 метри), а цоколь грубости 32 цалі (76 цм.). Тут похований голова місцевого Відділу Т-ва Вол. Хома (1916-1978).

Посвячення пам'ятника довершило 10 жовтня 1982 р. вісім священиків — католицьких і православних — у приявності соток громадян і делеґатів. Двогодинними врочистями проводив кол. надр. провідник "Мар", тепер інж. Степан Ґоляш з Чікаґо. Головою Комітету був проф. мґр. Степан Воляник.

На пам'ятку посвячення випущено 36-сторінкову "Однодніву" за редакцією Софії Бурої. Збірка на покриття коштів будови (30,000 дол.) продовжується. З поза Клівленду найбільше пожертв надійшло з Чікаґо, завдяки акції інж. С. Ґоляша, та з Торонто.

СНі

ВІДЗНАЧЕННЯ БОЮ ПІД БРОДАМИ

У Ванкувері, Британська Колюмбія, живе певне число українців, а ті, що почуваються українською спільнотою, об'єднані в обох наших українських церковних громадах і їхніх організаціях. Рівнож існують світські організації, між ними і Відділ ЛВУ у Ванкувері. Час до часу також виявляють діяльність ветерани 1-ої Дивізії "Галичина", (які тут не мають своєї організації), ініціювали стрічу з нагоди певних ювілейних дат. Останньо вони звернулися, щоб Відділ ЛВУ відмітив річницю БОЮ ДИВІЗІЇ ПІД БРОДАМИ.

В суботу, 24 липня 1982 р., в Українській Католицькій Церкві св. Покрови Пресвятої Богородиці у Ванкувері о. Парох Мирон Дацюк, при великій кількості вірних відправив Службу Божу і Панахиду й виголосив проповідь, підчеркуючи вартість нашої молитви і духового зв'язку з ЦИМИ, ЩО ЖИТТЯ СВОЄ ЗЛОЖИЛИ НА ЖЕРТОВНИКУ БОРОТЬБИ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ. Опісля відбулась в УК Центрі стріча тих, що прийшли пом'янути наших впавших у бою під Бродами вояків.

Аналізуючи з перспективи 40-річчя бою під Бродами ці воєнні часи і обставини, голова Відділу ЛВУ Л. Ковальчук навів перед очі присутнім воєнні події і їхні наслідки, які почались з 1939 р., і які відкрили очі укр. народові, що ВСІ ЗАЙМАНЦІ — ПОЛЬСЬКІ, МОСКОВСЬКІ чи НІМЕЦЬКІ — прямували тільки створити з укр. земель свої колонії та угробити наше духовне національне життя. Ще єдиним виходом з цього положення була організація своїх збройних сил і творення свого суверенного державного життя. Це й ДЕРЖАВНИМ АКТОМ 30 ЧЕРВНЯ 1941 р. зреалізувала РЕВОЛЮЦІЙНА ОУН під проводом С. Бандери і ввела в життя Державне Правління з Я. Стецьком на чолі, а відтак УГВР з генералом Р. Шухевичем і УПА.

Доповідач, як сучасник організації ДИВІЗІЇ і її член від початку, підчеркнув, що ДИВІЗІЯ ТВОРИЛАСЬ НЕ ДЛЯ РЯТУВАННЯ 3-го РАЙХУ, але як зародок УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ, для наших українських ДЕРЖАВНИХ ІНТЕРЕСІВ. Пройшовши в своїй доповіді побіжно крізь стадію організації, її вишколу і бою під Бродами, приїзд ген. П. Шандрука і зложенням йому нової присяги, якою вповні віддзеркалювалось, з якою метою десятки тисяч ДОБРОВОЛЬЦІВ до неї вступали.

Після доповіді відбулась товариська стріча, яку організували В. Дмитренко і В. Савка. З неї передано $60.00 на фонд інвалідів Дивізії.

Л. Ковальчук

СОБОРНИЦЬКІ СВЯТКУВАННЯ 40-РІЧЧЯ УПА В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

9-го жовтня ц. р. рочестерська українська громада вояцьким бенкетом відзначила сорокові роковини створення Української Повстанської Армії. Святкування відбулись в залі Української Католицької Церкви Св. Йосафата, з приявністю чотирьох українських священиків та трьох сотень громадян.

В год. 6:15 вечора голова Ділового Комітету Володимир Ґулкевич, відкрив імпрезу, привітавши святкову громаду. У вступному слові, м. ін., він підкреслив значення створення і дії УПА, яка усім ворогам України сказала: “Досить тюрем, розстрілів і шибениць, досить засилання українців в Сибір і концентраційні табори, досить кривд українському народові”, — та повела нерівну, але геройську боротьбу проти потуг брунатної Німеччини та червоної московської імперії. Програму вечора вміло повів д-р Володимир Мотика.

В п'ять хвилин після відкриття представники молодечих організацій Пласту і СУМ-А (по двоє від кожної організації) зложили вінки квітів перед портретом ген. Романа Шухевича — Тараса Чупринки.

Портрет обведений імітацією дубового вінка, з трьома буквами — УПА, та з написом вгорі (золотими буквами на синьому підложжі): “Тільки зброя родить волю”, приоздобив бувший УСС-ус і воїн УГА, та опісля старшина УПА — Теодор Бабюк.

Після зложення вінків ветерани УПА, УСС-ів, УГА, армії УНР, Карпатської Січі, І-ої Укр. Дивізії УНА, та в'єтнамської війни, під команду Василя Білана, у супроводі прапороносців СУМ-А і Пласту та комбатантських організацій з піснею на устах: “Машерують вже повстанці”, вмаршували до залі.

Тут відбувся салют поляглим. Під звуки сурми Василя Лужецького (мол.), д-р Володимир Мотика виголосив “Присягу вояка Української Повстанчої Армії”, а далі залунали слова нашого національного гимну “Ще не вмерла Україна”.

Слідуючою точкою була рецитація-уривок повстанського вірша "Друзям Полісся", яку з патосом виконала мґр. Леся Рабарська, за що шановні слухачі нагородили її рясними оплесками.

Святкову доповідь виголосив бувший вояк УПА — Іван Лико. Зміст доповіді обіймав короткий перегляд подій в Україні від часів державности Української Народньої Республіки, життєві умовини українського народу під окупаціями червоної Москви, Польщі і Німеччини. Причини постання УПА, її геройську — понад десятилітню — боротьбу, під командуванням ген. Романа Шухевича — Тараса Чупринки, та політичним проводом УГВР, значення цієї боротьби в історії визвольних змагань українського народу і її наслідки для сучасного покоління, що у змінених умовинах і у зміненій формі продовжує діло предків, ведучи по сьогоднішній день посилену ідеологічну боротьбу за звільнення українських земель з-під чужої окупації.

Після доповіді бувший підстаршина УПА (голова Ділового Комітету) — Володимир Ґулкевич — прочитав спогад одного бою (в Карпатах) і прорив крізь ворожу лінію сотні к-ра "Громенка".

Майстер церемонії — д-р В. Мотика — представив присутніх членів Почесно-Громадського Комітету, в склад якого ввійшли: митрофорний протоєрей о. Федір Коваленко — парох Укр. Автокефальної Православної Церкви Св. Покрови; о. шамб. Джон Сквіллер — парох Української Католицької Церкви Св. Йосафата; о. Володимир Вербицький — парох Української Католицької Церкви Св. Богоявлення; та голови 35-ох українських організацій і установ — Організації Українського Визвольного Фронту, Організацій Державного Відродження України, Пласту, СУМ-А, комбатантських організацій, жіночих (СУА), Комітету Оборони Національних і Людських Прав в Україні, Української Кредитової Спілки, мужеського хору "Сурма" і мішаного хору Церкви Богоявлення, Організації Оборони Лемківщини, церковних комітетів, українських домівок та братсько-допомогових організацій.

В святкуваннях, як гість з Торонто, взяв також участь всч. о. Байрак, якого майстер церемонії представив з належною пошаною.

Опісля були представлені колишні вояки УПА, а також представники українських організацій і установ, які (крім комбатантських організацій) були заступлені сорок трьома представниками.

На закінчення офіційної частини майстер церемонії, м. ін., висловив признання українській громаді нашого міста за правдиво свідому національно-громадську поставу, що проявилась у дійсно соборницьких святкуваннях 40-річчя героїчної УПА.

Після вечері оркестра "Веселка" — Василя Корнили — розпочала танцювальну забаву трьома стрілецькими піснями.

На закінчення цього короткого опису не буде зайвим повторити за часописом "Америка" — Рочестерцям Слава!

(З імпрези на видавничий фонд "Вістей Комбатанта" призначено суму $200.00).

І. Лико — Рочестер, Н.Й.

СТАНИЦЯ МОНТРЕАЛ

ТОВАРИСЬКА ЗУСТРІЧ

Лави Братства кол. воянів 1-ої Української Дивізії УНА рідшають з кожним роком. Це дуже завважується в монтреальській Станиці. Одні вмирають, а другі виїжджають з Монтреалу й Квебеку; ще інші збайдужіли цілковито і не беруть жодної участи у цій ветеранській організації. Активні члени Братства є також активними в інших молодечих організаціях і церковних зарядах — і це ще більше ускладнює працю Братства.

З цих причин управа Братства у пляні праці на 1982 рік намітила тільки декілька імпрез, а саме: організований похід на цвинтар під час Зелених Свят, товариська зустріч-"пікнік" на селі, панахиду за поляглих під Бродами, стріляння, вечорниці "Червоної Калини" і концерт.

Перша товариська зустріч цього року відбулась 13 червня. Організаторами цієї зустрічі були побратими Самсон Василь, Сливинський Любомир і Плавюк Мирон разом із своїми дружинами. Зустріч почато польовою Службою Божою, котру відправив о. митрат Я. Гайманович. По відправі відбулось прийняття. На жаль, присутніх не було багато, але, як сказав в декількох словах голова Братства побратим Бабяк, що ця друга з черги річна зустріч, хоч не численна, все одно є більш успішною, як попереднього року, і є надія, що слідуючі зустрічі будуть успішними.

Дружини побратимів: пані Самсон, пані Сливинська і пані Плавюк додали багато зусилля, праці, ну, й своїх власних грошей, щоб ця зустріч осталась милою в споминах учасників.

По прийнятті, на заклик голови Братства побр. Бабяка, переведено збірку, щоб звернути паням хоч за кошт їжі. Збірка принесла $125.00. Зібрані гроші вищезгадані пані подарували на журнал "Вісті Комбатанта".

С. Пастернак

ЮВІЛЕЙ ІВАНА Д. СКЛЯРЕНКА

Лондонська (Канада) Парафія Пресвятої Тройці з радістю відзначила день народження Івана Д. Скляренка. Після Святої Літургії і молебня за здоров'я ювіляра був обід, під час якого М. Педенко прочитав письмові привіти від відділу КУК та інших організацій. Привітали ювіляра о. М. Фляк, від Управи Громади — голова Володимир Сніг, від Союзу Українок Канади Віра Новицька, від оселі "Україна" — голова Управи — Борис Яремченко, від прихильників УНРади — Олександер Блощинський, майор Віктор Роєнко, голова 7-ої станиці і заступник голови Генеральної Управи Союзу бувших Українських Вояків, від 1-ої УД УНА — О. Гуйтан.

Іван Д. Скляренко роджений на Катеринославщині. Розвал царської імперії застав його в російській армії; був він між першими, що вступили до

Української Армії. І. Скляренко був членом залоги на броневикові "Кармелюк" і сотні штабу Головного Отамана. По війні жив у Польщі; від 1950 року — в Канаді, в Лондоні. І. Скляренко бере активну участь в церковнім і національнім житті української спільноти.

Покійний ген. М. Садовський високо цінив ювіляра: "він був хоробрим, свідомим, чулим до потреб інших, жертвенним і понад усе прямим у своїх переконаннях".

О. Гуйтан

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ СТАНИЦІ У ВІННІПЕҐУ

Станиця Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА у Вінніпеґу відбула свої Річні Збори в домівці "Рідна Школа" ім. М. Шашкевича — 14 березня 1982 року. Збори відкрив голова Станиці О. Загорода і привітав присутніх. Вшановано однохвилинною мовчанкою тих, які відійшли у 1981-82 каденції, це — Іван Кінасевич, д-р Б. Балко, Михайло Клоцко, Василь Рудник.

Одноголосно вибрано президію Зборів: д-ра Романа Бучка на предсідника, Івана Цяпуту на секретаря. Після прочитання протоколу з попередніх Загальних зборів, звітували члени Управи.

Загальна праця членів Управи не ослабилась, а втрималась на похвальному рівні. Відмічено віддану працю довголітнього кольпортера Павла Кральку, скарбника Сильвестра Паучка, "вродженого" писаря Т. Гальму, "вічного" голову Олексу Загороду та всіх інших членів Управи.

Після живої дискусії уділено абсолюторію уступаючій Управі, а предсідник висловив ґратуляції за скоординовану та спокійну співпрацю нашої Станиці Нову Управу на 1982-83 вибрано в такому складі:
голова — О. Загорода, заступник голови — І. Нестор, секретар — Т. Гальма, скарбник — С. Паучок, кольпортер — П. Кралька, дописувач — Я. Ґаба, делеґати до КУК — Д. Жила і В. Бартиш, Контрольна комісія — М. Романяк, Д Івончик і П. Музи, прапороносці — В. Бартіш, Д. Івончик, М. Боднар, П. Батіг, вільні члени — Н. Кащій, М. Хар, О. Гур, Я. Ґаба і М. Мисько.

Перевибраний голова О. Загорода подякував за вибір та просив усіх працювати далі на національній ниві, бути активними по всіх світських та церковних установах, нести добре ім'я українського вояка у майбутнє і вщіплювати його у молоде наше покоління. Піснею "Не пора, не пора" закінчено Збори.

Славко

ПРЕСОВИЙ ФОНД "ВІСТЕЙ КОМБАТАНТА"

До 30 листопада 1982 р. ми одержали слідуючі вплати на пресовий фонд журналу від наших передплатників, прихильників та організацій:

Станиця Братства к. Вояків 1 УД УНА в Філядельфії, збірка на панахиді за св. п. Дмитра Шевчука в дні 15 вересня 1982 р.	320.00
Діловий Комітет в Рочестері для святкувань 40-річчя створення УПА	200.00
П-і Іваник Мазурок — Філядельфія; з приводу другої річниці смерти мужа Степана Мазурок	100.00
Олександер Луцький — Філядельфія; в пам'ять св. п. Юрія Лопатинського	20.00
Хор. УГА Іван Носик — Торонто	18.00
по дол. 10.00:	
Іван Козачок — Монтреаль, Орест Соробей — Рочестер, Володимир Голубінський — Торонто	30.00
Михайло Марущак — Торонто	7.00
по дол. 5.00:	
Василь Білан — Рочестер; Федір Цимбалюк — Торонто; Юрій Мельникович — Оберленд-Кансас; Степан Корлатович — Парма; Іван Гайдук — Ст. Кетеринс; н-ні Бронислава Бабяк — Чікаґо; Федір Бородайлюк — Монтреаль	35.00
Ілля Грицина — Торонто	2.00
Разом:	**732.00**

Щиро дякуємо Управі Станиці Братства в Філядельфії, Діловому Комітетові в Рочестері та поодиноким жертводавцям за пам'ять та добру волю нам допомогти. Наше щире співчуття пересилаємо Родинам і Приятелям свв. п. Дмитра Шевчука, Степана Мазурок і Павла Баб'яка.

Замість квітів на могилу св. п. побр. Дмитра Шевчука зібрано на панахиді в дні 15 вересня 1982 р. на журнал "ВІСТІ КОМБАТАНТА" суму дол. 320.00. Пожертви зложили:

Володимир Сімків	20.00
по дол. 15.00: Володимир Ходак і Василь Сорока	30.00
по дол. 10.00: Ярослав Палатайко, Богдан Артимишин, Михайло Білик, Микола Бойчук, Володимир Данилюк, Мирослав Гельо, Михайло Гись, М. Гладій, Ярослав Качай, Роман Клос, Григорій Колибабюк, Михайло Ковальчин, Олександер Луцький, Іван Пристайко, Евген Шкільник, Зенон Завадович, Василь Загасайко, Анна Заброцька, Григорій Походжай	190.00

по дол. 5.00: Іван Борис, Лев Галас, Олександер Коновал, Михайло Кузьма, І. Копанайко, Ярослав Лучанко, Володимир Матієвич, Михайло

Попик, Василь Припін, Теодор Рак, Іван Ċкіра, Р. Стеблій, Микола Ящук, Микола Тимчук, Володимир Волянський і Роман Шевчук 80.00

Разом 320.00

Збірку заініціював і перевів голова Станиці Братства в Філядельфії Ярослав Палатайко.

Ті, що відійшли...

З сумом повідомляємо наше членство і українську громаду, що 16 листопада 1982 р. відійшов у Вічність на 76-му році життя в Гантері, Н. Й., США

Підполковник Української Повстанської Армії

св. п. ЮРІЙ ЛОПАТИНСЬКИЙ-КАЛИНА

член ЗП УГВР, голова Об'єднання кол. Вояків УПА, кол. поручник "Карпатської Січі" і командант підстаршинської школи в Хусті, провідний учасник боротьби УПА і ОУН в часі другої світової війни, кол. в'язень німецьких концтаборів, видатний політичний і громадський діяч.

У 40-вий день від смерти, в неділю 26-го грудня 1982 р.

о годині 7:30 вечора

в церкві Св. О. Миколая при вулиці Квін-Белвудс у Торонті.

буде відслужена

ПАНАХИДА за СПОКІЙ ЙОГО ДУШІ

Всю українську громаду, зокрема всі українські комбатантські організації з прапорами, до участи у цій спільній молитві щиро запрошують

Об'єднання кол. Вояків УПА
і Товариство кол. Вояків УПА

Замість квітів на могилу, Рідня Покійного просить складати пожертви на будову пам'ятника впавшим невідомим воякам УПА, у Бавнд Бруку, Н. Дж.

ПОМЕР ЮРІЙ ЛОПАТИНСЬКИЙ-КАЛИНА

У вівторок, 16-го листопада ц. р. помер на удар серця на 76-му році життя військовий діяч, підполковник УПА Юрій Лопатинський-Калина, голова Об'єднання колишніх вояків УПА, член ЗП УГВР і Дирекції "Прологу", провідник протинімецької та протибільшовицької боротьби ОУН та УПА, в'язень німецьких концтаборів та співробітник "В. К.". Сл. п. Ю. Лопатинський провадив від Головного Штабу УПА переговори з Головним Командуванням польської Крайової Армії (АК) в справі перемир'я та демаркаційної лінії, закінчені договором 18-го травня 1946 року.

Похорон відбувся 20-го листопада цього року на український православний цвинтар св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Про цю визначну людину більше в наступних числах нашого журналу.

ТЕОФІЛЬ ШУХЕВИЧ

У Чехах, в місті Требіч, 15 квітня 1980 р. помер кол. УСС і суддя ТЕОФІЛЬ ШУХЕВИЧ. Народився в Садоґурі біля Чернівець у священичій сім'ї. Гімназію закінчив в Чернівцях, а в серпні 1914 року вступив до Леґіону УСС, в якім пройшов бої в Карпатах. В 1915 р. вступив до чоти кінноти УСС, яку зорганізував і був її комендантом пор. Р. Камінський. З цією кіннотою брав участь в запеклих боях 1 липня 1917 р. в селі Конюхів під Бережанами, в боях попав в російський полон майже весь курінь УСС, а комендант чоти згинув.

У першій бриґаді УСС в УГА брав участь в боях під Львовом і як комендант Вишколу кінноти УСС відступив в липні 1919 року за Збруч, де в чотирикутнику смерти перебув двократну пошесть тифу. По виздоровленні був комендантом сотні в дивізіоні кінноти УСС 1919-1920 рр.

По зірванню неприродного військового союзу з Червоною армією, хотів разом приєднатися до Дієвої Армії УНР, але був разом з другими підступно роззброєний поляками на Поділлі під Проскуровим і засланий до польського табору полонених до Тухолі на Помор'ї, з якого втік до Чехів.

Короткий час жив в таборі Української бриґади в Йозефові, виїхав до Праги і тут закінчив правничі студії на Празькому університеті ступенем д-ра прав. В час незалежности Кар-

патської України зголосився до чинної військової служби в Хусті.

У Польщі не міг одержати праці, тому залишився в Чехах і тут був суддею в місті Требіч аж до емиритури. Д-р Т. Шухевич належав до роду Шухевичів, активного в культурно-національному житті Галичини; ось деякі з них: проф. Володимир Шухевич, етнограф і автор великої праці про Гуцульщину, видавець журналу для молоді "Дзвінок"; д-р Степан Шухевич, отаман УСС і УГА, оборонець з політичних процесах за Польщі; Генерал Роман Шухевич — Тарас Чупринка, син судді Осипа Шухевича; Юрій Шухевич (син ген. Романа Ш.), який до сьогодні карається на засланні за це, що не відрікся свого батька і стоїть за права свого народу.

Дмитро Микитюк, був. УСС

ПАВЛО БЛЕНДОНОГИЙ

*** 14 серпня 1926 — † 30 травня 1982**

Павло Блендоногий народився в селі Іщкові, біля річки Стрипи, Тернопільської округи. Вчився в гімназії у Бережанах до 1943 року. Коли формувалася Галицька дивізія, вступив до неї. Перший вишкіл переходив в Кольмар — Франція. В 1944 р. прибув до Гайделяґру, був приділений до частини тяжких кулеметів 30-го полку, з яким пішов у бій під Броди. З окруження не вийшов, попав в більшовицьку неволю, де пробув 12 років. Вісім років в копальні міді зовсім знищили його легені, і в 1956 році його відправили до родинного села. Батьківської хати, в якій він виріс, йому не дали; та не мав права нікуди переїхати. Того самого року одружився з товаришкою шкільної лавки і жив разом з її батьками. Помер в шпиталі в Бережанах 30 травня цього року.

Похоронили його в селі Іщкові. Вся громада села і околиці прибули на похорон. Духова орнестра сусіднього села Росохватець провадила його до могили. По обрядах в церкві і відправах на могилі місцевий хор, котрого він був дириґентом, відспівав над його могилою кілька українських пісень.

Татіянна Блендонога

МИХАЙЛО МЕДВІДЬ

30 грудня 1981 року несподівано помер МИХАЙЛО МЕДВІДЬ, хорунжий 1-ої УД УНА.

Покійний народився 24 лютого 1921 року в Тустоголовах, повіту Зборова. Гімназію закінчив в Золочеві в 1943 році і зголосився до Дивізії "Галичина", де по старшинському вишколі

був приділений до 31-го полку, до важкої сотні. По закінченні війни був в Ріміні, а відтак в Англії.

По звільненні з полону в 1949 році виїхав до Арґентіни, а в 1956 р. переїхав до ЗСА і поселився у Клівленді, де був членом станиці Братства колишніх вояків 1-ої УД УНА і належав до її управи.

В 1977 р. переїжджає до сестри до Каліфорнії, де помер.

Станиця Братства К. В. 1-ої УД УНА в Клівленді.

ОЛЕКСА РЯБЕЦЬ

20 квітня по довгій недузі помер у Каліфорнії на 58 році життя чотовий 1-ої УД УНА ОЛЕКСА РЯБЕЦЬ.

Покійний народився на Закарпатті. Будучи студентом середньої школи, він вступає до Карпатської Січі, в якій перебуває до кінця її існування. Пошукуваний мадярами, виїжджає до Галичини, де вступає до Духовної Семінарії у Львові. Одним з перших зголосився до Дивізії "Галичина", де перейшов рекрутський і підстаршинський вишкіл. Як командир чоти у 4-ій сотні батальйону "Фюзілерів" бере участь у боях під Бродами, на Словаччині, Словенії та під Фельдбахом. Покійний мав провідницький хист і непересічну відвагу.

По звільненні з полону студіює економіку у Мюнхені. Переїхавши до Америки, поселюється у Детройті, де стє активним членом Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД.

Станиця Братства кол. вояків 1-ої УД УНА у Детройті.

МИХАЙЛО ХМАРНИЙ

Дня 20 жовтня 1982 року несподівано, на 62 році життя, помер на удар серця колишній вояк 1-ої УД УНА Михайло Хмарний.

Покійний народився в селянській родині в селі Зубрець на Поділлі. Весною 1944 року, молодим юнаком, він зголосився до Дивізії. Рекрутський вишкіл відбув у Нойгаммері. Закінчивши його, був приділений до четвертої батерії другого дивізіону гарматського полку. В цій частині служив до кінця 2-ої Світової Війни.

В 1948 році прибув до Канади та поселився в Тандер Бей, одержавши працю у фабриці паперу.

Покійний Михайло був активним членом Станиці Братства та кілька років членом Управи. Був також членом Української Католицької Парафії Преображення, членом Відділу Ліґи Визволення України та брав активну участь в українському громадському житті.

Покійного Михайла похоронено на місцевому українському цвинтарі. Вічна Йому пам'ять.

Д. Б.

Проф. ПАВЛО БАБ'ЯК
* 1897 — † 1982

В дні 7-го травня 1982 р. в Чікаґо помер к. старшина австрійської та Української Галицької Армії Павло Баб'як. Покійний народився 25 вересня 1897 р. в Курниках, пов. Тернопіль. Був активним в громаді, в кооперації та шкільництві. Був директором Повітового Союзу Кооператив та учителем Торговельної Школи в Збаражі. Учителем і директором Української

Гімназії в Зальцбурзі, членом дирекції Коон. Каси "Самопоміч" і Української Щадниці "Певність" в Чікаґо. Також активним членом Учительської Громади, Вільного Козацтва та Парафії свв. Володимира і Ольги в Чікаґо. Покійний був точним передплатником та пильним читачем журналу "Вісті Комбатанта".

Похований в дні 10-го травня 1982 р. на цвинтарі св. о. Миколая в Чікаґо.

В. Й. П.

У ДРУГУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ СВ. П. СТЕПАНА МАЗУРКА

Ненадійно, від удару серця, на 62-му році життя помер у Філядельфії 7-го ґрудня 1980-го року кол. підстаршина 1-ої Української Дивізії УНА св. п. Степан Мазурок, кол. голова й довголітній член Управи Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА у Філядельфії, член Головної Управи Братства 1-ої УД УНА через дві каденції (6 років), довголітний член Крайової Управи Братства в ЗСА як референт Суспільної Служби Комбатантів, визначний підприємець й купець на терені Філядельфії, великий приятель молоді, пластової сумівської та молоді, згуртованої в Українському Спортовому Осередку "Тризуб"-а, в якому він через довгі роки був членом Управи. При тому, взірцевий муж Іванни та дбайливий батько дочок, Мирослави й Галини, скромний і лагідної товариської вдачі, жертвенний, знаходив усе час на працю в українському громадському та американському політичному житті в рамах американської демократичної партії.

Покійний Степан ще молодим хлопцем в часі Другої світової війни як молодий свідомий патріот-державник, вступив у ряди Поліської Самооборони, пізніше в ряди Українського Волинського Леґіону, а згодом в ряди 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії, до якої перейшов враз із Волинським Леґіоном на початках 1945-го року. Як підстаршина Української Дивізії брав участь у її фронтових боях із Червоною Армією в Стирії. Із більшістю частин Української Дивізії попав у полон в Ріміні, Італія.

Побратими по зброї й філядельфійська громада численно прощала його на вічний спочинок під час похоронних відправ у днях 12 й 13-го ґрудня 1980 р. Під час Парастасу й Панахиди почесну стійку з братським прапором коло домовини держали побратими по зброї — кол. вояки Української Дивізії та молодь СУМА із прапором. Прощальні слова виголосили: побратим Богдан Артимишин (від Головної

й Крайової Управи Братства), голова УСО "Тризуб" — Роман Савчак та п. Сидір Новаківський від Об'єднання Купців й Підприємців; над могилою у Факс Чейсі від імени філядельфійської Станиці Братства Дивізійників побр. Володимир Зуляк, а під час тризни побр. Роман Дражньовський, кол. голова Головної Управи Братства к. вояків 1-ої УД УНА та мґр. Олександер Луцький від імени місцевої Станиці Братства Дивізійників.

В пам'ять св. п. Степана Мазурка, його родина, побратими по зброї та приятелі й знайомі зложили щедрі пожертви на різні добродійні цілі: 243 дол. на Пресовий Фонд "Вістей Комбатанта", 200 дол. на Суспільну Службу Комбатантів, коло 500 дол. на іконостас у церкві Благовіщення, коло 400 дол. на УСО "Тризуб" та на численні Святі Літургії.

Дружина Покійного у пам'ять свого мужа від часу його смерти п-ні Іванна Мазурок зложила додаткові пожертви на іконостас у церкві Благовіщення на суми коло 2000 дол., уфундувавши окремий стіл з лавками на тризубівській площі, додаткові пожертви на Суспільну Службу Комбатантів, а тепер у другу річницю смерти св. п. мужа — додаткову пожертву в сумі 100 дол. на Пресовий Фонд "Вістей Комбатанта" та 25 дол. на Українських Воєнних Інвалідів.

У другу річницю смерти св. п. Степана Мазурка Заупокійну Святу Літургію й Панахиду відслужили в суботу, 4-го грудня 1982 р. Преосв. Кир Роберт Москаль у Соборі Непорочного Зачаття, та о. парох Я. Мельник в церкві Благовіщення у Мелровз Парк в неділю, 5-го грудня 1982 р.

Хай ці рядки у другу річницю його смерти будуть грудкою землі у пам'ять незабутнього побратима по зброї, визначного українця, патріотадержавника, св. п. Степана Мазурка.

Олександер Луцький

Хор. СТЕПАН МАКСИМ'ЮК

Доля української молоді під час 1-ої світової війни була більше прихильна, ніж під час 2-ої світової війни. Розвал російської та австро-угорської імперій дали змогу створити самостійну українську армію і державу. У 2-ій світовій війні творення реґулярної самостійної армії залишилося тільки мрією. Однак наша молодь використовувала всі можливості, щоб себе підготовити до визвольного змагу. Степан Максим'юк є яскравим приміром, який використовував всі нагоди, щоб себе і других вишколити до військового діла.

По закінченні гімназії й іспиту зрілости 1931 р. він записався на факультет права Чернівецького університету. Несподівана смерть його батька 1932 р. примушує його перервати студії, та й прийшов час відбувати службу в румунській армії. Зі шкільної лавки він був взірцево послушний, точно виконував свої обов'язки; звертав на себе увагу своєю доброю поведінкою та дружнім відношенням до своїх товаришів. Завдяки цим його прикметам і здібностям С. Максим'юка приймають до офіцерської школи, яку

кінчає 1933 р. з ранґою четаря. Тоді в румунській армії приходить нагінка і переслідування інших національностей, головно українців; з цих причин С. Максим'юк звільнюється з війська з ранґою поручника й отримує посаду секретаря у рідному селі Добринівці. Як офіцер резерви був командантом вишколу допризовної молоді.

Під час радянської окупації Буковини виарештовано всіх старшин і тому С. Максим'юк якийсь час ховався; згодом через Галичину дістався до Німеччини. З вибухом німецько-радянської війни, володіючи добре німецькою мовою, був покликаний до німецької армії, як перекладач, на свідні землі. На цьому пості помагав місцевому населенню. У 1942 р. був поранений — потерпів ушкодження клуба й хребта, — і через те його звільнили з німецького війська.

З рамени УЦК, з початком 1943 р., він перебрав незавидну працю — секретарство, а пізніше головство в УДК у Люблині. Люблін — це українсько-польська територія, де діяла українська й польська партизанщина — а німці шаліли й винищували одних і других. В цих тяжких обставинах С. Максим'юк помагав своїм, де тільки було можливо.

Та поручник Максим'юк був родженим вояком, і він вступив до Української Дивізії, з якою попав в англійський полон в Австрії. Перевезений до табору полонених в Ріміні, Італії, був він одним із адьютантів українського коменданта табору, а рівночасно командиром найбільшої сотні, т. зв. Штабової сотні, всклад якої входило 28 старшин (в тому числі священики), таборова пожежна сторожа, хор "А" з дириґентами С. Гуміловичем і Пасікою — разом 385 старшин, підстаршин і стрільців.

До Канади прибув він з Англії у жовтні 1948 р. і, поселившись в Едмонтоні, одружився з лікаркою, д-ром Лоре Розою Буркгардт. Від 1950 р. став на працю як технік у ляболаторії фабрики "Інланд Семент", де працював до 1977 р.

У філії УНО працював головно в культ-освітній ділянці, та найбільше лежало йому на серці товариство його побратимів по зброї — Братство 1-ої УД УНА. Він був головою цеї організації від 1975-1980 р., і доклав багато старань для побудови пам'ятника "Борцям за волю України" на цвинтарі Св.

Михайла. Він багато років був представником "Братства" до місцевого відділу КУК, в якому був заступником голови.

Колишній хорунжий 1-ої УД УНА Степан Максим'юк помер в понеділок, 3 травня 1982 р., на 70-му році життя, після довгої недуги, в Едмонтоні, Канада. Прощали його приятелі і знайомі, а головно учасники Першої Української Дивізії УНА:

Ти боровся сміло з смертю,
Сповняючи стрілецький заповіт.
Від твоїх побратимів по зброї
Прийми останній їх привіт!

М. С.

Військові новини

У Японії відзначили 37-му річницю капітуляції і вшанували тих вояків, які загинули в Другій світовій війні. У різних церемоніях в самому Токіо брали участь тисячі людей, в тому родина імператора Гірогіто, члени кабінету і високі військові старшини. У своїй промові імператор Гірогіто заявив, що він ще й досі, при згадці про впавших вояків і їх родин, не може позбутися думки про страхіття і шкідливість воєн, які приносять стільки нещастя усьому людству.

Між Бразілією і Арґентіною дійшло до досить гострого дипломатичного зудару за те, що британські літаки у дорозі на Фолклендські острови приземлювалися у Порто Аллеґре у Бразілії, щоб поповнити свої бензинові запаси. Бразілійський уряд твердить, що конфлік за острови між Великою Брітанією і Арґентіною Бразілія уважає закінченим і приземлення британських літаків не становить ніякого виїмку, тимбільше, що інші закордонні транспортові літаки теж поповнюються у потребі бензиною.

**
*

На засіданні Крайової ради безпеки США запало рішення, щоб не почати переговорів про заборону підземних ядерних випробувань між США, СРСР і Великою Британією, бо не можна докладно перевірювати того роду експерементів. Тут ідеться про пропозицію заборонити підземні пробні вибухи атомових зарядів, менших силою як 150 кілотонн. Це єдині експерименти, які дозволяються на основі теперішнього договору.

Інформації уряду Західньої Німеччини про переміщення 15,000 американських вояків з околиць Франкфурту, Візбадену ближче до Східньонімецького кордону, викликали безпідставні закиди совєтської преси про те, що "реваншисти готуються до війни з соціялістичними країнами". Як відомо, у Західній Німеччині тепер стаціонує 285,000 американських вояків і на основі договору між Бонном і Вашінґтоном, вирішено перенести деякі американські з'єднання у прикордонну смугу. У відповідь на цей совєтський закид мілітарні речники НАТО стверджують, що у Східній Німеччині стаціонує куди більше совєтських вояків, а їхні різні пересунення ніхто ніколи на Заході не квестіонує.

Департамент оборони США повідомив, що всі недоліки у праці американської військової розвідки нарешті усунено; при тому підкреслюється, що це сталося за "стараннями теперішньої адміністрації президента Реґена". Новий плян, що має назву "Напрямні оборони", має дуже багато зовсім нових інструкцій і обов'язуватиме на наступні п'ять років. Це стосується до всіх трьох ділянок розвідки: збирання інформацій, їх аналізи, розповсюдження й доручення тим, хто про них має знати. Плян підписав секретар оборони Каспер Вайнберґер, який сказав, що зростаючий ряд загроз у світі з боку СССР і його підголосків, розгул тероризму і зростаюча нестабілність у країнах третього світу — на все це разом кладе велику відповідальність на американську розвідку.

У журналі шведського Інституту для закордонних справ, що виходить у Стокгольмі, появилися вістки, що Совєтський Союз розпочав дуже інтенсивну розбудову балтицької фльоти і прибережних портів. Деякі досі невеликі пристані, як Ліепія (Латвія), поширено учетверо, а у зв'язку з цими розбудовами наказано зліквідувати або перенести в інші місця багато риболовних портів. Розвідка країн НАТО ствердила, що Совєтський Союз вдержує у прибалтицьких республіках ракети середнього засягу, а до деяких більших портів причалюють теж атомні підводні човни.

Літунські збройні сили і фльота США проводять досвіди, як можна було би використати бомбовози Б-52, яким хоч і минуло вже 20 років, але вони мають свої позитиви, бо можуть везти кільканадцять тонн бомб та мають найбільшу засяжність. У Пентаґоні вважають, що Б-52 можна вживати в діях над океанами. На кожний бомбовоз можна вмонтувати 24 морські ракети "ГАРПУН", які влучають у ціль із віддалі 70-80 миль. Ці ракети притягає кожна електронна мережа і, вистрілюючи їх не поодинцем, а серією, можна заподіяти велике знищення для морських конвоїв.

На конференції НАТО, ствердили, що Варшавський пакт разом з СССР має під багатьма оглядами перевагу в звичайній наступальній зброї, зокрема в летунстві, танках і числі військових з'єднань. Згідно з останніми інформаціями, Варшавський пакт тепер розпоряджає: 42,000 танками; НАТО тільки — 13,000; 134-ма дивізіями, НАТО тільки — 84-ма; 1,700 гелікоптерами; НАТО має перевагу — 2,250. Існує до деякої міри рівновага в літунстві, але Захід має перевагу в якості. Сила держав НАТО полягає на мобільності військових частин, модерній зброї, технології та кращій якості літунства. Із повідомлень виходить, що, на випадок війни, США і Канада можуть перекинути на европейський континент вже в першому дні біля 4,000 бойових літаків.

Велика Британія почала поспішно розбудовувати дотеперішнє летовище у Порт Стенлі на Фолкляндських островах. Понад 500 робітників, переважно військовиків та інженерів, при допомозі важких модерних машин, працюють над цим проєктом, намагаючись поширити і продовжити дотеперішню дорогу на одну третину — до 6500 стіп, щоб на ньому могли приземлюватися різнотипні літаки, особливо військові, які зможуть охороняти простір цілого південного Атлантичного океану.

Веселих Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року!

В Америці переведено "тиждень протилетунських дій" у приблизно 350 містах і 1200 коледжах, з метою звернути увагу американської спільноти на небезпеку атомної війни і спонукати уряд США й усіх країн, які посідають ядерну зброю, щоб вони почали нові переговори про припинення продукції цієї грізної зброї.

Голова сенатської комісії США для закордонних зв'язків, Л. Преслі, відвідав СРСР і заявив, що у розмові з радянськими речниками він не зустрічав великого захоплення щодо радянсько-американських розмов про атомне роззброєння в Женеві. "У всіх розмовах я помічував скептицизм і недовір'я до пропозицій президента Реґена". У простих словах, СРСР не вірить у підписання будь-якого договору перед вигасненням першої каденції президента Реґена, тобто до 1985 року.

В Америці розглядають нове розміщення ракет МХ. Цей проєкт має назву "Денс Пек" (Щільний пакунок) і передбачає поставити ракети МХ у тверді і нерухомі "силосові вежі", разом сто штук, на квадратовій площі розміром 10-15 квадратових миль. Розрахунок з цього такий, що вони зможуть витримати перший удар по США з боку СРСР і з-під румовищ знятися і нанести остаточний удар по ворогові.

Джеймс Л. Баклі, заступник державного секретаря для справ оборони, безпеки і розвідки, заявив, що на основі інформацій, зібраних військовою розвідкою, виходить, що Совєтський Союз під теперішню пору являється найбільшим експортером зброї у світі. СССР подвоїв в останніх роках продаж зброї до численних країн, зокрема країн Близького Сходу, Африки, Азії і Латинської Америки. Починаючи від 1972 року, СССР перегнав удвічі Америку, не кажучи вже про те, наскільки разів він перегнав Велику Британію, Францію та Західню Німеччину. Це опрокидує міт, дуже часто використовуваний СССР, про те, що, мовляв, США є головним доставцем зброї у світі. Американські речники заявляють, що майже вся совєтська зброя є офензивного типу.

В Нікараґуа дуже пожвавилася діяльність протиурядових і протикомуністичних груп, які почали ставити опір прокомуністичному урядові, контрольованому санданістами. В останніх місяцях дійшло до багатьох зударів, в яких загинуло й було поранено коло сотні осіб. Як і можна сподіватися, уряд Нікараґуа старається применшувати значення діяльности протиурядових груп, але з дальших повідомлень виходить, що спротив звернений проти уряду, який перемінюється поволі у ще одного сателіта СРСР і за посередництвом Куби постачає зброю комуністичним партизанам у Ель Сальвадорі і Гондурасі.

Веселих Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року!

***

Москва веде пропаґанду "негайного замороження" ядерної зброї двоякими засобами: погрозами і застрашуваннями. З одного боку, газета "Правда", орган Центрального Комітету КПСС, заявляє, що справжня небезпека атомної загрози для Европи прийде не зі Сходу, а з Заходу, а в першу чергу від американського мілітаристичного курсу країн з бльоку НАТО. А через деякий час, у тій самій "Правді", появилися перестороги, що всі члени НАТО, які погодяться на розміщення американських ракет на своїх територіях, "граються з вогнем" і, що вони у випадку війни готові стягнути на своє населення неминуче атомне знищення.

***

Між американською і китайською делеґаціями ведуться розмови про ядерну співпрацю. Переговори мають на меті уможливити американській індустрії допомогти китайцям розбудувати їхні атомні центри, які працюють для мирних цілей. Для розбудови індустрії в КНР Америка хоче злібералізувати закони вивозу американської технології. Ця заява США викликала неабияке занепокоєння в Москві, яка добачує, що Америка хоче допомогти Китаєві в його модерному дозброєнні й тільки "замасковує дійсну ціль".

***

Мілітарна сила СРСР піднеслася в останніх двох роках на один мільйон нових вояків у різних родах зброї. З додаткового одного мільйона поповнено головним чином технічні частини, цивільну оборону, а більш, як половину відведено для скріплення внутрішньої безпеки, тобто окремих з'єднань КҐБ.

***

Відоме опитування Ґеллупа перевело для журналу "Нюзвік" дуже цікаву провірку підзаголовком — "Чи воювати з СРСР, чи піддатися під їхню владу без бою?" На таке питання американці відповіли в більшості, що вони будуть радше воювати, і тільки 6 відсотків погодилися на те, що готові жити під домінацією СРСР, ніж обстоювати свої вольності. При тому виявилося, що таке саме опитування переведено було в Англії і з нього виявилося, що двічі стільки, бо аж 12 відсотків, готові без бою піддатися СРСР, а в Західній Німеччині кількість таких людей становить 21 відсотків.

Від Адміністрації "Вістей Комбатанта"

На коперті цього числа знайдете замітку, по кінець котрого року Ваша передплата вирівняна. В цьому числі долучуємо другу, а то і третю, пригадку про задовження "мовчаливій меншості". Просимо не змушувати нас здержати дальшу висилку журналу. Просимо нарешті стати правдивими **передплатниками.**

Без будь-якого розголосу військові збройні сили США переводять перебудову своїх з'єднань для "особливих доручень", включно з підпільними операціями й іншими формами неконвенційного ведення війни. Ці з'єднання будуть створені з трьох спеціяльних груп: армії, повітряних сил і морської фльоти, як теж парашутисти з морської піхоти, вишколюваних для дії у запіллі ворога. Вони складатимуться з суто елітарних військ: "Зелені берети" — з армії, "Крила" — з повітряних сил, і навіть з морських звірят — тюлені або як їх називають, "підводних плаваючих бомб".

Етіопія, за вказівками Москви, зорганізувала досить великі банди т. зв. "протисомальських імперіялістів" і незле веденими нападами, які очолюють вишколені комуністи-провідники, почала проводити рейди навіть і в глибше запілля Сомалії. Теперішній уряд в Сомалії звернувся за допомогою до США і, як тепер виявилося, отримав її дуже швидко. Но допомогу зложилися зброя та військове устаткування, а деякі типи радарових апаратів та протилітунських і протитанкових малокаліберних ракет доставлено транспортовими літаками. США погодилися перекинути до Сомалії 12 розвідчих літаків і два менших радарового типу "ВААКС".

У найближчих шости місяцях має появитися книжка про шпигунську советську діяльність під час і після Другої світової війни. Автором буде колишній співробітник "Еф-Бі-Ай" Р. Лефмер. Назва книжки "ФБІ проти КҐБ". Під час Другої світової війни американській розвідці попала в руки зашифрована книга кодів советської розвідки на Заході. З допомогою Британії розшифровано цю книгу і розкрито дію багатьох советських шпигунів.

Ціна: $3.25

Веселих Свят Різдва Христового та Щасливого Нового Року!